

Maastricht University

KNOWLEDGE IN ACTION

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

Wat zijn de wettelijke grenzen waartegen de fiscus botst tijdens het verrichten van onderzoeksdad

Bilal Kodalci

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Elly VAN DE VELDE

De transnationale Universiteit Limburg is een uniek samenwerkingsverband van twee universiteiten in twee landen: de Universiteit Hasselt en Maastricht University.

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be
Universiteit Hasselt
Campus Hasselt:
Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt
Campus Diepenbeek:
Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2024
2025

Maastricht University

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

Wat zijn de wettelijke grenzen waartegen de fiscus botst tijdens het verrichten van onderzoeksdaaden?

Bilal Kodalci

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Elly VAN DE VELDE

Maastricht University

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

Wat zijn de wettelijke grenzen waartegen de fiscus botst tijdens het verrichten van onderzoeksdaaden?

Bilal Kodalci

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR:

Prof. dr. Elly VAN DE VELDE

Samenvatting

De fiscale administratie bevindt zich in een bijzonder spanningsveld. Enerzijds heeft zij de opdracht om fiscale fraude op te sporen en de correcte inning van belastingen te waarborgen, anderzijds wordt zij geacht die opdracht uit te voeren met eerbied voor fundamentele rechten. Deze masterthesis heeft als doel om die toetsing bloot te leggen aan de hand van twee onderzoeksbevoegdheden van de fiscus, zijnde de fiscale visitatie en het raadplegen van bankgegevens.

Doorheen deze thesis gaat er nagegaan worden hoe bepaalde onderzoeksdaaden van de fiscus in de praktijk eruitzien. Zo wordt er een grondige analyse gemaakt van de rechtspraak en zijn insteek voor de bevoegdheden van de fiscus. Een bevinding die gemaakt kan worden is dat de onderzoeksdaaden van de fiscus niet altijd even duidelijk zijn. De wet schrijft iets voor, maar een aanvulling door de rechtspraak is onontbeerlijk om te begrijpen wat de fiscus nu effectief kan en mag doen.

Vervolgens worden bepaalde onderzoeksdaaden van de fiscus getoetst aan fundamentele rechten en wordt er gekeken of de fiscus onrechtmatige handelingen verricht die daarmee niet in lijn kunnen zijn. De wetgever heeft een aantal mechanismen tot het leven geroepen om deze fundamentele rechten van de belastingplichtige te waarborgen. Echter kan er besloten worden dat dit niet altijd genoeg is. Principieel zijn deze onderzoeksdaaden rechtsgeldig, maar afhankelijk van de context en uitvoering van de onderzoeksdaad, kan er al dan niet een schending met fundamentele rechten plaatsvinden.

Alsook worden er suggesties en aanbevelingen gedaan op basis van het onderzoek dat wordt verricht en op basis van enkele respondenten die ervaring hebben in de praktijk. Daardoor beoogt deze masterthesis niet alleen de bevoegdheden van de fiscus te stipuleren en toetsen aan enkele beginselen, maar beoogt zij ook een evaluatief en aanbevelend kader te schetsen zodat men in de toekomst onregelmatigheden kan vermijden.

Woord vooraf

Voor u ligt de masterthesis waarmee ik mijn studie in de Rechten afrond.

In gesprekken uit het verleden heb ik vaak gehoord dat de fiscus potentieel misbruik maakt van zijn positie en veel onderzoeksdaden verricht die niet altijd even transparant of gerechtvaardigd lijken. Dit zette mij aan het denken en leidde uiteindelijk tot het voltooien van deze thesis.

Ik wil graag mijn promotor voor deze masterthesis, prof. dr. Elly Van de Velde bedanken voor haar begeleiding en onmiskenbare steun gedurende dit proces. Zonder haar, zou ik deze mijlpaal nooit hebben kunnen bereiken. Tevens hebben de vakken *Fiscaal Recht* en *Vermogensfiscaliteit*, gegeven door haar, mij enorm geïnspireerd voor dit onderwerp.

Ik hoop dat deze thesis bijdraagt aan het juridische debat over de fiscale bevoegdheden en dat ze aanleiding geeft tot verdere reflectie over de rol van de fiscus in de moderne maatschappij.

Bilal Kodalci

Hasselt, 15 mei 2025

Inhoudsopgave

Inleiding	11
Onderzoeksopzet	12
Relevantie en beperkingen	13
Onderzoeksvragen	13
Hoofdstuk 1. Veelvoorkomende onderzoeksdaten	16
1.1 De fiscale visitatie	16
1.1.1 Een bezoekrecht	16
1.1.1.1 Onrechtmatig handelen door de fiscus	17
1.1.1.2 Machtsoverschrijding door toegangsverlening	17
1.1.1.3 Machtsafwending van de fiscus	18
1.1.1.4 Conclusies.....	19
1.1.1.4.1 Eerste conclusie.....	19
1.1.1.4.2 Tweede conclusie.....	20
1.1.1.4.3 Derde conclusie	20
1.1.1.4.4 Vierde conclusie.....	20
1.1.2 Toestemming	20
1.1.2.1 Machtiging en toestemming.....	20
1.1.2.2 Blijvende toestemming	21
1.1.3 Doelgebonden karakter van de fiscale visitatie	22
1.1.3.1. Het fiscaal onderzoek	22
1.1.3.2. Principe van finaliteit	23
1.1.3.3. Onrechtmatige uitbreiding van de fiscale visitatie	24
1.1.3.4. Het zoekrecht	25
1.1.3.5. Nuances	26
1.1.3.6. Tussenconclusie.....	27
1.2 Het fiscale bankgeheim	28
1.2.1 Het bankgeheim doorheen de jaren.....	28
1.2.2 Het principe conform artikel 318 WIB92	29
1.2.2.1 Onrechtmatige verkrijging van bankgegevens.....	29
1.2.2.2 Gegevensuitwisseling tussen autoriteiten	30
1.2.2.3 Gegevens verkregen van andere belastingen	31
1.2.3 Artikel 322 WIB92	31
1.2.3.1 Het getrapte systeem.....	32
1.2.4 Uitzonderingen	33
1.2.4.1 Belastingontduiking	33
1.2.4.2 De bankinstelling beschouwd als derde	33

Wat indien de derde geen bankinstelling is?	34
1.2.4.3 Andere	34
1.2.5 DAC8	35
1.3 Conclusie en aanbeveling	36
Hoofdstuk 2. Onderzoeksdaden en beginselen.....	39
2.1 Het (fiscale) legaliteitsbeginsel	39
2.1.1 Artikel 170 GW	39
2.1.2 Interpretatie	40
2.1.2.1 Rulingdienst	40
2.1.3 Artikel 105 GW	41
2.1.4 Toetsing aan het (fiscaal) legaliteitsbeginsel.....	41
2.1.4.1 Probleemstelling	41
2.1.4.2 Fictieve prejudiciële vraag aan het Grondwettelijk Hof	42
2.1.4.3 Effectieve toetsing	42
2.1.4.3.1 Toegang zonder voorafgaande toestemming	43
2.1.4.3.1.1 Wat betreft de inkomstenbelasting (WIB92).....	43
2.1.4.3.1.2 Wat betreft de btw (W.BTW).....	44
2.1.4.3.2 Onderzoeken bedrijfslokalen, kasten, vuilnisbakken of koelkasten zonder voorafgaande toestemming	44
2.1.4.3.2.1 Wat betreft de inkomstenbelasting (WIB92).....	44
2.1.4.3.2.2 Wat betreft de btw (W.BTW).....	45
2.1.4.3.3 Toegang zonder tonen aanstellingsbewijs	45
2.1.4.3.3.1 Wat betreft de inkomstenbelasting (WIB92).....	45
2.1.4.3.3.2 Wat betreft de btw (W.BTW).....	46
2.1.4.3.4 Toegang met motivatie	47
2.1.4.3.4.1 Wat betreft de inkomstenbelasting (WIB92).....	47
2.1.4.3.4.2 Wat betreft de btw (W.BTW).....	47
2.1.4.4 Tussenconclusie.....	48
2.2 Het fiscale gelijkheidsbeginsel	49
2.2.1 Belgen zijn gelijk voor de (fiscale) wet	49
2.2.2 Objectief en redelijkheid als onderscheidingscriterium	49
2.2.3 Toetsing aan het gelijkheidsbeginsel	50
2.2.3.1 Probleemstelling	50
2.2.3.2 Fictieve prejudiciële vraag	51
2.2.3.3 Effectieve toetsing	51
2.2.3.3.1 Belastingplichtigen die anders worden behandeld	51
2.2.3.3.1.1 Tussenconclusie	53
2.2.3.3.2 Geen bankgeheim in de btw	53
2.2.3.3.2.1 Tussenconclusie	55

2.3	Het recht op eerbiediging van het privéleven	56
2.3.1	Grondslag	56
2.3.2	Inmenging door de overheid	56
2.3.3	Toetsing aan het recht op privacy	57
2.3.3.1	Probleemstelling	57
2.3.3.2	Fictieve prejudiciële vraag	58
2.3.3.3	Effectieve toetsing	58
2.3.3.3.1	Het actief zoekrecht tegen het recht op privéleven	58
2.3.3.3.1.1	Tussenconclusie	61
2.3.3.3.2	Het zoekrecht met machtiging tegen het recht op privéleven	61
2.3.3.3.2.1	Tussenconclusie	62
2.3.3.3.3	Het bankgeheim tegen het recht op privéleven	63
2.3.3.3.3.1	Tussenconclusie	66
2.3.3.3.4	Artificiële intelligentie tegen het recht op privéleven	66
2.3.3.3.4.1	Tussenconclusie	69
2.4	Conclusie en aanbeveling	70
	Algemene conclusie	72
3.	Bibliografie	74
3.1	Wetgeving	74
3.1.1	Internationale en Europese wetgeving	74
3.1.2	Belgische wetgeving	74
3.2	Rechtspraak	75
3.3	Rechtsleer	78
3.4	Actualiteit	81

Inleiding

1. In een samenleving waar fiscale eerlijkheid steeds hoger op de politieke agenda komt te staan, lijkt de belastingplichtige meer dan ooit onder het vergrootglas te liggen. De fiscus is niet langer een administratieve figuur op de achtergrond, maar een actieve speler die op elk moment kan opduiken. *De fiscus klopt niet aan de deur, hij wandelt naar binnen*. Binnen het Belgische fiscaal recht neemt de fiscus een bijzonder prominente rol in, zowel als uitvoerder van wetgeving als hoeder van de schatkist. Tegenwoordig wendt de fiscus met meer vastberadenheid naar beroepslokalen van de belastingplichtige om inlichtingen te bekomen. Maar terwijl de fiscus steeds meer inlichtingen probeert te verkrijgen, is de vraag of hij dit wel op een rechtmatige manier doet.
2. Binnen het Belgische fiscale recht beschikt de fiscus over verschillende onderzoeksbevoegdheden om zijn zoektocht te realiseren. Hij voert fiscale visitaties uit en raadpleegt de bankgegevens van belastingplichtigen. Deze handelingen, ook wel *onderzoeksdaden* genoemd, kunnen ingrijpend zijn ten aanzien van de belastingplichtige en vergen daarom de nodige zorgvuldigheid en transparantie.
3. Dergelijke onderzoeksdaden zijn onontbeerlijk om een eerlijk belastingsysteem na te streven en onvermijdelijk aangezien ze wettelijk verankerd zijn. Duidelijk is te zeggen dat de fiscus niet nalaat te experimenteren en zich in bepaalde gevallen op het randje van het toelaatbare begeeft.¹ Immers zijn er gevallen in de rechtspraak waar het handelen van de fiscus niet overeenkomstig de wet was. Hoe ver mag de fiscus concreet gaan in zijn zoektocht naar de waarheid?
4. Bijzondere aandacht wordt besteed aan de spanning tussen enerzijds het streven naar een efficiënte belastingheffing en anderzijds de noodzaak tot bescherming van fundamentele rechten van de belastingplichtige. Door middel van een grondige analyse van wetgeving, rechtspraak en rechtsleer wordt nagegaan waar de grenzen liggen van fiscale creativiteit, en in welke mate de huidige praktijk daarmee in overeenstemming is.

¹ Zie DE ROUCK P., 'Fiscus mag alleen binnen langs de voordeur' *De Tijd* 27 februari 2025, <https://www.tijd.be/netto/news/belastingen/fiscus-mag-alleen-binnen-langs-de-voordeur/10589740.html> (geraadpleegd op 22 april 2025); VAN DROOGENBROECK K., 'Het Hof erkent dat de fiscus al die jaren een onterecht sanctiebeleid heeft gevoerd. Dat is een fiscaal schandaal' *De Morgen* 8 januari 2025, <https://www.demorgen.be/nieuws/het-hof-erkent-dat-de-fiscus-al-die-jaren-een-onterecht-sanctiebeleid-heeft-gevoerd-dat-is-een-fiscaal-schandaal~b31130cf/> (geraadpleegd op 22 april 2025); BROENS B., 'Hof van beroep fluit voortvarende fiscus terug' *De Tijd* 10 november 2021, <https://www.tijd.be/politiek-economie/belgie/federaal/hof-van-beroep-fluit-voortvarende-fiscus-terug/10345485.html> (geraadpleegd op 22 april 2025); DE VEL A., 'Inval fiscus bij Optima Bank vorig jaar was onrechtmatig' *HLN* 11 juni 2013, <https://www.tijd.be/ondernemen/financiele-diensten-verzekeringen/financiele-diensten-verzekeringen/Inval-fiscus-bij-Optima-was-onrechtmatig/9357845.html> (geraadpleegd op 22 april 2025).

Onderzoeksopzet

5. De fiscale administratie beschikt over aanzienlijke bevoegdheden als het gaat om het bepalen van de inkomsten van de belastingplichtige. Zij kan onderzoeksdaden verrichten die strikt wettelijk geregeld zijn. Onderzoeksdaden zoals een fiscale visitatie conform artikel 319 WIB en bankrekeningen raadplegen conform artikelen 318 en 322 WIB². Zeker en vast moet de fiscus rekening houden met een aantal beginselen en mag hij niet handelen buiten de grenzen die wettelijk zijn geregeld. Handelt de fiscus in de praktijk wel conform de wet? Verricht de fiscus wel geldige en rechtmatige onderzoeksdaden? Houdt hij rekening met het legaliteitsbeginsel en het recht op privacy? Rechtszekerheid staat centraal, het is namelijk onacceptabel dat de fiscus arbitrair begint te handelen, met andere woorden, dat de ene visitatie disproportioneel anders wordt behandeld dan de andere.

6. Het onderzoek vindt plaats binnen het kader van Belgische wetgeving, met bijzondere focus op het WIB², het W.BTW³ en aanvullende beginselen. Deze beginselen zijn hogere normen, zoals het legaliteitsbeginsel, het gelijkheidsbeginsel en het recht op eerbiediging van het privéleven.

7. Natuurlijk is het zeer belangrijk dat de fiscus deze onderzoeksdaden verricht. Het is namelijk essentieel voor het handhaven van de fiscale naleving. Het doel van deze onderzoeksdaden is daarom niet alleen om belastingontduiking aan te pakken, maar ook om een eerlijk belastingsysteem te waarborgen waarbij alle belastingplichtigen hun eerlijke bijdragen leveren binnen de samenleving. Echter, is het belangrijk dat deze onderzoeken worden uitgevoerd met respect voor de rechten van de belastingplichtige. Het is natuurlijk niet de bedoeling dat de fiscus zomaar komt opdagen en eenzijdig zonder enige overleg, informatie komt 'pakken'.⁴ Anderzijds staat het inkijken en delen van bankgegevens door de fiscus tegenover de inmenging in het privéleven.⁵ Is deze inmenging gerechtvaardigd?

8. Het is essentieel dat de onderzoeksdaden gericht op belastingbetalers moeten worden uitgevoerd volgens de geldende wetten en procedures. De vraag die in deze scriptie centraal staat, is of de onderzoeksdaden van de fiscus wel in overeenstemming zijn met de geldende (hogere) normen en beginselen.

² Wet 10 april 1992 betreffende de invoering wetboek van de inkomstenbelastingen, *BS* 30 juli 1992, https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1992041032&table_name=wet.

³ Wet 3 juli 1969 tot invoering van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde, *BS* 17 juli 1969, https://etaamb.openjustice.be/nl/wet-van-03-juli-1969_n2013000278.html.

⁴ DE RAEDT S., 'Vijandige visitaties van belastingcontroleurs horen thuis in het strafrecht', *Trends* 13 juni 2024, <https://trends.knack.be/ opinie/vijandige-visitaties-van-belastingcontroleurs-horen-thuis-in-het-strafrecht/> (geraadpleegd op 28 januari 2025).

⁵ DE RAEDT S., 'Datamining met banksaldi gaat over veel meer dan privacy', *Trends* 2 november 2024, <https://trends.knack.be/ opinie/datamining-met-banksaldi-gaat-over-veel-meer-dan-privacy/> (geraadpleegd op 28 januari 2025).

Relevantie en beperkingen

9. De relevantie zit in het feit dat het een actuele problematiek is dat ondernemingen hun rechten en plichten niet weten tijdens een fiscale visitatie. De wet is tevens open voor interpretatie, daarom is een uitgebreide uitleg met onderzoek onontbeerlijk. Misbruik van deze rechten is een potentieel gevolg indien deze rechten, onderzoeksdaten en handelingen niet duidelijk gedefinieerd worden. In die mate dat de belastingplichtige weet heeft van zijn rechten, kan er desgevallend geen misbruik gemaakt worden door de fiscus.

10. Deze paper gaat zich meer focussen op een aantal onderzoeksdaten van de fiscale administratie en niet op het heffen van de belastingen en of deze al dan niet gezien kan worden als een inkomen volgens de fiscus. Het gaat meer over de fiscale visitatie en het raadplegen van de bankrekeningen (de zogenaamde onderzoeksdaten) die de fiscus kan hanteren om een beter zicht te krijgen over de belastingplichtige zijn inkomen.

11. Bij het onderzoek zal de nadruk liggen op wat de rechtspraak te bieden heeft. Zo gaat er een evaluerend onderzoek worden gehanteerd, waarbij er wordt getoetst aan een (hogere) norm. Het theoretisch gedeelte zal natuurlijk ook behandeld worden om een volledig beeld te geven. Het is evident om een duidelijk juridisch kader te schetsen, om zo ondernemingen, zelfs de fiscus een ondersteuning te geven, of wat ze doen echt rechtsgeldig is. De relevantie van dit onderzoek is daarom niet te twijfelen zwaarwegend.

Onderzoeksvragen

12. De centrale onderzoeksvraag luidt als volgt: *"Wat zijn de wettelijke grenzen waartegen de fiscus botst tijdens het verrichten van onderzoeksdaten?"* Deze onderzoeksvraag valt uiteen in drie subonderzoeksvragen die gereflecteerd worden in twee hoofdstukken.

13. De eerste subonderzoeksvraag luidt: *"Welke zijn de meest voorkomende onderzoeksdaten in de praktijk?"* Dit is een beschrijvende en theorievormende onderzoeksvraag.

Ter voorbereiding op de beantwoording van de centrale onderzoeksvraag moet er een praktisch vooronderzoek worden uitgevoerd. Zo is het onontbeerlijk om de meest voorkomende onderzoeksdaten te bekijken zoals ze in de praktijk worden behandeld. In dit hoofdstuk gaan er actuele en praktische casussen worden geschetst om een idee te krijgen over hoe relevant de problematiek van onderzoeksdaten is. Dit biedt ook een eerste overzicht van hoe dergelijke handelingen in de praktijk worden afgehandeld. Deze onderzoeksvraag vormt tevens een sterke basis voor de beantwoording van de volgende onderzoeksvragen en het verder uitwerken van de scriptie. Bij deze onderzoeksvraag worden de fiscale visitatie en het raadplegen van de bankgegevens als onderzoeksdaten onder de aandacht gebracht. Vervolgens worden dezelfde onderzoeksdaten verder getoetst in het volgende hoofdstuk.

14. De tweede subonderzoeksvraag luidt: "*Is er door de uitoefening van deze onderzoeksdaan een schending van een hogere norm?*". Dit is een beschrijvende en evaluerende onderzoeksvraag.

In dit hoofdstuk wordt er een meer evaluatieve invalshoek gehanteerd. De twee onderzoeksdaan van de fiscus, namelijk de fiscale visitatie conform artikel 319 WIB92 en 63 W.BTW, en de raadpleging van bankgegevens conform artikel 318 en 322 WIB92 worden getoetst aan drie hogere rechtsnormen, namelijk het legaliteitsbeginsel, het gelijkheidsbeginsel en het recht op privéleven.

Bij de toetsing van het legaliteitsbeginsel is vereist dat het overheidsoptreden gebaseerd is op duidelijke wettelijke grondslagen. In dit deel worden de artikelen 319 WIB92 en 63 W.BTW ontleed om te bepalen of de fiscus gerechtigd is tot de volgende handelingen:

- toegang zonder voorafgaande toestemming;
- onderzoek van bedrijfslokale, kasten, vuilnisbakken of koelkasten zonder voorafgaande toestemming;
- toegang zonder het tonen van een aanstellingsbewijs.

Elke van deze handelingen worden getoetst aan de genoemde wetsartikelen om na te gaan of ze in overeenstemming zijn met het legaliteitsbeginsel.

Daarnaast wordt het gelijkheidsbeginsel op twee niveaus onderzocht, namelijk enerzijds of de verschillende behandeling tussen belastingplichtigen gerechtvaardigd is. De nadruk ligt hier op het gelijkheidsbeginsel als algemeen beginsel van behoorlijk bestuur, aangezien het hier gaat om handelingen van de uitvoerende macht.

Anderzijds wordt het *bankgeheim* getoetst. Meer bepaald, wordt er uiteengezet of het gelijkheidsbeginsel wordt geschonden doordat het *bankgeheim* niet gelijk aanwezig is bij de btw (W.BTW) als het is bij de inkomstenbelasting (WIB92). Er is namelijk geen *bankgeheim* bij de btw, in tegenstelling tot de inkomstenbelasting.

Ten slotte wordt er getoetst op het recht op privéleven conform artikel 8 EVRM.⁶ Dit bepaalt dat er enkel een inmenging door de overheid wordt gerechtvaardigd indien er is voldaan aan de legaliteits-, noodzakelijkheids- en legitimiteitsvereiste. In dit kader worden vier specifieke situaties bekeken, namelijk wordt er getoetst of:

- het actief zoekrecht in beroepslokale;
- het zoekrecht met machtiging in bewoonde lokale of particuliere woningen;
- het raadplegen van bankgegevens door de fiscus;
- en ten slotte het gebruik van artificiële intelligentie (AI) al dan niet verenigbaar is met het recht op privéleven conform artikel 8 EVRM.

⁶ Uiteraard is het recht op privéleven tevens gewaarborgd in artikel 22 van de Belgische Grondwet. Echter wordt er in deze scriptie toch artikel 8 EVRM gebruikt. Een voldoende rechtvaardiging kan gevonden worden in de voorrangsregeling tussen artikel 22 Grondwet en artikel 8 EVRM. Aangezien deze artikelen ook vrijwel identiek zijn, is er weinig problematiek in dit onderscheid (cf. *infra*. nr. 186-188).

15. De derde en laatste onderzoeksvraag luidt: "*Zijn deze onderzoeksdaten wel wenselijk en kan het op een of andere manier verbeteren?*". Dit is een evaluerende en aanbevelende onderzoeksvraag. Na de evaluatie van de onderzoeksdaten en kort een theoretisch kader te schetsen lijkt het geschikt om een aanbeveling te doen van hoe het wel zou moeten zijn. In dit gedeelte worden, op basis van de bevindingen uit het onderzoek en de interviews met respondenten, gerichte aanbevelingen geformuleerd die relevant zijn voor de praktijk of voor verder onderzoek. Het doel van deze subonderzoeksvraag is vooral om een sterke achtergrond te krijgen voor het schrijven van deze thesis, daarnaast worden er concrete aanbevelingen verwerkt bij de conclusies en het legaliteitsbeginsel.

Deze masterthesis betreft een monodisciplinair onderzoek waar we focussen op de rechtswetenschap. Om het een relevante en ingrijpende masterscriptie te maken worden er verschillende onderzoeksmethodes gehanteerd. Enerzijds een literatuurstudie met de nadruk op rechtspraak, maar ook een kwalitatief onderzoek door evaluaties te verrichten, door middel van gerichte vragen te stellen aan belastingplichtigen over de fiscus.

In het kader van dit onderzoek zullen er semigestructureerde interviews worden afgenomen met in totaal tien respondenten. Dus een deel van de gestelde vragen worden voorafgaand vastgelegd. Tijdens het interview is er een zekere flexibiliteit wat betreft de vragen en antwoorden, in die zin dat er telkens doorgevraagd kan worden en afgeweken kan worden van de originele vragen. Er zijn drie groepen bestaande uit drie personen met een juridische achtergrond, drie personen met een fiscale achtergrond en vier personen zonder enige juridische of fiscale achtergrond.

Voor de personen zonder achtergrond ligt de nadruk op hun interpretatie van de welbepaalde wetsartikelen. Meer bepaald wordt gepeild naar hun begrip van het legaliteitsbeginsel en in hoeverre zij vinden dat aan het duidelijkheidsvereiste is voldaan (cf. *infra*. nr. 118). Dezelfde vragen zullen ook aan de respondenten met een juridische of fiscale achtergrond worden gesteld. Voor deze groepen worden echter aanvullende vragen voorzien. Bij de personen met een fiscale achtergrond ligt de focus vooral op de praktische toepassing van de onderzoeksdaten zoals besproken in hoofdstuk 1. Voor de personen met een juridische achtergrond wordt dieper ingegaan op de mogelijke schending van hogere rechtsnormen, in overeenstemming met de analyse in hoofdstuk 2.

Dit zorgt ervoor dat de theorie en de praktijk op een evenredige manier vergeleken kan worden. Het onderzoek beoogt tenslotte vooral een evaluerende invalshoek.

De interviews worden volledig geanonimiseerd verwerkt. De interviews worden informeel afgenomen en niet woordelijk getranscribeerd. De antwoorden worden globaal genoteerd en gebruikt als achtergrondinformatie ter verdieping van het onderzoek. Hoewel de interviews ter beschikking zijn, zullen zij niet als officiële bijlage worden toegevoegd aan de scriptie.

Hoofdstuk 1. Veelvoorkomende onderzoeksdad

1.1 De fiscale visitatie

16. Zoals in de inleiding al kort werd aangehaald, is het van essentieel belang om eerst enkele onderzoeksdad

17. De administratie kan onderzoeksdad

1.1.1 Een bezoekrecht

18. De fiscale visitatie wordt uitgevoerd conform artikel 63 W.BTW en artikel 319 WIB92. Deze artikelen vormen het fundament voor de fiscale visitatie en leggen de bevoegdheden en beperkingen vast waarbinnen de fiscus dient te handelen. Het is echter essentieel te stellen dat dit verder wordt verduidelijkt en aangevuld door de rechtspraak.

19. Artikel 63 W.BTW⁷ vormt de wettelijke basis voor het visitatierecht van de administratie in het kader van de belasting over de toegevoegde waarde, terwijl artikel 319 WIB92⁸ dit regelt voor de inkomstenbelasting. Overeenkomstig deze bepalingen heeft de fiscus een bezoekrecht, waarmee hij vrije toegang verkrijgt tot de beroepslokale teneinde om bijvoorbeeld de boeken te controleren. Dit bezoek heeft als doel de correctheid van de belastingaangifte te controleren.

20. Het is een bezoek bij de belastingplichtige dat meestal onaangekondigd plaatsvindt en valt zeker niet te verwarren met een huiszoeking die volgens het strafrecht wordt geregeld.⁹ De fiscale visitatie is een onderzoeksdad die in de praktijk vaak voorkomt, vooral als je als boekhouder verschillende belastingplichtigen vertegenwoordigt. Op basis van rechtspraak en rechtsleer kan echter de vraag gesteld worden of bepaalde handelingen gebeuren zoals de wet dit voorschrijft. Er

⁷ Artikel 63 W.BTW definieert: "Eenieder die een economische activiteit uitoefent, moet aan de ambtenaren die bevoegd zijn om de toepassing van de belasting over de toegevoegde waarde te controleren en in het bezit zijn van hun aanstellingsbewijs, op elk tijdstip en zonder voorafgaande verwittiging, vrije toegang verlenen tot de ruimten waar de activiteit wordt uitgeoefend..."

⁸ Artikel 319 WIB92 definieert: "Natuurlijke of rechtspersonen zijn gehouden aan de ambtenaren van de administratie der directe belastingen, voorzien van hun aanstellingsbewijs en belast met het verrichten van een controle of een onderzoek betreffende de toepassing van de personenbelasting, van de vennootschapsbelasting of van de belasting van niet-inwoners tijdens de uren dat er een werkzaamheid wordt uitgeoefend vrije toegang te verlenen tot hun beroepslokale..."

⁹ Wet van 7 juni 1969 tot vaststelling van de tijd gedurende welke geen opsporing ten huize of huiszoeking mag worden verricht, BS 28 juni 1969.

zijn namelijk gevallen in de rechtspraak waarin de uitvoering van fiscale visitaties niet altijd gelijk en/of overeenkomstig de wet verlopen.

21. Een uitwerking van deze gevallen lijkt daarom evident om inzicht te krijgen in de werkelijke toepassing van de fiscale visitatie. Er gaat hoofdzakelijk een praktische benadering gehanteerd worden, wat betekent dat de focus volledig zal liggen op gepubliceerde rechtspraak. Afhankelijk van deze praktische gevallen kan men de praktijk beter toetsen aan de theorie, om vervolgens in de volgende hoofdstukken de theoretische kaders te evalueren aan de hand van enkele hogere normen. Het doel van deze thesis is immers het evalueren van de fiscale wet.

1.1.1.1 Onrechtmatig handelen door de fiscus

22. In wat volgt wordt een casus toegelicht waarbij door de belastingplichtige werd aangevoerd dat de fiscale administratie zich bij een fiscale visitatie schuldig zou hebben gemaakt aan machtsoverschrijding en machtsafwending. In casu voert de fiscale administratie een fiscale controle uit ten aanzien van belastingplichtige X, die een vennootschap is naar Lets recht.¹⁰ Deze vennootschap is vooral werkzaam in de internationale transportsector. Op 17 december 2013 wordt er een fiscale visitatie uitgevoerd door de bijzondere belastinginspectie (hierna: BBI) op het terrein van desbetreffende vennootschap. Deze visitatie had betrekking op de belasting over de toegevoegde waarde. Tijdens deze visitatie werden boekhoudkundige documenten aangetroffen waaronder verkoopfacturen uitgereikt door de belastingplichtige met bijhorende CMR-vrachtbrieven, bestelbonnen en stempels.¹¹

23. Volgens de BBI hebben zij zich omstreeks 9u30 voor de deuren van de vennootschap gezet. De fiscale ambtenaren hebben zich voorgesteld en hebben zich, na toestemming van een werknemer, tot de bedrijfslokalen gewend. De belastingplichtige stelt evenwel dat de BBI ruim disproportioneel heeft gehandeld, omdat er handelingen werden vastgesteld die in strijd zijn met de wet (machtsoverschrijding) en dat er een machtsafwending is, zijnde de fiscus die in opdracht van de sociale inspectie gegevens heeft verzameld.

1.1.1.2 Machtsoverschrijding door toegangsverlening

24. Er wordt met andere woorden door de belastingplichtige een machtsoverschrijding geïmpliceerd aangezien er toegang werd verleend naar de bedrijfslokalen door een werknemer van de vennootschap, en niet een verantwoordelijke. Een verantwoordelijke voegde zich namelijk iets later bij de situatie. Dit zou volgens de belastingplichtige in strijd zijn met de fiscale wet.¹² Voor de volledigheid van de feiten werd er op geen enkel moment door de werknemer aangehaald dat hij geen mandaat had tot toegangsverlening.

¹⁰ HvB Gent 15 maart 2022, 2020/AR/1369.

¹¹ HvB Gent 15 maart 2022, 2020/AR/1369, overw. 2.3.

¹² Artikel 63 W.BTW.

25. De machtsoverschrijding wordt als volgt weerlegd door het hof van beroep van Gent:

"De vrije toegang door een rechtspersoon kan worden verleend door het daartoe bevoegde orgaan van de rechtspersoon, door haar gevolmachtigde of door degene van wie de ambtenaren rechtmatig mochten geloven dat hij/zij hiertoe bevoegd was. Deze bepaling laat de bevoegde ambtenaren evenwel niet toe om de toegang eigenmachtig af te dwingen indien de belastingplichtige (of zijn/haar aangestelde) zich daartegen verzet of indien niemand aanwezig is.

*In de concrete omstandigheden werd op een correcte wijze toegang genomen tot de bedrijfslokalen."*¹³

26. Alsook werpt de belastingplichtige op dat de administratie onwettelijk heeft gehandeld, aangezien de bevoegde fiscale ambtenaren die deelnamen aan de visitatie niet in het bezit waren van een aanstellingsbewijs.¹⁴ Daardoor wil de belastingplichtige de opgespoorde stukken naar aanleiding van de visitatie laten kwalificeren als bewijsmateriaal dat niet gebruikt mag worden. Maar dit wordt weerlegd door de BBI, aangezien er aanvankelijk wel een aanstellingsbewijs werd getoond aan de werknemer van de vennootschap. Het hof van beroep van Gent ziet geen reden waarom de BBI zijn aanstellingsbewijs niet nog een keer zou laten zien aan de verantwoordelijke die later kwam en verklaarde dus nogmaals het middel van de belastingplichtige ongegrond.¹⁵

27. Daarnaast had de belastingplichtige kritiek tegen het actief zoekrecht van de administratie, stellend dat de administratie bij een fiscale visitatie louter een bezoekrecht zou hebben. Hierop antwoordt het hof van beroep met verwijzing naar een arrest van het Hof van Cassatie.¹⁶ Het Hof van Cassatie oordeelde in dit arrest dat de ambtenaren over een ruime onderzoeksbevoegdheid beschikken, en dat er krachtens artikel 63, 1° W.BTW, de boeken en documenten die zich bevinden in de ruimten waar de activiteit plaatsvindt, evenals de boeken en documenten die daar worden aangetroffen, kunnen worden onderzocht zonder dat vooraf om inzage in deze stukken hoeft te worden gevraagd. (Cf. *infra*. nr. 63 voor een nuancering van het actief zoekrecht.)

28. Het hof van beroep beschouwde als enige gegronde middel dat de administratie onrechtmatig heeft gehandeld, doordat de administratie zich zonder uitdrukkelijke toestemming eigenhandig op de computer heeft geïnstalleerd, waarop onder andere de volledige mailbox van de vennootschap en hun personeel werd gekopieerd. Maar omdat de vestiging van de administratie op basis van andere gegevens gebeurde, is het weren van deze gegevens een irrelevante discussie.

1.1.1.3 Machtsafwending van de fiscus

29. Tenslotte verwierp het hof van beroep de vordering inzake machtsafwending, aangezien het bewijs daarvoor ontbreekt en verwijst bij zijn motivering naar een uitspraak van de derde kamer van hetzelfde hof dat luidt: *"de fiscale administratie, volledig los van de sociale inspectiediensten,*

¹³ HvB Gent 15 maart 2022, 2020/AR/1369, overw. 4.2.3.

¹⁴ Rb. Oost-Vlaanderen 4 mei 2020, 15/980/A.

¹⁵ HvB Gent 15 maart 2022, 2020/AR/1369, overw. 4.2.4.

¹⁶ Cass. 16 december 2003, A.R. P.03.1087.N, *Arr.Cass.* 2003, nr. 653.

een eigen onderzoek voerde naar alle mogelijke fiscale inbreuken in hoofde van de beklaagden".¹⁷ De uitspraak benadrukt heel duidelijk de onafhankelijkheid van de fiscus en zijn autonomie.

1.1.1.4 Conclusies

30. Op basis van het voorgaande kunnen de volgende conclusies worden getrokken.

1.1.1.4.1 Eerste conclusie

31. Het toegang nemen tot de bedrijfslokalen moet op een bepaalde manier gebeuren, met name een toestemming vanuit een bevoegde persoon. Indien deze persoon niet bevoegd is, zijn er twee nuances. Als hij kenbaar heeft gemaakt dat hij niet bevoegd is dan valt er weinig te zeggen, en kunnen de fiscale ambtenaren niet op een geldige wijze toegang verschaffen tot de bedrijfslokalen. Indien deze persoon het niet kenbaar heeft gemaakt en de fiscale ambtenaren om een of andere reden kunnen geloven dat hij wel bevoegd was, dan is deze toestemming geldig.

32. Wat betreft het tonen van een aanstellingsbewijs, is dit natuurlijk een vereiste om rechtmatig een onderzoek te voeren. Uit artikel 63 W.BTW volgt dat de fiscale administratie haar aanstellingsbewijs niet spontaan moet tonen, dan wel indien de belastingplichtige hierom vraagt.¹⁸ Deze regel is gelijk van toepassing voor de inkomstenbelasting.¹⁹ Tevens heeft de fiscale administratie de bewijslast om aan te tonen dat zij in het bezit was van een aanstellingsbewijs op het ogenblik van de fiscale visitatie. Indien zij deze niet kan aantonen "*kunnen deze onderzoeken niet als grondslag dienen voor de betwiste rechtzettingen*".²⁰

33. Een onderzoek naar aanleiding van het niet tonen van een aanstellingsbewijs kan onrechtmatig zijn. Hier wordt het woord "*kan*" gebruikt, omdat in bepaalde gevallen dit toch niet zo is.

Het Hof van Cassatie bepaalt in een arrest van 2008: "*Wanneer ambtenaren van de administratie der directe belastingen niet voorzien zijn van hun aanstellingsbewijs, is de plaatsbezichtiging niet onregelmatig indien de belastingplichtige uitdrukkelijk met de bezichtiging van de lokalen instemt*".²¹ Dit betekent dat onderzoeksdaeden rechtmatig kunnen zijn, indien de ambtenaren niet uit eigen beweging hun aanstellingsbewijs tonen, noch de belastingplichtige deze vraagt en vervolgens de belastingplichtige toestemming verleent voor toegang tot de lokalen.²² Uit een arrest van de rechtbank van Antwerpen van 2022 blijkt dat deze visie nog steeds van toepassing is.²³

¹⁷ HvB Gent 21 oktober 2021.

¹⁸ HvB Gent 15 maart 2022, 2020/AR/1369, overw. 4.2.4.

¹⁹ HvB Bergen 9 september 2015, *FJF*, 2016/50.

²⁰ HvB Bergen 9 september 2015, *FJF*, 2016/50.

²¹ Cass. 12 september 2008, *FJF*, 2009/48, overw. 2.

²² Cass. 12 september 2008, *FJF*, 2009/48, overw. 3.

²³ Rb. Antwerpen 11 maart 2022, 20/5534/A.

1.1.1.4.2 Tweede conclusie

34. De fiscale ambtenaren beschikken over een ruime onderzoeksbevoegdheid. Dit betekent dat zij de boeken en documenten die zich op dat ogenblik in de betreffende bedrijfslokalen bevinden, mogen onderzoeken, zonder dat hiervoor voorafgaandelijk inzage hoeft te worden gevraagd.

1.1.1.4.3 Derde conclusie

35. Dat de administratie zich zonder uitdrukkelijke toestemming eigenhandig toegang verschaft tot de computer van een vennootschap, waarbij onder andere de volledige mailbox van het bedrijf en zijn personeel wordt gekopieerd, kan als een onrechtmatige handeling worden beschouwd (cf. *infra*. nr. 47).

1.1.1.4.4 Vierde conclusie

36. Als slot kan gezegd worden dat de fiscale administratie, volledig onafhankelijk van de sociale inspectiediensten, een eigen onderzoek voert naar alle mogelijke fiscale inbreuken door de beklaagden. Of dit onderzoek kan uitmonden tot een machtsafwending, is afhankelijk van de specifieke omstandigheden van de zaak.

1.1.2 Toestemming

37. In een andere casus voert de fiscale administratie enkele fiscale visitaties uit ten aanzien van belastingplichtige Y, een onderneming die zich bezighoudt met de verkoop van auto's en lichte bestelwagens.²⁴ Deze visitaties hebben betrekking op zowel bedrijfslokalen als privéwoningen. Bij de eerste visitatie werd er een digitale kopie meegenomen van een Excel-bestand "aan en verkoop.xls", waarin volgens de administratie alle door Y aangekochte en verkochte auto's, inclusief hun aankoop- en verkoopprijzen, waren vermeld. Hier werden diverse onregelmatigheden ontdekt door de fiscus. Voor de tweede visitatie ontving de administratie een machtiging voor verdere toegang tot particuliere woningen.

1.1.2.1 Machtiging en toestemming

38. Een machtiging is vereist voor de fiscale ambtenaren om toegang te verschaffen tot bewoonde lokalen of particuliere woningen.²⁵ Deze machtiging wordt verleend door de politierechter, waarna de fiscale ambtenaren, op basis van deze machtiging, enkel tussen vijf uur 's ochtends en negen uur 's avonds de desbetreffende lokalen mogen betreden.

De politierechter moet een motivering geven voor zijn beslissing tot machtiging.²⁶ Zo moet hij niet alleen de modaliteiten van de machtiging bepalen, maar hij moet ook effectief een afweging maken van de bestaande belangen. Onder dezelfde motivering moet ook uiteengezet worden waarom de

²⁴ HvB Gent 20 april 2021, 2020/AR/268.

²⁵ Artikel 319 WIB92; Artikel 63 W.BTW.

²⁶ GwH 12 oktober 2017, 116/2017, 6503, overw. B.9.1; GwH 27 juni 2019, JT 2019, afl. 6792, 795.

huisvisitatie noodzakelijk is.²⁷ Deze machtiging verschilt van de gewone toestemming die algemeen vereist is voor toegang tot de beroepslokalen.

39. De toestemming hangt samen met de medewerkingsplicht. Deze plicht houdt in dat de belastingplichtige principieel verplicht is om volledig mee te werken aan het fiscale onderzoek dat door de fiscus wordt verricht.²⁸ Deze medewerkingsplicht wordt geuit door bijvoorbeeld toegang te verlenen tot beroepslokalen, en mits machtiging ook tot privélokalen. Daarnaast dienen de boeken en stukken te worden voorgelegd en moet volledige inlichting worden verschaft. Een belangrijke nuance is dat de belastingplichtige de medewerkingsplicht wel mag weigeren uit te oefenen, maar hierdoor riskeert hij sancties, zoals de administratieve boete.²⁹

40. Natuurlijk is deze medewerking door de belastingplichtige essentieel voor de fiscus om zijn onderzoek goed af te ronden. Dit blijkt ook uit het arrest van het Hof van Cassatie van 2023, dat stelt dat de raadpleging van de boeken en bescheiden niet kan plaatsvinden indien de belastingplichtige zich hiertegen verzet.³⁰

1.1.2.2 Blijvende toestemming

41. De belastingplichtige Y stelt evenwel dat hij geen toestemming heeft gegeven voor de uitvoering van de visitatie en dat de belastingambtenaren, ondanks zijn verzet, de visitatie toch op eigen initiatief hebben doorgevoerd.³¹ Ter staving hiervan diende hij twee geluidsopnamen in bij het hof van beroep te Gent. Uit deze opnames bleek dat de belastingplichtige aanvankelijk wel toestemming gaf, maar later aangaf geen toestemming meer te hebben verleend. De administratie antwoordde hierop dat er in eerste instantie wel toestemming was verleend, en dit voor altijd zou gelden.

42. Dit arrest kwam uiteindelijk tot bij het Hof van Cassatie, dat zich over deze kwestie uitsprak. Het Hof verduidelijkte de samenhang tussen toestemming en machtiging, met de volgende bewoording: *“de machtiging van de politierechter verleent de desbetreffende ambtenaren enkel de toelating om tot de visitatie van particuliere woningen of bewoonde lokalen over te gaan, maar houdt niet in dat die ambtenaren die lokalen ook zonder voorafgaande toestemming van de belastingplichtige mogen betreden. De toestemming van de belastingplichtige dient blijvend aanwezig te zijn”*.³² Dit leert ons dat er in ieder geval een blijvende toestemming vereist is tijdens de visitatie, ondanks het feit dat de administratie een machtiging heeft verkregen.

²⁷ DERAEDT S., ‘Machtiging tot huisvisitatie van de fiscus moet wel degelijk worden gemotiveerd (noot onder GwH 27 juni 2019)’, *NJW* 2019, nr. 407, 610.

²⁸ TIBERGHIEN A., *Handboek voor Fiscaal Recht*, Kluwer, 2023, 1143; VANDERMARLIERE S., ‘Zwijgrecht tegenover fiscale spreekplicht’ in *Module Btw Vandewinckele*.

²⁹ X., ‘Kan een belastingplichtige zich op zijn zwijgrecht beroepen om niet te antwoorden op een vraag om inlichtingen?’, *Fisc.Koer.* 2015, afl. 16, 799; Artikel 445, WIB92; Artikel 70, §4, W.BTW.

³⁰ Cass. 6 oktober 2023, F.22.0082.F.

³¹ HvB Gent 20 april 2021, 2020/AR/268, overw. 4.1.2.

³² Cass. 16 juni 2023, F.21.0181.N, overw. 11.

43. De voorwaarde dat de toestemming van de belastingplichtige bij een fiscale visitatie blijvend aanwezig moet zijn, maakt dat dit arrest van het Hof van Cassatie bijzonder belangrijk is. De belastingplichtige kan zijn toestemming immers steeds intrekken. Hoewel het arrest betrekking had op een fiscale visitatie van particuliere woningen, kan de rechtspraak eveneens worden doorgetrokken en toegepast op de fiscale visitatie van beroepslokalen.

44. Tevens maakt dit arrest duidelijk dat bij een visitatie van een beroepslokaal louter de blijvende toestemming voldoende is, terwijl bij een visitatie van een bewoond of particulier lokaal zowel machtiging als de blijvende toestemming vereist is. Het ontbreken van één van beiden zou de visitatie ongeldig maken. Wanneer dit samen wordt gelezen met het arrest van het Hof van Cassatie van 6 oktober 2023, blijkt dat de fiscus beschikt over een ruime onderzoeksbevoegdheid, hetgeen inhoudt dat hij bevoegd is om alles wat zich bevindt in gesloten kasten, vuilnisbakken of koelkasten in de betreffende lokalen te onderzoeken.³³ Het belangrijkste punt hier is dat wat betreft de particuliere woningen of bewoonde lokalen een aanvankelijke of voorafgaande toestemming vereist is van de belastingplichtige. Zelfs indien de belastingplichtige aanvankelijk toestemming zou geven, betekent dit niet dat deze toestemming voor altijd geldig is. De belastingplichtige kan te allen tijde zijn toestemming intrekken en aangeven dat hij niet langer wenst mee te werken. Bij verzet, ongeacht of het een visitatie betreft van beroepslokalen of particuliere lokalen, moet de administratie principieel stoppen met zijn onderzoek.

1.1.3 Doelgebonden karakter van de fiscale visitatie

1.1.3.1. Het fiscaal onderzoek

45. De controleambtenaren, die namens de fiscus optreden, voeren fiscale visitaties om vaststellingen te doen van onregelmatigheden in de belastingaangifte. De fiscus kan deze bevoegdheid enkel uitoefenen om de naleving van de wetgeving omtrent inkomstenbelasting en btw te controleren en met als specifiek doel om het juiste bedrag van de verschuldigde belastingen te achterhalen.³⁴

46. In een arrest van het hof van beroep te Brussel van 2019 wordt duidelijk gemaakt dat deze onderzoeksbevoegdheid doelgebonden is.³⁵ De belastingplichtige in casu is een vennootschap naar Luxemburgs recht. In deze casus argumenteert de belastingplichtige dat de fiscus onrechtmatig heeft gehandeld, door zelf toegang te hebben verschaft tot de betreffende computers en vervolgens de inhoud ervan te hebben gekopieerd.

47. De fiscus zou het recht op raadplegen van computergegevens zonder bijstand afleiden uit art. 319 WIB92. Maar dit blijkt niet juist te zijn, aangezien er volgens het hof enkel een vrije toegang tot de beroepslokalen is, en niet tot computers, zoals bedoeld in het betreffende artikel. Het hof

³³ Cass. 6 oktober 2023, F.22.0082.F.

³⁴ VANDEN BRANDEN J., 'Stand van zaken rechtspraak visitatie' in *Fiscaal Praktijkboek Directe belastingen 2020-2021*, Kluwer, 452; TIBERGHIE A., *Handboek voor Fiscaal Recht*, Kluwer, 2023, 1138.

³⁵ HvB Brussel 16 oktober 2019, 2015/AF/124.

beschrijft diezelfde controlebevoegdheid als volgt: *"de fiscale administratie mag zich niet zelf toegang verschaffen tot de computer van de belastingplichtige. Zij mag dat enkel doen met bijstand van de belastingplichtige."*³⁶

48. Verder beweert de belastingplichtige dat de fiscus zelf de kasten heeft geopend op zoek naar boekhouding, waardoor dit op bepaalde vlakken degelijk verder ging dan een huiszoeking in strafzaken. Echter staat belastingplichtige deze denkwijze niet en bewijst op geen enkele manier deze bewering.

1.1.3.2. Principe van finaliteit

49. Het hof van beroep te Brussel stond voor de vraag of het visitatierecht gelijkgesteld kan worden met een huiszoeking in strafzaken. Principieel stelde het hof dat dit niet het geval is, aangezien de ambtenaren de belastingplichtige niet ter plaatse (*manu militari*) kunnen dwingen hun verplichtingen na te leven. Dit baseert het hof op enkele parlementaire verslagen.³⁷

50. In dit parlementair verslag van 1962 wordt uiteengezet dat er een gevaar is dat fiscale ambtenaren de rol van agenten zouden vervullen. De Minister in die tijd verklaarde dat er geen sprake is van een huiszoeking en dat het enkel en alleen gaat om het bezoek aan de bedrijfsinstallaties.³⁸ Dezelfde visie werd bevestigd in een verslag van de Kamer van 1977, waarin wordt gestipuleerd dat het niet de bedoeling is om aan de ambtenaren een huiszoekingsrecht toe te kennen, waarover de politieofficiërs normaal niet beschikken zonder een bevel van de onderzoeksrechter.³⁹

51. Aan de andere kant kan de fiscus rechtstreeks en direct onderzoeken krachtens art. 391 WIB 1992. Deze argumentatie volgt uit een antwoord van de minister van Financiën op een parlementaire vraag in 2014.⁴⁰ Zo hebben fiscale ambtenaren het recht om alle boeken en documenten die zich in het bedrijfslokaal bevinden op individuele wijze te onderzoeken, zonder dat er enige noodzaak is om vooraf een voorlegging van deze stukken te vragen.

52. Het hof van beroep te Brussel is van oordeel dat de fiscale controle niet hetzelfde is als een huiszoeking ingevolge het strafrecht. Zo benadrukt het hof de finaliteit die uiterst verschillend is, en dit met de volgende bewoording: *"...een administratieve onderzoeksbevoegdheid die doelgebonden is en die enkel kan worden uitgeoefend met het oog op het vaststellen van de regelmatigheid van de belastingaangifte in de inkomstenbelastingen of in de belasting over de toegevoegde waarde."*⁴¹

³⁶ HvB Brussel 16 oktober 2019, 2015/AF/124, overw. 7.

³⁷ Parl. St., Kamer, 1961-1962, 264/42, 217; Parl. St., Kamer, 1977-1978, 113/11, 23-24.

³⁸ Parl. St., Kamer, 1961-1962, 264/42, 217.

³⁹ Parl. St., Kamer, 1977-1978, 113/11, 23-24.

⁴⁰ Beknopt verslag, Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers, 2014, 20 maart 2014, plen.191, 11-15.

⁴¹ HvB Brussel 16 oktober 2019, 2015/AF/124, overw. 10.11.

53. Dit principe van finaliteit werd bevestigd door enerzijds het Grondwettelijk Hof in 2017 en anderzijds door het Hof van Cassatie in 2019.

54. In 2017 werd een prejudiciële vraag gesteld aan het Grondwettelijk Hof. Deze vraag had betrekking op de bewoording van art. 319 WIB92 en de vraag of dit artikel al dan niet de Grondwet schendt. Bij het beantwoorden van deze prejudiciële vraag verwees het Hof naar het feit dat de fiscale visitatie doelgebonden is, en verduidelijkte dit met de volgende bewoording: *“De fiscale visitatie is aldus doelgebonden, wat impliceert dat de belastingadministratie haar onderzoeksmacht slechts kan aanwenden ter controle van de naleving van de wetgeving inzake de inkomstenbelastingen en de BTW en met het oog op het bepalen van het juiste bedrag van de verschuldigde belasting.*”⁴²

55. In een later arrest in 2019 benadrukt het Hof van Cassatie ook het doelgebonden karakter van de fiscale visitatie. Het is echter niet zeker of dit is gebaseerd op het voorgaand arrest van het Grondwettelijk Hof van 2017. Wel kan gesteld worden dat beide arresten hetzelfde doelgebonden karakter van de fiscale visitatie beogen. Het Hof van Cassatie doet dit immers met een gelijkaardige bewoording als het Grondwettelijk Hof: *“de fiscale visitatie zoals geregeld door die artikelen moet de bevoegde ambtenaren toelaten de nodige vaststellingen te doen met betrekking tot de regelmatigheid van de belastingaangifte en beoogt aldus de juiste inning van de belastingen.”*⁴³

56. Hetzelfde doelgebonden karakter van de fiscale visitatie blijft ook vandaag de dag aanwezig, wat aangeeft dat het principe nog steeds relevant is en niet verouderd. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de arresten van het hof van beroep van Gent uit 2023⁴⁴ en 2024⁴⁵.

1.1.3.3. Onrechtmatige uitbreiding van de fiscale visitatie

57. Tevens is een uitbreiding van het onderzoek bij boeken buiten het kader van de fiscale visitatie niet toegestaan. Hiermee wordt bedoeld dat de administratie tijdens de visitatie van een belastingplichtige niet de boeken van een andere belastingplichtige mag raadplegen. In een zaak waar de ambtenaren van de BBI toegang verkrijgen tot een kantoor om vervolgens boeken en documenten te controleren van vennootschap X, en daar toevallig een werknemer van vennootschap Y aantreffen, is het niet toegestaan om vervolgens hem te verzoeken om de boeken van vennootschap Y voor te leggen.⁴⁶ Ingevolge het onrechtmatig karakter van het bewijs verkregen door de BBI, kan het bewijsmateriaal principieel niet worden gebruikt.⁴⁷

⁴² GwH 12 oktober 2017, 116/2017, 6503, overw. B.9.1.

⁴³ Cass. 17 december 2019, P.19.0845.N, overw. 9.1.

⁴⁴ HvB Gent 28 november 2023, 2022/AR/1414.

⁴⁵ HvB Gent 25 juni 2024, 2023/AR/264.

⁴⁶ HvB Brussel 14 mei 2019, 2014/AF/303, overw. 4.11.

⁴⁷ HvB Brussel 14 mei 2019, 2014/AF/303, overw. 5.16-5.18; BUYASSE C., ‘Visitatie: geen uitbreiding ter plaatse naar andere belastingplichtigen?’, *Fiscoloog* 2019, afl. 1621, 1-4; Zie ook DIEPVENS S., ‘De eenjarige verjaardag van antagoon in het fiscaal recht: een blijde gebeurtenis of een ware treur mars?’ in HELMS T., PINTENS W., DECLERCK C., SMET R., ANDERSON M., VOET S., VAN DEN BOSSCHE A., CERULUS U., DE PAGE P., MEDAER B., DIEPVENS N., GIJBELS M., VAN GYSEL A., KOLKMAN W., PUELINCKX-COENE M., SEYNS S., VANLERBERGHE B., WAUTELET P., VANDEN ABEELE G., PEETERS B. en MAELFAIT A., *Patrimonium 2016*, die Keure, 2016, 279.

1.1.3.4. Het zoekrecht

58. Wat betreft het concrete antwoord op de vraag of de controleambtenaren al dan niet buiten hun bevoegdheid handelen? Met name of ze een boek of een kast mochten openen, en of ze een computerprogramma mochten opstarten, bekijken en vervolgens de inhoud kopiëren?

59. Er zijn twee commentaren die een blijk geven van het zoekrecht in de W.BTW. Namelijk het eerste zegt dat er een recht is van de fiscale ambtenaar om op eigen initiatief een gesloten kast te openen. Met de volgende bewoording: *"Dit recht van toegang omvat een recht tot huiszoeking. Inzonderheid inzake het openen of het laten openen van kasten."*⁴⁸ Terwijl de andere commentaar het tegenovergestelde stipuleert. Namelijk dat: *"In de huidige stand van de wetgeving mag een ambtenaar uit eigen beweging geen gesloten kast openen, noch beroep doen op een slotenmaker om toegang te verkrijgen tot een gesloten lokaal, noch in voorkomend geval zegels aanbrengen of beslag leggen op goederen. Zijn prerogatieven beperken zich tot de bepalingen vermeld in art. 63, eerste alinea WBTW."*⁴⁹ Beide commentaren zijn in contradictie met elkaar, waardoor ze weinig interpretatieve waarde hebben.⁵⁰

60. Het Grondwettelijk Hof oordeelde in 2017 dat de fiscus bij een visitatie geen huiszoekingsrecht heeft. De belastingplichtige heeft een verplichting om vrije toegang te verlenen tot de beroepslokalen (medewerkingsplicht). Indien zij dit nalaat en zo geen toegang verleent, zijn de fiscale ambtenaren niet bevoegd om met dwang informatie te verkrijgen of toegang tot de beroepslokalen te verschaffen. Daarnaast benadrukt het Hof, indien het wel het geval zou zijn, zou de wetgever dit uitdrukkelijk moeten voorzien.⁵¹

61. Met betrekking tot alle boeken en bescheiden die zich in de bepaalde lokalen bevinden, mogen de ambtenaren deze wel onderzoeken.⁵² Zowel voor de ambtenaren die een controle doen inzake inkomstenbelasting, als BTW.

62. Een arrest van het Hof van Cassatie daterend van 2003, biedt een duidelijk antwoord op de vraag wat de fiscus al dan niet mag doen tijdens een fiscale visitatie.⁵³ Namelijk dat *"bevoegde ambtenaren, krachtens artikel 63, eerste lid, 1° BTW-Wetboek, het recht hebben na te gaan welke boeken en stukken zich bevinden in de ruimten waar de activiteit wordt uitgeoefend alsook de boeken en stukken die zij aldaar aantreffen, te onderzoeken, zonder voorafgaand om de voorlegging van die boeken en stukken te moeten verzoeken"*. Hoewel het arrest betrekking had op de BTW, kan de rechtspraak eveneens worden doorgetrokken en toegepast worden op de inkomstenbelasting.

⁴⁸ BOSSUYT J., 'Hoog bezoek: de fiscale visitatie doorgelicht', *AFT* 2013/8-9, 12; Btw-Comm., nr. 63/33.

⁴⁹ BOSSUYT J., 'Hoog bezoek: de fiscale visitatie doorgelicht', *AFT* 2013/8-9, 12; Btw-Comm., nr. 63/55.

⁵⁰ BOSSUYT J., 'Hoog bezoek: de fiscale visitatie doorgelicht', *AFT* 2013/8-9, 12.

⁵¹ GwH 12 oktober 2017, 116/2017, 6503, overw. B.10.2.

⁵² GwH 12 oktober 2017, 116/2017, 6503, overw. B.9.2.

⁵³ Cass. 16 december 2003, A.R. P.03.1087.N, *Arr.Cass.* 2003, nr. 653.

Ondanks het feit dat dit arrest dateert uit 2003, wordt er tegenwoordig nog steeds vastgehouden aan de bevoegdheid van de fiscus zoals voortvloeiend uit dit arrest. Dit blijkt uit recente rechtspraak⁵⁴ en rechtsleer⁵⁵.

63. Sinds het arrest van het Hof van Cassatie van 2003 is er nog wel onduidelijkheid of de fiscus nu een actief zoekrecht heeft of niet.

BONNÉ J. en VETTERS W. bevestigen ook deze onduidelijkheid. Er is namelijk nog geen eenduidig standpunt in de rechtspraak te vinden en moet er nog geoordeeld worden of dit actief zoekrecht daadwerkelijk aan de fiscale ambtenaren toekomt.⁵⁶

DE RAEDT S. geeft belang aan het arrest van het Grondwettelijk Hof in die wijze dat het een antwoord biedt, namelijk dat de fiscus niet eigenmachtig kan afdwingen indien de belastingplichtige daartegen verzet.⁵⁷ Tevens kan het verzet zelf onderdrukt worden door een administratieve boete door de fiscus en indien er sprake is van een strafbaar feit, een melding aan het parket.

1.1.3.5. Nuances

64. Een nuance bij de eis dat elke fiscale visitatie noodzakelijk moet zijn voor het bepalen van het belastbare inkomen, is dat privégegevens niet mogen worden meegenomen, aangezien deze gegevens geen bewijs vormen voor de verschuldigdheid van de belastingen.⁵⁸ Het hangt dus van het specifieke geval af of al dan niet de gegevens gekopieerd mogen worden. Indien er sprake is van privégegevens, kan het kopiëren ervan een indicatie van onrechtmatigheid zijn.

65. Evenals mag er geen sprake zijn van een “fishing expedition”. Een fishing expedition kan gezien worden als een opzoeking die haast blind wordt uitgevoerd om stukken te verkrijgen waarvan het bestaan enkel wordt vermoed.

De rechtbank van eerste aanleg te Gent heeft uitgesproken dat wanneer de administratie een fiscale visitatie gaat doen, zij deze ook daadwerkelijk moet motiveren.⁵⁹ Zo zou een motivatie als “onderzoek van alle voorwerpen van alle aard” of “onder meer ook richt op Tak23-producten” onvoldoende zijn. Dit is een te algemene en vage motivering van het fiscaal onderzoek en verantwoordt niet redelijk waarom er een visitatie dient uitgevoerd worden, waardoor de rechtbank deze visitatie vervolgens als een “fishing expedition” kon kwalificeren.⁶⁰ De fiscale visitatie had in casu enkel het doel om de belastingplichtige te leiden naar een bepaalde inlichting die de fiscus wilde verkrijgen. Het is duidelijk dat er wordt afgeweken van een proportionele visitatie met finaliteit, namelijk een doel om de regelmatigheid van de belastingen te controleren.

⁵⁴ Vgl. HvB Gent 28 november 2023, 2022/AR/1414.

⁵⁵ DELANOTE M., ‘Invordering federale fiscale schulden, algemeen kader’ in DELANOTE M., *Invordering federale fiscale schulden*, Kluwer, 2022, 13; TIBERGHIEN A., *Handboek voor Fiscaal Recht*, Kluwer, 2023, 1138.

⁵⁶ BONNÉ J. EN VETTERS W., ‘VISITE, VISITE, een huis vol visite... Een analyse van het fiscaal visitatierecht inzake inkomstenbelastingen en BTW’, *TFR* 2014/1-2, nr. 453, 24.

⁵⁷ DERAEDT S., ‘Recht op verzet van de belastingplichtige bij fiscale visitaties (noot onder GwH 12 oktober 2017)’, *NJW* 2017, nr. 372, 852.

⁵⁸ VANDEBERGH H., ‘Het zgn. visitatierecht van de fiscus: een verkeerde discussie?’, *TFR* 2014, afl. 465, 579.

⁵⁹ Rb. Gent 11 juni 2013.

⁶⁰ Rb. Gent 11 juni 2013, overw. 4.3.5.

66. Diezelfde rechtbank te Gent stelt de sanctie voor deze onregelmatigheid als volgt: “het geheel van de voormelde vaststellingen en overwegingen leiden tot de vaststelling dat de administratie de artikelen 315 en volgende WIB92 en de artikelen 60 tot en met 63 W.BTW heeft geschonden. De fiscale administratie heeft haar bevoegdheden afgewend. De uitgevoerde visitatie is volstrekt nietig. De naar aanleiding van de visitatie d.d. 30 januari 2012 bij de eiseres verzamelde gegevens zijn onbruikbaar en dienen aan de eiseres worden teruggegeven.”⁶¹ De rechtsleer deelt hier dezelfde mening, met andere woorden, dat een “fishing expedition” iets is dat onverenigbaar is met de wettelijk toegekende onderzoeksbevoegdheden.⁶²

67. Hoewel het zeker is dat een fiscale visitatie een finaliteit of doelgebondenheid kent, moet worden genuanceerd dat een vermoeden van fraude niet expliciet noodzakelijk is om deze visitatie te motiveren.⁶³ Hierover had het Grondwettelijk Hof een zeer gerichte uitspraak gedaan in 2017 die heden nog geldt. Deze uitspraak was als volgt: “Er dient geen vermoeden van fraude te zijn om een fiscale visitatie te verantwoorden”.⁶⁴

1.1.3.6. Tussenconclusie

68. Kort kunnen we het volgende concluderen. De fiscale visitatie heeft een eigen juridisch karakter en kan niet gelijkgesteld worden met een strafrechtelijke huiszoeking. Daarbij mag de fiscus niet zonder enige doel of finaliteit handelen. Dit waarborgt de rechten van de belastingplichtige en voorkomt naar mijn mening arbitraire handelingen door de fiscus. Volgens VISSCHERS A. EN ENGELLEN J. zullen de onderzoeksdaeden met inachtneming van de principes van finaliteit ervoor zorgen dat mogelijk fiscale misbruiken vermeden worden.⁶⁵ Zo zou het evident zijn om voorafgaand aan de visitatie het voorwerp van de visitatie te afbakenen, om eventuele *fishing expeditions* (cf. *supra*. nr. 65) te vermijden.⁶⁶ Er is principieel geen vereiste van de fiscus om aanvankelijk een vermoeden van fraude aan te halen, maar dit laat niet weg dat de fiscale visitatie moet gemotiveerd worden.

69. Hoewel de fiscus toegang kan krijgen tot de beroepslokalen, is het niet toegestaan dat zij zelfstandig de computer onderzoeken. Daarentegen mag de fiscus de boeken en bescheiden die zich in de bepaalde lokalen bevinden wel onderzoeken, maar moet wel opletten dat zij het onderzoek niet uitbreidt naar andere belastingplichtigen, omdat dit de doelgebondenheid van de fiscale visitatie ondermijnt. Bovendien moet er zorgvuldig worden omgegaan met privégegevens, gezien de aard en gevoeligheid van deze gegevens, mogen deze afhankelijk van het geval niet gebruikt worden.

⁶¹ Rb. Gent 11 juni 2013, overw. 4.3.5.

⁶² VISSCHERS A. en ENGELLEN J., ‘Heeft de BBI een janusgezicht in het kader van onderzoeksdaeden naar fiscale fraude?’ in DEBELVA F., *Liber Amicorum Luc De Broe. The Least Taxed Road. Essays at the occasion of Prof. Luc De Broe’s emeritus ceremony*, Kluwer, 2024, 1121; TIBERGHIEN A., *Handboek voor Fiscaal Recht*, Kluwer, 2023, 1167.

⁶³ HvB Brussel 16 oktober 2019, 2015/AF/124, overw. 10.12.

⁶⁴ GwH 12 oktober 2017, 116/2017, 6503, overw. B.14.2.

⁶⁵ VISSCHERS A. en ENGELLEN J., ‘Heeft de BBI een janusgezicht in het kader van onderzoeksdaeden naar fiscale fraude?’ in DEBELVA F., *Liber Amicorum Luc De Broe. The Least Taxed Road. Essays at the occasion of Prof. Luc De Broe’s emeritus ceremony*, Kluwer, 2024, 1112.

⁶⁶ VISSCHERS A. en ENGELLEN J., ‘Heeft de BBI een janusgezicht in het kader van onderzoeksdaeden naar fiscale fraude?’ in DEBELVA F., *Liber Amicorum Luc De Broe. The Least Taxed Road. Essays at the occasion of Prof. Luc De Broe’s emeritus ceremony*, Kluwer, 2024, 1112.

1.2 Het fiscale bankgeheim

1.2.1 Het bankgeheim doorheen de jaren

70. Sinds de Wet van 14 april 2011 is er een relativering van het *bankgeheim*, namelijk door een versoepeling van de procedures voor het opheffen van het *bankgeheim*.⁶⁷ In concrete uitvoering stelde deze wet de fiscus in staat om bankrekeningen te raadplegen indien er een vermoeden van belastingontduiking en/of fraude bestond.

71. Op basis van gegevens kan er gezegd worden dat het raadplegen van de bankgegevens door de fiscus aanzienlijk is toegenomen.

In 2011, het jaar van de invoering, maakte de fiscus 143 keer gebruik van deze procedure en in 2012 was dat aantal gestegen naar 679 keer. Dit blijkt uit een parlementaire vraag van 2013.⁶⁸ Als er echter alleen naar het eerste jaarhelft van 2024 wordt gekeken, blijkt het dat de fiscus maar liefst 53.181 keer het register heeft geraadpleegd.⁶⁹ Dit versterkt ongetwijfeld de strijd tegen belastingontduiking, maar kan mogelijk in strijd zijn met het recht op privéleven (cf. *infra*. nr. 239). Zeker wanneer we de inzet van artificiële intelligentie (AI) in overweging nemen, wat voor de fiscus het mogelijk maakt om belastingaangiften en financiële gegevens efficiënter te analyseren, waardoor belastingfraude sneller kan worden opgespoord.⁷⁰

72. Immers, kan AI ingezet worden om patronen te vinden en te identificeren in belastingaangiften en afwijkingen te signaleren.⁷¹ De fiscus is steeds beter in staat om een volledig overzicht van het vermogen van belastingplichtigen te verkrijgen en zou dankzij deze kunstmatige intelligentie meldingen kunnen ontvangen, indien er verdacht gedrag en/of onregelmatigheden gedetecteerd worden.⁷²

73. Terecht kan dan de vraag gesteld worden of dit in strijd zou zijn met het recht op privéleven, aangezien deze toegenomen transparantie en het gebruik van AI een grote impact zou kunnen

⁶⁷ GOEMAN E., 'Opheffing bankgeheim' is slechts kleine versoepeling', *Mo* 4 maart 2011, <https://www.mo.be/opinie/opheffing-bankgeheim-slechts-kleine-versoepeling> (geraadpleegd op 21 december 2024).

⁶⁸ Vraag nr. 16500 van de heer Mathot, KAMERCOMMISSIE FINANCIËN EN BEGROTING, van 17 april 2013, Com 719, 19.

⁶⁹ VAN MALDEGEM P., 'Fiscus en justitie kijken vaker in register met bankrekeningen', *De Tijd* 08 juli 2024, <https://www.tijd.be/netto/news/belastingen/fiscus-en-justitie-kijken-vaker-in-register-met-bankrekeningen/10554665.html#:~:text=Sinds%202022%20bevat%20de%20databank,Overheidsdienst%20Justitie%20en%20de%20notarissen> (geraadpleegd op 21 december 2024).

⁷⁰ DEPREZ F., 'Artificiële intelligentie helpt financiële misdaad indijken', *Belgisch Financieel Forum* 9 juni 2024, <https://financialforum.be/nl/bfw-digitaal/artificiele-intelligentie-helpt-financiele-misdaad-indijken> (geraadpleegd op 21 december 2024).

⁷¹ X., 'Weet de fiscus binnenkort alles dankzij artificiële intelligentie?', *DFW* 30 april 2024, <https://www.dfw-accountants.be/nieuws/weet-de-fiscus-binnenkort-alles-dankzij-artificiel> (geraadpleegd op 21 december 2024); SAELENS N., 'De Wever wil AI gebruiken om belastingaangiften te controleren', *Business AM* 22 oktober 2024, <https://businessam.be/de-wever-ai-gebruiken-belastingaangiften-controleren/> (geraadpleegd op 21 december 2024); EL MABROUK F., 'Een bazooka voor de fiscus? Formateur De Wever wil AI loslaten op gigantische database met bankgegevens', *Nieuwsblad* 22 oktober 2024, https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20241021_96736225 (geraadpleegd op 21 december 2024).

⁷² BURON S., 'dankzij ai weet de fiscus binnenkort alles over uw vermogen', *Trends* 24 juni 2024, <https://trends.knack.be/geld/belastingen/dankzij-ai-weet-de-fiscus-binnenkort-alles-over-uw-vermogen/> (geraadpleegd op 21 december 2024).

hebben op de gegevens van belastingplichtigen. Eerst en vooral lijkt een analyse van het *bankgeheim* samen met relevante rechtspraak onvermijdelijk. Vervolgens kan er in hoofdstuk II worden overgegaan tot de toetsing aan hogere normen.

1.2.2 Het principe conform artikel 318 WIB92

74. Artikel 318 WIB92 luidt als volgt: *In afwijking van de bepalingen van artikel 317, en onverminderd de toepassing van [de artikelen 315, 315bis, 315ter en 316], is de administratie niet gemachtigd om in de rekeningen, boeken en documenten van de bank-, wissel-, krediet- en spaarinstellingen inlichtingen in te zamelen met het oog op het belasten van hun cliënten.* Tevens is het *bankgeheim* enkel van toepassing op de inkomstenbelastingen, en niet op btw. Zo had het fiscale *bankgeheim* principieel niet een tegenhanger gekregen in andere belastingwetboeken.⁷³ Met andere woorden, bij de andere belastingen, zoals de btw, geldt het *bankgeheim* niet.

75. Wat betreft de Vlaamse erfbelasting, kan er toch wel een *bankgeheim* waargenomen worden, zelfs in bijna dezelfde bewoording.⁷⁴ Principieel kunnen de fiscale ambtenaren allerlei inlichtingen vorderen om de belastbare inkomsten van de belastingplichtige te bepalen met als doel een juiste vestiging van de belasting te garanderen.⁷⁵ Eveneens zijn er een aantal gelijkenissen in de wet, zoals dat er aanwijzingen moeten zijn van belastingontduiking om beschikbare gegevens op te vragen⁷⁶ en een trapsysteem zoals in de inkomstenbelasting.⁷⁷

76. Anderzijds is er bij de btw geen *bankgeheim* opgenomen. Hier kan er zonder probleem inlichtingen en uittreksels van banken bekomen worden. De fiscale ambtenaren hebben immers een recht om de banken te verplichten bepaalde stukken voor inzage te verstrekken.⁷⁸ De enige nuance hierbij is dat er een bijzondere machtiging moet gegeven worden door een door de Minister van Financiën daartoe aangewezen ambtenaar. Deze bijzondere machtiging is zeker niet algemeen, en zorgt ervoor dat er geen *fishing* wordt begaan door de fiscale ambtenaren (cf. *supra*. nr. 65).⁷⁹

1.2.2.1 Onrechtmatige verkrijging van bankgegevens

77. De fiscus kan in principe geen inlichtingen verzamelen uit rekeningen, boeken en documenten van de bankinstellingen. Dit principe geldt wanneer de fiscus handelt met het oog op het belasten van belastingplichtigen. Alhoewel er in de rechtsleer wordt gesproken over een

⁷³ MAREELS D., *Bancaire en financiële fiscaliteit*, Anthemis, 2015, 304.

⁷⁴ Artikel 3.13.1.2.5, lid 1 VCF luidt als volgt: *In afwijking van artikel 3.13.1.2.4, en met behoud van de toepassing van artikel 3.13.1.2.1 tot en met 3.13.1.2.3, is de bevoegde entiteit van de Vlaamse administratie niet gemachtigd om in de rekeningen, boeken en documenten van de bank-, wissel-, krediet- en spaarinstellingen inlichtingen in te zamelen met het oog op het belasten van hun cliënten.*

⁷⁵ Artikel 3.13.1.3.1 VCF.

⁷⁶ Artikel 3.13.1.2.5, lid 2 VCF; Artikel 3.13.1.3.1, §3 VCF.

⁷⁷ Artikel 3.13.1.3.1, §2, lid 3 VCF.

⁷⁸ Artikel 62bis W.BTW luidt als volgt: *...teneinde de juiste toepassing van de belasting in hoofde van derden na te gaan, de voorlegging ter inzage van de andere dan ⁴[in artikel 60, § 4, eerste lid]⁴, bedoelde boeken en stukken alsmede het verstrekken van inlichtingen door ³[de Bank van De Post, de bank-, wissel-, krediet- en spaarinstellingen slechts vorderen wanneer zij op grond van een machtiging verleend door de door de Minister van Financiën daartoe aangewezen ambtenaar optreden...*

⁷⁹ MAREELS D., *Bancaire en financiële fiscaliteit*, Anthemis, 2015, 304.

bankgeheim, kan men verward geraken en dit linken met het beroepsgeheim, wat niet het geval is hier. Deze discretieplicht verplicht de banksector om gegevens over haar cliënteel niet aan derden, zoals de fiscus, te verstrekken. Een schending hiervan zou de vertrouwensrelatie tussen de bankinstelling en haar cliënteel ernstig schaden, wat ernstige gevolgen kan meebrengen.⁸⁰ Het is een principe dat een evenwicht zou moeten schetsen tussen privacy en de fiscale onderzoeksdaaden. Het behoud van het *bankgeheim* vermijdt dan ook fishing expeditions (cf. *supra*. nr. 65), waardoor de fiscus geen bankgegevens kan bekomen van de belastingplichtige zonder dat er effectief een vermoeden van belastingontduiking of fraude bestaat.⁸¹

78. Tevens is het niet zo dat documenten in een fysieke kluis of banksafe van een vennootschap beschermd kunnen worden door het *bankgeheim*, louter omdat deze in een bankkluis worden bewaard, aldus de minister van Financiën, die dit bevestigde.⁸²

1.2.2.2 Gegevensuitwisseling tussen autoriteiten

79. Een belangrijke nuance die hier reeds moet worden gemaakt, is dat het fiscaal *bankgeheim* de mogelijkheid van gegevensuitwisseling (die verkregen zijn tijdens controles) tussen administraties niet belemmert.⁸³ Daarnaast bepaalt dit artikel dat de bankinstelling zelf het object is van de fiscale controle. Dit betekent concreet dat gegevens over cliënten, die tijdens een dergelijk onderzoek aan het licht komen, niet mogen worden gebruikt om deze cliënten te belasten.

80. Artikel 318 WIB92 zorgt voor een beperking in de uitvoering van de administratie, omdat zij niet gemachtigd is om inlichtingen van bankinstellingen te verkrijgen en deze vervolgens te gebruiken om de belastingplichtige te belasten. De administratie mag echter wel gegevens gebruiken om de belastingplichtige te belasten indien deze gegevens op een *andere manier* zijn verkregen. Dit blijkt uit het arrest van het hof van beroep van Antwerpen, waarin de belastingdienst gegevens over andere belastingplichtigen kreeg, en zij deze zonder probleem kon overmaken naar andere administraties.⁸⁴ Let wel op voor de nuance vermeld in het vorige (cf. *supra*. nr. 79).

81. Met gegevens die op een *andere manier* zijn verkregen, kan bedoeld worden, gegevens die de fiscus ontvangt, zonder dat deze gegevens expliciet aan de financiële instelling wordt gevraagd. Het Hof van Cassatie had een dergelijke toestand voor zich in 2012. Hij beantwoordde die op de volgende manier: "*Die bepaling (art. 318 WIB92) staat niet eraan in de weg dat de belastingadministratie de inlichtingen die ze ongevraagd heeft verkregen van de bedoelde financiële*

⁸⁰ VISSCHERS A., 'Bestaat er nog een bankgeheim in het Belgisch fiscaal recht?' in DE BROE L., (ed.), BELLENS A., VERSTRAETE H., ISENBAERT M., HAELTERMAN A. en VISSCHERS A., *Fiscaal recht*, die Keure, 2008, 56.

⁸¹ AFSCHRIFT T. en STAS P., 'De opheffing van het bankgeheim in directe belastingen', *AFT* 2012/04, Kluwer, 12.

⁸² Vraag nr. 126 van de heer PIETER, KAMER, 2000-2001, 29 januari 1996, 8047-8056.

⁸³ HvB Antwerpen 9 november 2010, 2009/1382, overw. 2.1.3; VISSCHERS A., 'Bestaat er nog een bankgeheim in het Belgisch fiscaal recht?' in DE BROE L., (ed.), BELLENS A., VERSTRAETE H., ISENBAERT M., HAELTERMAN A. en VISSCHERS A., *Fiscaal recht*, die Keure, 2008, 57; Artikel 335 en artikel 336 WIB92.

⁸⁴ HvB Antwerpen 9 november 2010, 2009/1382, overw. 2.1.7; Artikel 336 WIB92.

instellingen, kan aanwenden om de betrokken cliënten of derden te belasten.”⁸⁵ Ondanks het feit dat dit arrest dateert van 2012, wordt het heden nog steeds door de rechtsleer gevolgd.⁸⁶

1.2.2.3 Gegevens verkregen van andere belastingen

82. Zoals eerder aangehaald (cf. *supra*. nr. 74) is het fiscale *bankgeheim* in principe enkel van toepassing op de directe belasting en niet op andere belastingen. Naar logica zou men denken dat je dan inlichtingen kan bekomen door middel van andere belastingen, om bijgevolg dezelfde belastingplichtige te belasten volgens de directe belasting. Maar het Hof van Cassatie oordeelt anders hierover. Dit betrof een zaak waarin de fiscus vermoedelijk het *bankgeheim* probeerde te omzeilen door gegevens te verkrijgen bij de bank in het kader van de taks op beursverrichtingen.⁸⁷ Voor deze belasting is het *bankgeheim* niet van toepassing, maar deze informatie werd vervolgens gebruikt voor de inkomstenbelasting, waarop het *bankgeheim* wel geldt. Het Hof van Cassatie heeft uiteindelijk met de volgende bewoording een einde gemaakt aan deze problematiek: “... *l’administration des contributions directes ou l’administration de l’inspection spéciale des impôts agissant en matière de contributions directes ne peut utiliser des informations qu’elle a obtenues par une autre administration ou par l’administration de l’inspection spéciale des impôts exerçant les missions de cette autre administration et que cette disposition légale lui interdisait de recueillir elle-même auprès d’une banque en vue d’imposer des clients de celle-ci.*”⁸⁸

83. Het Hof benadrukt dat de administratie, die optreedt op het gebied van directe belastingen, geen gebruik mag maken van inlichtingen die zij heeft verkregen van een andere administratie die andere taken uitoefent, en die zij op grond van de wettelijke bepaling niet zelf bij een bank mocht inwinnen om haar cliënten te belasten.

1.2.3 Artikel 322 WIB92

84. Artikel 322 WIB92 luidt als volgt: “Wanneer de administratie bij het onderzoek over één of meer aanwijzingen van belastingontduiking beschikt ¹²[of wanneer de administratie over één of meer aanwijzingen beschikt dat de bepalingen van de artikelen 326/1 tot en met 326/9 niet correct werden nageleefd]¹² of wanneer de administratie zich voorneemt om de belastbare grondslag te bepalen overeenkomstig artikel 341, wordt een bank-, wissel-, krediet- of spaarinstelling als een derde beschouwd waarop de bepalingen van paragraaf 1 onverminderd van toepassing zijn.”

85. Anders dan artikel 318 WIB92, waar de bankinstelling als *tegenpartij* optreedt, heeft artikel 322 WIB92 betrekking op de bank die als derde optreedt voor een specifieke cliënt. In deze interactie vraagt de fiscus aan de bankinstelling inlichtingen en de gegevens van een specifieke cliënt.

⁸⁵ Cass. 19 april 2012, AR F.11.0058.N.

⁸⁶ Zie VANDEN BRANDEN J., ‘Onderzoek en controle’ in ROSELETH J. EN VANDEN BRANDEN J., *Fiscale procedure inkomstenbelastingen*, Kluwer, 2023, 66; TIBERGHIE A., *Handboek voor Fiscaal Recht*, Kluwer, 2023, 1155.

⁸⁷ HvB Bergen 21 september 2005.

⁸⁸ Cass. 14 september 2007, *FJF*, 2008/15.

1.2.3.1 Het getrapt systeem

86. Belangrijk is dat de inlichtingen die aan de bank gevraagd worden, voorafgaand aan de belastingplichtige moet gericht zijn. Dit veronderstelt het *getrapt* systeem in artikel 322 WIB92. In die zin oordeelde het hof van beroep van Antwerpen dat er een schending is van artikel 322 WIB92 indien de ambtenaar die een belastingplichtige wil belasten, de vragen met betrekking tot de rekeningen niet eerst aan hem vraagt, vooraleer naar de bankinstelling te gaan.⁸⁹ Het hof beargumenteert op basis van de bewoording van de wet, zijnde: “*De door de minister aangestelde ambtenaar mag de machtiging slechts verlenen:*

1° nadat de ambtenaar die het onderzoek voert, de inlichtingen en gegevens met betrekking tot de rekeningen tijdens het onderzoek middels een vraag om inlichtingen als bedoeld in artikel 316 heeft gevraagd en bij die vraag duidelijk heeft aangegeven dat hij de toepassing van artikel 322, § 2, kan vragen indien de belastingplichtige de gevraagde gegevens verborgen houdt of ze weigert te verschaffen. De opdracht bedoeld in het tweede lid kan pas aanvangen wanneer de termijn bepaald in artikel 316 is verlopen”.⁹⁰

87. Dit betekent dat de belastingplichtige effectief de kans moet gekregen hebben om spontaan mee te werken aan het onderzoek en de gevraagde bankgegevens te verstrekken, voordat de ambtenaar zich tot de bankinstelling begeeft. Een strikte opvatting is vereist, hetgeen aantoonde dat geen andere inlichting kan bekomen worden door de bank, indien het niet eerst is gevraagd aan de belastingplichtige.⁹¹

88. Daar waar de ambtenaar een verplichting heeft om eerst naar de belastingplichtige te gaan, heeft de belastingplichtige zelf ook een verplichting. De belastingplichtige moet dan ook antwoorden op de gestelde inlichtingen en concrete/controleerbare elementen verstrekken. Indien hij dit niet kan doen en/of het blijkt dat hij de antwoorden dubbelzinnig of zelfs onvolledig beantwoordt, lijkt dit op een weigering om te antwoorden.⁹² Na deze weigering om te antwoorden van de belastingplichtige, kan de fiscale ambtenaar rechtsgeldig inlichtingen bekomen bij de bankinstelling.

89. Is dit *getrapt* systeem overeenkomstig artikel 322 WIB92 wel een voldoende waarborg, om enige onrechtmatige inmenging te vermijden? Met andere woorden, is de verplichting dat de belastingambtenaar eerst een verzoek moet richten aan de belastingplichtige, ingevolge de gegevens te verkrijgen, zoniet naar de bankinstelling te kunnen gaan, een voldoende rechtvaardiging van het recht op privéleven? Is deze maatregel, geïncorporeerd in de fiscale wet, voldoende om het *bankgeheim* te schenden zonder de privacy van de belastingplichtige in het gedrang te brengen (cf. *infra*. nr. 227)?

⁸⁹ HvB Antwerpen 18 oktober 2022, 2021/AR/571, overw. 3.2.2.

⁹⁰ Artikel 322, §2, derde lid WIB92.

⁹¹ TIBERGHIE A., *Handboek voor Fiscaal Recht*, Kluwer, 2023, 1147; Rb. Gent 4 maart 2016, *Fiscoloog* 2016, afl. 1480, 12.

⁹² Cass. 30 mei 2022, AR F.21.0104.N, overw. 3.

1.2.4 Uitzonderingen

1.2.4.1 Belastingontduiking

90. Op het *bankgeheim* overeenkomstig artikel 318 WIB92 bestaan er echter een aantal uitzonderingen. Dit bankgeheim is immers niet absoluut. Een eerste uitzondering is indien er een sterk vermoeden is van een mechanisme van belastingontduiking, zoals in de wet staat: “Indien evenwel, het op basis van[de artikelen 315, 315bis, 315ter en 316] uitgevoerd onderzoek concrete elementen aan het licht brengt die het bestaan of de voorbereiding van een mechanisme van belastingontduiking kunnen doen vermoeden, kan[de ambtenaar die hiertoe wordt aangesteld door de Minister van Financiën], een ambtenaar met[een titel van ten minste attaché] ermee belasten uit de rekeningen, boeken en documenten van de instelling inlichtingen te putten die het mogelijk maken het onderzoek te voltooien en de door deze cliënt verschuldigde belastingen te bepalen.”⁹³ Daarnaast is het voldoende dat er sprake is van een frauduleus opzet, met het oog op het verbergen van de werkelijke toestand tegenover de fiscus.⁹⁴

91. Rekening houdend met het *getrapt* systeem kunnen hieruit twee voorwaarden worden afgeleid, waarbij het *bankgeheim* doorbroken kan worden.⁹⁵ Enerzijds betreft dit een onderzoek dat uitgevoerd wordt op basis van artikelen 315, 315bis, 315ter, en 316. Anderzijds moet er een sterk vermoeden van belastingontduiking aanwezig zijn. Als grondvoorwaarde moeten deze cumulatief toegepast worden, hetgeen duidt dat alle genoemde voorwaarden gezamenlijk aanwezig moeten zijn.⁹⁶ Dit betekent concreet dat de administratie enkel kan beroepen op deze uitzondering, indien ze in de onderzoeksfase zit.

1.2.4.2 De bankinstelling beschouwd als derde

92. Dankzij een programmawet zijn er bepaalde versoepelingen doorgevoerd met betrekking tot het *bankgeheim*.⁹⁷ Zoals hoger ook vermeld houdt deze versoepeling concreet in dat een bankinstelling als derde wordt gezien onder artikel 322 WIB92. In zijn circulaire heeft de fiscus meteen duidelijk gemaakt dat het beschouwen van banken als derden en het ondervragen van hen in de zin van artikel 322 WIB92, niet kan worden gebruikt om het *bankgeheim* van artikel 318 WIB92 te omzeilen.⁹⁸ Deze programmawet bevat aanvullingen in artikel 322 WIB92, waardoor er onder bepaalde voorwaarden en mits respect voor een *getrapte* procedure (cf. *supra*. nr. 86) de fiscale ambtenaar inlichtingen kan vragen aan bankinstellingen over een specifieke belastingplichtige.⁹⁹

⁹³ Artikel 318, tweede lid WIB92.

⁹⁴ MAREELS D., *Bancaire en financiële fiscaliteit*, Anthemis, 2015, 305.

⁹⁵ WESTEN B., DE RAEDT S., DE TROYER I., DE WULF I., VANSLEMBROUCK J., BLANCKE E. en OST M., ‘Overzicht rechtspraak 2018-2022, Algemeen belastingrecht – Inkomstenbelastingen’, *AFT* 2024/6, 83.

⁹⁶ TAGHON, C., ‘Bondig overzicht van de onderzoeks- en controlebevoegdheden’ in X., *De BV in de praktijk*, II.8.2 - 21.

⁹⁷ Wet 14 april 2011 houdende diverse bepalingen, *BS* 6 mei 2011.

⁹⁸ Artikel 2, derde lid Circ. Ci.RH81/616.308 van 5 maart 2012.; MAREELS D., *Bancaire en financiële fiscaliteit*, Anthemis, 2015, 305.

⁹⁹ TAGHON, C., ‘Bondig overzicht van de onderzoeks- en controlebevoegdheden’ in X., *De BV in de praktijk*, II.8.2 - 68; Artikel 55 ev. Wet 14 april 2011 houdende diverse bepalingen; Artikel 322, §2 ev. WIB92.

Wat indien de derde geen bankinstelling is?

93. Op te merken is dat de administratie op zeer creatieve manier probeerde het *bankgeheim* te omzeilen. Een zaak waar dit effectief lukt noemt ook wel de Bankys-zaak. In deze zaak probeert de administratie inlichtingen te bekomen van Banksys, een beheerder van een systeem van elektronisch verkeer, die zeker geen bankinstelling is. Het hof van beroep van Antwerpen die zich uitspreekt over deze zaak, bepaalt dat er een schending is van het *bankgeheim*.¹⁰⁰ De administratie zou zich niet mogen beroepen op artikel 322 WIB92 om het *bankgeheim* te omzeilen aangezien Banksys geen financiële instelling is onder artikel 318 WIB92. Daarnaast is hij geen eigenaar van de gegevens en is het hem dan verboden om inlichtingen aan derden door te geven.

94. De administratie argumenteerde in cassatie dat artikel 318 WIB92, zoals het hof van beroep te Antwerpen ook stelde, niet van toepassing is, met reden dat Banksys niet valt onder de instellingen bedoeld in voorgaande artikel.¹⁰¹ Artikel 322 WIB zou het mogelijk maken voor de administratie om gegevens bij derden op te vragen zonder de expliciete eis of zij al dan niet eigenaar zijn van deze gegevens.¹⁰² Het Hof van Cassatie volgde deze stelling met de volgende uitspraak: *"...de derde tot wie de administratie zich wendt de gevraagde inlichtingen moet verschaffen ongeacht het feit of hij al dan niet eigenaar is van de opgevraagde gegevens"*.¹⁰³

95. In feite zou niets beletten dat de fiscus inlichtingen verkrijgt over transacties via een bankrekening bij derden.¹⁰⁴

1.2.4.3 Andere

96. Er zijn zeker ook andere uitzonderingen voor de opheffing van het *bankgeheim*, bijvoorbeeld in de bezwaarfase¹⁰⁵, door gegevensuitwisseling tussen nationale administraties en internationale gegevensuitwisseling, maar hier wordt niet dieper op ingegaan. Het is relevant om te melden dat de fiscus het *bankgeheim* een belemmering vond voor de internationale uitwisseling van inlichtingen.¹⁰⁶ Hierdoor werd een efficiënte strijd tegen fiscale fraude bemoeilijkt. Dit leidde uiteindelijk tot een aanpassing in de Belgische wetgeving door de wet van 25 april 2014¹⁰⁷, waardoor de administratie gemakkelijk inlichtingen kon verkrijgen bij buitenlandse financiële instellingen.¹⁰⁸

¹⁰⁰ HvB Antwerpen 23 oktober 2001.

¹⁰¹ Cass. 1 oktober 2004, F.02.0016.N.

¹⁰² VISSCHERS A., 'Bestaat er nog een bankgeheim in het Belgisch fiscaal recht?' in DE BROE L., (ed.), BELLENS A., VERSTRAETE H., ISENBAERT M., HAELTERMAN A. en VISSCHERS A., *Fiscaal recht*, die Keure, 2008, 73.

¹⁰³ Cass. 1 oktober 2004, F.02.0016.N.

¹⁰⁴ VISSCHERS A., 'Bestaat er nog een bankgeheim in het Belgisch fiscaal recht?' in L. DE BROE, (ed.), A. BELLENS, H. VERSTRAETE, M. ISENBAERT, A. HAELTERMAN en A. VISSCHERS, *Fiscaal recht*, die Keure, 2008, 74.

¹⁰⁵ Artikel 374 WIB 92.

¹⁰⁶ Artikel 3 Circ. Ci.RH.81/616.308 van 5 maart 2012.

¹⁰⁷ Wet 25 april 2014 op het statuut van en het toezicht op kredietinstellingen, BS 7 mei 2014.

¹⁰⁸ Artikel 3 Circ. Ci.RH.81/616.308 van 5 maart 2012.

1.2.5 DAC8

97. In dit hoofdstuk werden de twee onderzoeksdaten, namelijk de fiscale visitatie en het bekomen van inlichtingen bij de bank besproken. De DAC8 zorgt er in zekere zin voor dat deze onderzoeksdaten effectief kunnen worden gerealiseerd. In die opzichten is het ook evident om het in dit hoofdstuk te vermelden. De DAC8 heeft betrekking op cryptomunten en staat los van zowel de inkomstenbelasting als de btw. Een andere reden dat ik het hierbij betrek, is omdat het een mogelijke aantasting van het *bankgeheim* kan vormen.

98. Het betreft een Europese richtlijn met als doel een automatische uitwisseling van fiscale inlichtingen en bankrekeningen tussen lidstaten.¹⁰⁹ Deze richtlijn is de laatste jaren enorm gewijzigd en een laatste wijziging omvat de DAC8, die streeft naar een automatische uitwisseling van inlichtingen over cryptoactiva.¹¹⁰ Als artikel 5 van de richtlijn duidt: *"Op verzoek van de verzoekende autoriteit, deelt de aangezochte autoriteit alle in artikel 1, lid 1, bedoelde inlichtingen die deze in haar bezit heeft of naar aanleiding van een administratief onderzoek verkrijgt, aan de verzoekende autoriteit mee."*¹¹¹

99. Met de DAC8 wordt er een specifieke rapporteringplicht ingevoerd die betrekking heeft op cryptoactiva. Het heeft meer als doel om inzicht te bieden in het gebruik van cryptomunten en andere digitale activa.¹¹² Het is een heel moeilijke sector voor de fiscale autoriteiten en een transparantie als deze zou de complexe vraagstukken kunnen wegwerken.

100. Gaandeweg is de automatische uitwisseling van fiscale informatie aanzienlijk versterkt. Met de DAC8 streeft men naar een volgende stap in transparantie om belastingontduiking tegen te gaan en fiscale rechtvaardigheid na te streven.¹¹³

Tegelijkertijd brengt deze verandering potentieel een versoepeling van individuele vrijheden. Wat zou deze verandering betekenen voor de balans tussen transparantie en het recht op privacy? Kunnen fundamentele rechten behouden blijven in een tijdperk waarin fiscale controle steeds verder wordt uitgebreid? Deze vragen vormen een goede basis voor de uiteenzetting in hoofdstuk II.

¹⁰⁹ Richtlijn (EU) 2011/16/ van de Raad betreffende de administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen en tot intrekking van Richtlijn 77/799/EEG, Pb.L. 15 februari 2011, <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2011/16/oj/nld>.

¹¹⁰ NGUYEN D. en DESMYTTERE F., 'DAC8: het begin van een ruimere fiscale gegevensuitwisseling', *Fiscale Actualiteit* 2024/06.

¹¹¹ Richtlijn (EU) 2011/16/ van de Raad betreffende de administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen en tot intrekking van Richtlijn 77/799/EEG, Pb.L. 15 februari 2011, <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2011/16/oj/nld>.

¹¹² NGUYEN D. en DESMYTTERE F., 'DAC8: het einde van het virtuele bankgeheim', *Fiscale Actualiteit* 2024/05.

¹¹³ X., 'Tax transparency rules for crypto-asset transactions (DAC8)', 22 juli 2024, [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2023\)739310](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2023)739310) (geraadpleegd op 25 december 2024).

1.3 Conclusie en aanbeveling

101. In hoofdstuk één werden twee belangrijke onderzoeksdaten van de fiscus, namelijk de fiscale visitatie en het raadplegen van bankrekeningen, behandeld vanuit een oogpunt van de rechtspraak en rechtsleer. Beide onderzoeksdaten zijn belangrijk voor een eerlijke belastingheffing en het voorkomen van fraude. Echter duidt de bovenstaande analyse op dat deze onderzoeksdaten niet altijd even duidelijk zijn.

102. Eerst en vooral kan de fiscus, overeenkomstig artikel 63 W.BTW en artikel 319 WIB92 de fiscale visitatie uitvoeren. Wanneer hij de bedrijfslokalen en particuliere lokalen van de belastingplichtige betreedt, moet de fiscus toestemming bekomen van een bevoegde persoon. Deze toestemming dient blijvend aanwezig te zijn. Indien het particulieren lokalen betreffen moet er tevens een machtiging van de politierechter samen met de toestemming van de belastingplichtige aanwezig zijn. Bij verzet van de belastingplichtige, waar de toestemming wordt ingetrokken, heeft de fiscus geen recht meer om het onderzoek verder te verrichten.

103. Indien de desbetreffende persoon onbevoegd is en kenbaar maakt dat hij onbevoegd is, dan mag de fiscus zijn onderzoek niet verrichten. Maar als diezelfde persoon onbevoegd is, het niet kenbaar heeft gemaakt en toch toestemming geeft, dan kunnen de fiscale ambtenaren rechtsgeldig het bedrijfslokaal betreden. Wel moeten zij hun aanstellingsbewijs tonen, indien de belastingplichtige hierom vraagt.

104. Eenmaal binnen kan de fiscus de boeken en documenten die zich in de bedrijfslokalen bevinden, onderzoeken, zonder (voorafgaand) expliciet toestemming te vragen. Hij moet wel zijn visitatie met bepaalde doeleinden en motivatie verrichten, zonder dat hij een vermoeden van fraude moet weerleggen. Zo worden *fishing expeditions* vermeden en kan de fiscus niet arbitrair handelen.

105. Hetgeen wat duidelijk is, is dat bij verzet geen onderzoek mogelijk is in alle gevallen. Dus als de belastingplichtige aanwezig is op dat moment, en toestemming geeft dan kan de fiscus doen wat hij wenst binnen zijn bevoegdheid. Doch bij onenigheid en het intrekken van de toestemming door de belastingplichtige kan de fiscus zijn onderzoek niet verder afronden. Een eventuele opmerking is wel, dat in de situatie dat de belastingplichtige geen toestemming geeft, hij niet voldoet aan de medewerkingsplicht en kunnen er verdere complicaties ontstaan.

106. Een inevidente situatie lijkt wel te zijn dat er voorafgaand aan de fiscale visitatie een bevoegde persoon aanwezig moet zijn. Tevens als de belastingplichtige geen toestemming geeft, dan mag de fiscus de visitatie niet uitvoeren, maar kan hij wel administratieve boetes oplopen.

107. Het formuleren van meer duidelijke regels in de wetgeving, vooral over de bevoegdheid van de fiscus zou idealiter zijn. Alsook een verplichting van bijstand door een juridische professional zou de uitoefening van de fiscale visitatie meer rechtmatig en transparanter maken. Het oprichten van een systeem, waar de fiscus aanduidt dat hij een fiscale visitatie gaat verrichten en waar de beoogde

belastingplichtige vervolgens online via het systeem toestemming zou kunnen geven en intrekken, lijkt toekomstige bewijsproblematiek rond toestemming te verhelpen.

108. Wat betreft het raadplegen van bankrekeningen kan de fiscus, overeenkomstig de in artikel 318 en 322 WIB92 bedoelde bepaling, bankgegevens opvragen wanneer er aanwijzingen zijn van belastingontduiking. Hier dient er in tegenstelling tot de fiscale visitatie een onderscheid gemaakt te worden tussen de inkomstenbelasting en btw. Bij de btw geldt er namelijk geen bankgeheim en kan de fiscus principieel vrij met een (bijzondere) machtiging bankrekeningen raadplegen.

109. Een belangrijk systeem dat de wetgever heeft ingevoegd ter bescherming van het bankgeheim noemt het *getrapt* systeem. De fiscus moet eerst de belastingplichtige zelf om inlichtingen vragen alvorens hij een bank kan bevragen. Alleen als de belastingplichtige weigert of onvoldoende antwoordt, bekomt de fiscus het recht de inlichtingen (indirect) te verkrijgen.

110. Op het eerste zicht lijkt het *getrapte* systeem en de vereiste van het tonen van aanwijzingen bij belastingontduiking een gepaste maatregel om fundamentele rechten te beschermen. Anderzijds lijkt de bewoording '*aanwijzingen*' problematisch, op die manier dat de fiscus dit naar het gevolg ruim kan interpreteren. Het lijkt beter te zijn indien er een "objectief en voldoende ernstige" aanwijzing is, wat de interpretatiemogelijkheid van de fiscus zou beperken.

111. Twee van de drie respondenten (waarbij alle drie een juridische achtergrond hebben) achten dat de *getrapte* procedure niet voldoende bescherming biedt. Diegene die het wel als voldoende bescherming zag, vermeldde erbij dat het als een barrière gediend kan worden om de fiscus tegen te houden, alhoewel deze niet al te sterk is.

112. Of de afschaffing van de fiscale visitatie idealiter zou zijn, lijkt potentieel op een goede vraag. Hier bekommert DE RAEDT S. zich ook over vanwege de moeilijkheden die we in de praktijk ondervinden.¹¹⁴ Zo opteert de DE RAEDT S. ervoor dat de fiscus een duidelijke verdenking van fraude en toestemming van de onderzoeksrechter moet bekomen vooraleer hij de fiscale visitatie als bevoegdheid kan uitoefenen. Echter ontbreekt dit in de wet voor fiscale zaken. Daarom kan het misschien beter zijn om de fiscale visitatie af te schaffen in fiscale materie en deze dan te verschuiven naar het strafrecht, waar er een vermoeden van ernstige fiscale fraude aanwezig moet zijn en waar zij dus principieel beter bij kan horen.

113. Twee van de zes respondenten (drie met een juridische en drie met een fiscale achtergrond) opteren voor een afschaffing van de fiscale visitatie. Erbij wordt vermeld dat deze onderzoeksdaad relevant blijft bij gevallen van fraude of misbruik, maar dat dit gepaard moet gaan met duidelijke grenzen en effectieve waarborgen.

¹¹⁴ DE RAEDT S., 'Een overheid die wil controleren of de burger zijn fiscale verplichtingen is nagekomen, hoeft die niet te benaderen met politiebijstand', *Trends* 7 april 2025, <https://trends.knack.be/opinie/naar-de-afschaffing-van-de-fiscale-visitatie/> (geraadpleegd op 1 mei 2025).

114. Drie van de zes respondenten opteren voor een afschaffing van het raadplegen van bankgegevens door de fiscus. Waar de ene kant argumenteert dat de raadpleging door de fiscus behouden moet blijven, vind de andere kant dat zijn privacy te veel in gedrang komt door deze raadpleging.

115. Evident om op te merken is dat de respondenten die opteren voor afschaffing van de onderzoeksdaden enkel respondenten zijn met een fiscale achtergrond. Dit valt te verklaren door het feit dat de respondenten met een fiscale achtergrond in het bijzonder worden geconfronteerd met deze onderzoeksdaden van de fiscus. Merendeel van de respondenten hebben echter een gevoel dat de fiscale controles in de meeste gevallen op de juiste manier wordt uitgevoerd, maar laten niet na te verduidelijken dat de fiscus potentieel misbruik zou kunnen maken omwille van zijn titel.

Hoofdstuk 2. Onderzoeksdaten en beginselen

116. In dit hoofdstuk worden de onderzoeksdaten die in het vorige hoofdstuk werden besproken, namelijk de fiscale visitatie en het raadplegen van bankrekeningen getoetst aan hogere normen. Deze hogere normen zijn het legaliteitsbeginsel dat een grondwettelijk fiscaal beginsel vormt, het gelijkheidsbeginsel dat tevens een grondwettelijk beginsel, alsook een algemeen beginsel van behoorlijk bestuur vormt, en het recht op privacy dat zowel grondwettelijk als Europees geregeld is.

2.1 Het (fiscale) legaliteitsbeginsel

2.1.1 Artikel 170 GW

117. Artikel 170, §1 van de Grondwet luidt als volgt: *§ 1. Geen belasting ten behoeve van de Staat kan worden ingevoerd dan door een wet.* Dit is het principe waaruit alle belastingen vloeien. Het fiscaal legaliteitsbeginsel heeft zijn grondslag in artikel 170 en 172, §2 van de Grondwet.¹¹⁵ Het fiscaal legaliteitsbeginsel vereist een wet in formele zin. Deze vereiste brengt mee dat de fiscus niet arbitrair kan handelen en dat er altijd een grondslag moet zijn. De invoering door de wet neemt mee dat rechtsonderhorigen, onrechtstreeks via democratisch verkozen organen, hun toestemming geven voor de introductie van nieuwe wetgeving omtrent de belasting.¹¹⁶

118. De wet moet in alle gevallen duidelijk zijn. Zij moet nauwkeurige en ondubbelzinnige criteria bevatten. Dit heeft het Grondwettelijk Hof duidelijk gemaakt met de volgende bewoording: *"Het in artikel 170, § 1, van de Grondwet gewaarborgde fiscale wettigheidsbeginsel vereist bijgevolg dat de belastingwet nauwkeurige, ondubbelzinnige en duidelijke criteria bevat aan de hand waarvan kan worden uitgemaakt wie belastingplichtig is en voor welk bedrag."*¹¹⁷ In een later arrest in 2015 bevestigde het Grondwettelijk Hof nogmaals het bovenstaande en voegde er ook aan toe dat het fiscale wettigheidsbeginsel krachtens de grondwet, vereist dat niemand onderworpen kan worden aan een belasting, tenzij het door een democratisch verkozen vergadering is beslist. Tevens moeten zij hiervoor uitsluitend bevoegd zijn en de essentiële elementen van de belasting vermelden.¹¹⁸

¹¹⁵ Artikel 170 §2-4 van de Grondwet luidt als volgt:

§ 2. Geen belasting ten behoeve van de gemeenschap of het gewest kan worden ingevoerd dan door een decreet of een in artikel 134 bedoelde regel.

De wet bepaalt ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde belastingen, de uitzonderingen waarvan de noodzakelijkheid blijkt.

§ 3. Geen last of belasting kan door de provincie of het bovengemeentelijk bestuur worden ingevoerd dan door een beslissing van haar raad.

De wet bepaalt ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde belastingen, de uitzonderingen waarvan de noodzakelijkheid blijkt.

De wet kan de in het eerste lid bedoelde belastingen geheel of gedeeltelijk afschaffen.

§ 4. Geen last of belasting kan door de agglomeratie, de federatie van gemeenten en de gemeente worden ingevoerd dan door een beslissing van hun raad. De wet bepaalt ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde belastingen, de uitzonderingen waarvan de noodzakelijkheid blijkt; Artikel 172, §2 van de Grondwet luidt als volgt: *Geen vrijstelling of vermindering van belasting kan worden ingevoerd dan door een wet.*

¹¹⁶ DESMYTTERE F., 'Het eigendomsrecht, Inhoudelijke analyse' in DESMYTTERE F., *Fiscale nalevingskosten. Het eigendomsrecht en de vrijheid van ondernemerschap*, Kluwer, 2023, 309.

¹¹⁷ GwH 13 maart 2008, 54/2008, overw. B.12.

¹¹⁸ GwH 18 juni 2015, 92/2015, overw. B.13.

2.1.2 Interpretatie

119. Het Hof van Cassatie heeft in 1978 benadrukt dat er geen enkele analogie mogelijk is, namelijk: “*De draagwijdte van wetsbepalingen betreffende de inkomstenbelastingen, ... kan niet bij analogie worden uitgebreid.*”¹¹⁹ Er is immers een strikte interpretatie van de fiscale wet vereist en deze kunnen niet per analogie worden uitgebreid tot andere gevallen die niet in de wet werden uitgedrukt. Zelfs als deze bepaalde gevallen gelijkenissen vertonen met andere situaties die gevisieerd waren door de fiscale bepaling.¹²⁰ Dit verbod op analogie van de fiscale wet wordt nog steeds gevolgd in 2022.¹²¹

120. Indien de wet niet voldoende duidelijkheid biedt en de belastingwet vatbaar is voor interpretatie, wordt er bij twijfel over het belastbare karakter van handelingen in het voordeel van de belastingplichtige geoordeeld (in dubio contra fiscum), terwijl bij twijfel over de toepassing van een fiscale vrijstelling in het voordeel van de overheid wordt beslist (in dubio pro fisco).¹²²

121. Daarnaast vereist het legaliteitsbeginsel dat iedere belastingplichtige met een minimaal niveau van voorzienbaarheid het belastingstelsel moet kunnen bepalen dat op hem toegepast zal worden.¹²³

2.1.2.1 Rulingdienst

122. De administratie die belast is met de toepassing en uitvoering van de fiscale wet, gaat deze in enkele gevallen ook invullen. De handelingen van de fiscus moeten een weerspiegeling zijn van wat de wetgever had beoogd met de bedoelde fiscale bepaling.

Zo kwam de Rulingdienst tot leven, wat de fiscus een invullings- of appreciatiebevoegdheid gaf ter bevordering van de nodige rechtszekerheid met betrekking tot welbepaalde wetsartikels.¹²⁴ Rulings zijn als het ware uitspraken van de administratie op verzoek van belastingplichtigen met betrekking tot specifieke gevallen.¹²⁵ Doch is er wel een beperking in die wijze dat de interpretatie die de fiscus geeft aan wettelijke bepalingen, niet extensiever mag zijn dan de wet toelaat en niet restrictiever mag zijn dan dat hij werkelijk is.¹²⁶ Het is niet aan de fiscus om de fiscale wet uitbreidend te interpreteren.¹²⁷ Zo impliceert het legaliteitsbeginsel dat de fiscus bij interpretatie en toepassing van de wet zich moet houden aan de door wet gestelde grenzen.¹²⁸

¹¹⁹ Cass. 13 april 1978, N-19780413-3.

¹²⁰ LUTS, J., ‘Pleidooi voor het opvullen van teleologische leemten in het voordeel van belastingplichtigen’ in GOMMERS S. EN LUTS J., *Liber Discipulorum Luc De Broe. Chronicles of Tax Law Disciples. Essays at the occasion of Prof. Luc De Broe's emeritus ceremony*, 244.

¹²¹ COUTURIER J. en PEETERS B., *Belgisch belastingrecht in hoofdlijnen*, Maklu, 2022, 58-59.

¹²² DESMYTTERE F., ‘Het eigendomsrecht, Inhoudelijke analyse’ in DESMYTTERE F., *Fiscale nalevingskosten. Het eigendomsrecht en de vrijheid van ondernemerschap*, Kluwer, 2023, 309.

¹²³ GwH 27 mei 2008, 86/2008, overw. B.9.2.

¹²⁴ WARSON E., ‘Hoofdstuk II - Het fiscale legaliteitsbeginsel: een eis naar invulling door de overheid’ in *Invulling en precedentswaarde van rulings*, Intersentia, 2010, 57.

¹²⁵ COUTURIER J., PEETERS B., *Belgisch belastingrecht in hoofdlijnen*, Maklu, 2017, 850.

¹²⁶ WARSON E., *Invulling en precedentswaarde van rulings*, Intersentia, 2011, 59.

¹²⁷ VAN DE VELDE E., ‘Afspraken’ met de fiscus: de grenzen, juridische kwalificatie en rechtsgevolgen, Intersentia, 2009, 201.

¹²⁸ VAN DE VELDE E., ‘Afspraken’ met de fiscus: de grenzen, juridische kwalificatie en rechtsgevolgen, Intersentia, 2009, 202.

123. De ruling op zich geldt niet als wet, maar deze is wel bindend voor de fiscus.¹²⁹ Alsook zorgt de ruling zelf principieel voor meer rechtszekerheid voor de belastingplichtigen, dan dat hij een effectieve eenduidige interpretatie is van de fiscus. Immers heeft de fiscus een gebonden bevoegdheid wat voortvloeit uit het legaliteitsbeginsel. Eveneens is het niet de taak van de fiscus om bij toepassing van de wet, de stoel van de wetgever of de rechter te nemen, en zodanig te oordelen of de fiscale wet al dan niet voldoet aan het legaliteitsbeginsel, aangezien dit de taak van het Grondwettelijk Hof is.¹³⁰

124. De fiscus moet, met andere woorden, alleen de wet toepassen en niets anders dan de wet.¹³¹

2.1.3 Artikel 105 GW

125. Ondanks het feit dat in de rechtsleer artikel 170 van de Grondwet als grondslag genomen wordt voor het legaliteitsbeginsel, zijn er ook andere auteurs in de rechtsleer die artikel 105 van de Grondwet als grondslag hanteren, vooral als het neerkomt op de fiscale onderzoeksdaden. Zo is BOSSUYT J. van mening dat artikel 170 niet als grondslag kan gebruikt worden voor de fiscale onderzoeksdaden. De wetgever heeft immers de essentiële bestanddelen van deze belasting moeten vaststellen. Aangezien de fiscale controle geen essentieel element is van de belastingschuld, kan deze geplaatst worden onder artikel 105 van de Grondwet.¹³² Artikel 105 GW luidt als volgt: *"De Koning heeft geen andere macht dan die welke de Grondwet en de bijzondere wetten, krachtens de Grondwet zelf uitgevaardigd, hem uitdrukkelijk toekennen."*¹³³

126. Dankzij dit artikel heeft de uitvoerende macht en dus ook de fiscale administratie enkel en alleen bevoegdheden die hem uitdrukkelijk worden toegekend, krachtens de Grondwet of de wetten die op basis daarvan zijn uitgevaardigd.¹³⁴ Deze vereiste brengt ook mee dat de Koning de draagwijdte van de wet niet mag beperken of uitbreiden. Dit werd bevestigd door het (voormalig) Grondwettelijk Hof in 1992, wat leidt tot het feit dat de Koning geen enkele bevoegdheid heeft dan welke door de (Grond)wet hem toegekend is.¹³⁵

2.1.4 Toetsing aan het (fiscaal) legaliteitsbeginsel

2.1.4.1 Probleemstelling

127. De fiscus heeft krachtens artikel 319 WIB92 en artikel 63 W.BTW de bevoegdheid om een fiscale visitatie te verrichten bij belastingplichtigen. De vraag die hier wordt gesteld is of de fiscus de handelingen in het vorige hoofdstuk effectief krachtens 319 WIB92 of 63 W.BTW uitvoert,

¹²⁹ WARSON E., *Invulling en precedentswaarde van rulings*, Intersentia, 2011, 180.

¹³⁰ VAN DE VELDE E., *'Afspraken' met de fiscus: de grenzen, juridische kwalificatie en rechtsgevolgen*, Intersentia, 2009, 204.

¹³¹ WARSON E., *Invulling en precedentswaarde van rulings*, Intersentia, 2011, 59.

¹³² BOSSUYT J., 'Hoog bezoek: de fiscale visitatie doorgelicht', *AFT* 2013/8-9, 5.

¹³³ Artikel 105 GW.

¹³⁴ BOSSUYT J., 'Hoog bezoek: de fiscale visitatie doorgelicht', *AFT* 2013/8-9, 4.

¹³⁵ Arbitragehof 12 november 1992, 70/1992.

waardoor er dan geen schending is van het legaliteitsbeginsel. Het optreden van de fiscus moet immers steeds grondslag vinden in de wet. Deze wet moet nauwkeurig, ondubbelzinnig en duidelijk zijn en een strikte interpretatie is vereist (cf. *supra*. nr. 118 en 119).

128. Artikel 319 WIB92 definieert: "*Natuurlijke of rechtspersonen zijn gehouden aan de ambtenaren van de administratie der directe belastingen, voorzien van hun aanstellingsbewijs en belast met het verrichten van een controle of een onderzoek betreffende de toepassing van de personenbelasting, van de vennootschapsbelasting of van de belasting van niet-inwoners tijdens de uren dat er een werkzaamheid wordt uitgeoefend vrije toegang te verlenen tot hun beroepslokalen...*"

129. Artikel 63 W.BTW definieert: "*Eenieder die een economische activiteit uitoefent, moet aan de ambtenaren die bevoegd zijn om de toepassing van de belasting over de toegevoegde waarde te controleren en in het bezit zijn van hun aanstellingsbewijs, op elk tijdstip en zonder voorafgaande verwittiging, vrije toegang verlenen tot de ruimten waar de activiteit wordt uitgeoefend...*"

In het kader van de toetsing aan het legaliteitsbeginsel wordt er een fictieve prejudiciële vraag gesteld. Hoewel er geen daadwerkelijke zaak voorligt bij een rechter, leek het een interessante manier en tegelijkertijd een juridisch verantwoorde aanpak om via een fictieve vraag aan de hogere beginselen te toetsen. Zo kan op gestructureerde wijze worden weerlegd hoe het Grondwettelijk Hof deze situatie potentieel zou aanpakken. Hierna wordt overgegaan tot de effectieve toetsing wat eigenlijk het beantwoorden van de fictieve prejudiciële vraag inhoudt, maar dan in verschillende delen.

Deze fictieve prejudiciële vragen zijn opgesteld naar aanleiding van problemen die werden gedetecteerd in het eerste hoofdstuk. Deze problemen zijn dan handelingen die in strijd kunnen zijn met de vorige genoemde beginselen.

2.1.4.2 Fictieve prejudiciële vraag aan het Grondwettelijk Hof

130. Een allesomvattende (fictieve) prejudiciële vraag zou als volgt luiden:

Schenden artikel 319 WIB 1992 en artikel 63 W.BTW, het grondwettelijk legaliteitsbeginsel neergelegd in de artikelen 170 en 172 en 105 van de Grondwet, doordat artikel 319 WIB 1992 en 63 W.BTW de administratie machtigt om:

- *een algemeen, onvoorwaardelijk en onbeperkt recht verleent tot vrije toegang van de in die artikelen vermelde bedrijfslokalen,*
- *waarbij deze ambtenaren deze lokalen zonder voorafgaandelijke toestemming mogen doorzoeken en onderzoeken en andere daden stellen,*
- *dit zonder het tonen van een aanstellingsbewijs,*
- *in die zin dat de visitatie moet gebeuren met een bepaalde motivatie met een oog op de controle?*

2.1.4.3 Effectieve toetsing

131. In het vorige hoofdstuk werd er geschetst dat de fiscus een visitatie zonder toestemming en andere onderzoeksdaden kon verrichten. Is dit echter in overeenstemming met het grondwettelijk legaliteitsbeginsel? Heeft de fiscus krachtens de fiscale wet deze bevoegdheid?

Anders dan bij de volgende twee beginselen, gaat er bij het legaliteitsbeginsel eerst de wettelijke basis worden geciteerd overeenkomstig het WIB92 of W.BTW. Vervolgens gaat er getoetst worden en gekeken worden of men een aantal handelingen die de fiscus in het eerste hoofdstuk heeft gedaan (namelijk de inhoud van de prejudiciële vraag) kan afleiden uit de tekst van de wet.¹³⁶ Hierbij wordt er ook rekening gehouden met eventuele bijdrage van respondenten.

2.1.4.3.1 Toegang zonder voorafgaande toestemming

2.1.4.3.1.1 Wat betreft de inkomstenbelasting (WIB92)

132. *"Natuurlijke of rechtspersonen zijn gehouden aan de ambtenaren van de administratie der directe belastingen..., tijdens de uren dat er een werkzaamheid wordt uitgeoefend, vrije toegang te verlenen tot de beroepslokalen of de lokalen waar rechtspersonen hun werkzaamheden uitoefenen, zoals kantoren, fabrieken, werkplaatsen, werkhuizen, magazijnen, bergplaatsen, garages of tot hun terreinen welke als werkplaats, werkhuis of opslagplaats van voorraden dienst doen..."¹³⁷*

"De ambtenaren van de administratie der directe belastingen...,mogen vrije toegang eisen tot alle andere lokalen, gebouwen, werkplaatsen of terreinen die niet bedoeld zijn in het eerste lid en waar werkzaamheden verricht of vermoedelijk verricht worden. Tot particuliere woningen of bewoonde lokalen hebben zij evenwel alleen toegang tussen vijf uur 's morgens en negen uur 's avonds en met machtiging van de rechter in de politierechtbank..."¹³⁸

133. Principieel heeft de fiscus bij de inkomstenbelasting toegang tot de bedrijfslokalen volgens de bovenstaande bepalingen. De wet stipuleert ook zeer duidelijk welke lokalen dit zijn en wanneer de fiscus toegang moet verkrijgen. Echter is het vaag of deze toegang verleend moet worden door de belastingplichtige. Het feit dat er vrije toegang verleend moet worden door de belastingplichtige, insinueert ook een toegang waarbij geen effectieve voorafgaande toestemming noodzakelijk zou zijn. Dit werd op een andere manier door de rechtspraak ingevuld (cf. *supra*. nr. 44). Echter voldoet deze onderzoeksmaatregel van de fiscus die in de praktijk ook wel de fiscale visitatie wordt genoemd wel aan het legaliteitsbeginsel, evenals door het feit dat deze bepaling voldaan is aan het duidelijkheidsvereiste.

Tien van de tien respondenten acht bovenstaande bepalingen duidelijk. Twee respondenten (met een juridische achtergrond) merken op dat er een onduidelijkheid kan bestaan bij het geven van toestemming en het verlenen van vrije toegang.

¹³⁶ Wat betreft de toetsing door het GWH aan het legaliteitsbeginsel, kan randnummer 199 e.v. geraadpleegd worden.

¹³⁷ Artikel 319, eerste lid WIB92.

¹³⁸ Artikel 319, tweede lid WIB92.

2.1.4.3.1.2 Wat betreft de btw (W.BTW)

134. *"Eenieder die een economische activiteit uitoefent, moet aan de ambtenaren..., op elk tijdstip en zonder voorafgaande verwittiging, vrije toegang verlenen tot de ruimten waar de activiteit wordt uitgeoefend..."¹³⁹*

"Met hetzelfde doel mogen die ambtenaren eveneens op elk tijdstip, zonder voorafgaande verwittiging, vrij binnentreden in alle gebouwen, werkplaatsen, inrichtingen, lokalen of andere plaatsen die niet in het vorige lid zijn bedoeld en waar in dit Wetboek bedoelde handelingen verricht of vermoedelijk worden verricht. Tot particuliere woningen of bewoonde lokalen hebben zij evenwel slechts toegang tussen vijf uur 's morgens en negen uur 's avonds en uitsluitend met de machtiging van de politierechter."¹⁴⁰

135. Net zoals de inkomstenbelasting is het bij de btw voldoende duidelijk dat de fiscus toegang heeft tot de bedrijfslokalen volgens een wettelijke grondslag. Echter als we strikt interpreteren is er een nuance die gemaakt kan worden. Waar er bij de inkomstenbelasting toegang verleend moet worden *"tijdens de uren dat er werkzaamheid wordt uitgeoefend"*, is er bij de btw de terminologie *"op elk tijdstip"* gebruikt. Dit kan eventuele vragen teweegbrengen waardoor de fiscus bijvoorbeeld ook midden in de nacht kan binnentreden in een van de gebouwen en bedrijfslokalen. Zo kan men de bedenkingen hebben of er wel effectief is voldaan aan het legaliteitsbeginsel, gezien de onduidelijkheid.

Negen van de tien respondenten acht bovenstaande bepalingen duidelijk. Één respondent (met fiscale achtergrond) merkt op dat er bij deze bepaling het moet gaan over een belastingplichtige die een economische activiteit uitoefent, in tegenstelling tot de inkomstenbelasting waar het vrijwel iedereen kan zijn. Één respondent (zonder juridische of fiscale achtergrond) merkt terecht ook op dat er bij de btw op elk tijdstip een visitatie mogelijk is en bij de inkomstenbelasting tijdens de uren van de werkzaamheden.

2.1.4.3.2 Onderzoeken bedrijfslokalen, kasten, vuilnisbakken of koelkasten zonder voorafgaande toestemming

2.1.4.3.2.1 Wat betreft de inkomstenbelasting (WIB92)

136. *"...en anderzijds de bovenbedoelde ambtenaren in staat te stellen om alle boeken en bescheiden die zich in de voornoemde lokalen bevinden, te onderzoeken."¹⁴¹*

¹³⁹ Artikel 63, eerste lid W.BTW.

¹⁴⁰ Artikel 63, derde lid W.BTW.

¹⁴¹ Artikel 319, eerste lid WIB92.

137. Een strikte interpretatie is vereist, en als we deze toepassen zitten we in een grijze zone. De wettelijke bepaling heeft betrekking op alle boeken en bescheiden in de voornoemde lokalen, maar specificieert niet verder. Zo kan men niet weten of het zoekrecht van de fiscus ook zou kunnen gelden voor kasten, vuilnisbakken en koelkasten. Zeker als de rechtspraak zich afzijdig zou houden. Concreet betekent dit wel dat deze bepaling problematisch zou zijn in het licht van het legaliteitsbeginsel. Het voldoet potentieel wel aan een wettelijke grondslag, daar waar bescheiden in die richting geïnterpreteerd kan worden, maar kan mogelijks falen aan de duidelijkheidsvereiste.

Negen van de tien respondenten acht bovenstaande bepaling duidelijk. Ze erkennen dat er een recht is van de fiscus om alle boeken te raadplegen die op dat moment aanwezig zijn. Alsook wordt er opgemerkt dat er problemen tevoorschijn kunnen komen, indien er documenten van vertrouwelijke of privé-aard aanwezig zijn.

2.1.4.3.2.2 Wat betreft de btw (W.BTW)

138. *"...de boeken en stukken te onderzoeken die zich aldaar bevinden..."¹⁴²*

"Zij mogen ook, op elk tijdstip en zonder voorafgaande verwittiging, alle vervoermiddelen tegenhouden en onderzoeken, met inbegrip van de containers, die gebruikt of vermoedelijk gebruikt worden om in dit Wetboek bedoelde handelingen te verrichten, teneinde de vervoerde goederen, boeken en stukken te onderzoeken."¹⁴³

139. In tegenstelling tot de inkomstenbelasting staat er bij de btw "stukken" in plaats van "bescheiden". In hoeverre mate kasten, vuilnisbakken of koelkasten als stukken geïnterpreteerd kunnen worden is te betwijfelen. Daarom zou het kunnen zijn dat er zelfs hier niet voldaan is aan een wettelijke grondslag, indien wel, dat er zoals de inkomstenbelasting mogelijks niet is voldaan aan het duidelijkheidsvereiste.

140. Zowel voor de inkomstenbelasting als voor de btw zou het in bepaalde gevallen in strijd kunnen zijn met het fiscaal legaliteitsbeginsel, omdat de bevoegdheden niet uitdrukkelijk zijn omschreven en mogelijk vatbaar zijn voor een te ruime interpretatie.

Acht van de tien respondenten acht bovenstaande bepaling duidelijk. Hier was het probleem vooral bij de interpretatie van "stukken", aangezien dit op allerlei zaken buiten documenten kan duiden.

2.1.4.3.3 Toegang zonder tonen aanstellingsbewijs

2.1.4.3.3.1 Wat betreft de inkomstenbelasting (WIB92)

141. *"Natuurlijke of rechtspersonen zijn gehouden aan de ambtenaren van de administratie der directe belastingen, voorzien van hun aanstellingsbewijs..."¹⁴⁴*

¹⁴² Artikel 63, eerste lid, 1° W.BTW.

¹⁴³ Artikel 63, vierde lid W.BTW.

¹⁴⁴ Artikel 319, eerste lid WIB92.

"De ambtenaren van de administratie der directe belastingen, voorzien van hun aanstellingsbrief..."¹⁴⁵

"De voormelde ambtenaren, voorzien van hun aanstellingsbewijs, mogen..."¹⁴⁶

142. De wet vereist uitdrukkelijk dat fiscale ambtenaren voorzien moeten zijn van hun aanstellingsbewijs, maar betekent dit dat zij het enkel moeten bezitten of dat ze het ook moeten tonen? Het legaliteitsbeginsel kijkt echter of er een wettelijke grondslag is voor handelen en of deze grondslag voldoet aan het duidelijkheidsvereiste. De wet is duidelijk over het bezit van een aanstellingsbewijs, maar niet expliciet over het tonen ervan. Toch impliceren bovenstaande bepalingen dat fiscale ambtenaren dit bewijs moeten kunnen voorleggen, zodat hun controlebevoegdheid rechtsgeldig is.

143. Uiteindelijk is het duidelijk dat de fiscale ambtenaren toegang hebben tot de bedrijfslokalen indien zij in het bezit zijn van een aanstellingsbewijs, zonder deze al dan niet te tonen.

Zes van de tien respondenten acht bovenstaande bepalingen duidelijk. Het zijn vooral de vier respondenten met geen juridische of fiscale achtergrond die deze bepalingen onduidelijk vinden. Voor hun is niet duidelijk wat een aanstellingsbewijs is. Één respondent met een juridische achtergrond heeft de wetsbepaling geïnterpreteerd in die wijze dat de fiscus enkel zijn aanstellingsbewijs moet kunnen tonen indien gevraagd, en niet vanuit eigen initiatief. Deze interpretatie is in overeenstemming met de rechtspraak (cf. *supra*. nr. 32).

2.1.4.3.3.2 Wat betreft de btw (W.BTW)

144. *"...en in het bezit zijn van hun aanstellingsbewijs..."¹⁴⁷*

145. Anders dan de bewoording bij inkomstenbelasting namelijk "*het voorzien van*", gebruikt de btw de bewoording "*in het bezit zijn*". Naar strikte interpretatie zou dit problematisch kunnen zijn, aangezien in het bezit zijn van een bewijs, niet per se betekent dat deze moet worden voorgelegd of getoond aan de belastingplichtige. Dit zou de rechten van de belastingplichtige ernstig doen benadelen. Net zoals de inkomstenbelasting is het wel duidelijk dat de fiscale ambtenaren in het bezit moeten zijn van hun aanstellingsbewijs om effectief toegang te hebben tot de bedrijfslokalen. Het niet tonen en de repercussies ervan is een vraag dat de rechtspraak eerder heeft beantwoord (cf. *supra*. nr. 33).

Vijf van de tien respondenten acht bovenstaande bepaling duidelijk. Dit zijn dezelfde vier respondenten als bij de vorige vraag (cf. *supra*. nr. 143) samen met één respondent met een juridische achtergrond. Een interessante opmerking en bedenking was dat het bezit van het aanstellingsbewijs ofwel fysiek ofwel digitaal mogelijk zou moeten zijn. Hier wordt er anders dan de

¹⁴⁵ Artikel 319, tweede lid WIB92.

¹⁴⁶ Artikel 319, derde lid WIB92.

¹⁴⁷ Artikel 63, eerste lid W.BTW.

bepaling van de inkomstenbelasting wel gedacht dat het gaat over louter bezit zijn en niet tonen van het aanstellingsbewijs (zelfs als deze gevraagd wordt).

2.1.4.3.4 Toegang met motivatie

2.1.4.3.4.1 Wat betreft de inkomstenbelasting (WIB92)

146. *"Natuurlijke of rechtspersonen zijn gehouden aan de ambtenaren van de administratie der directe belastingen... belast met het verrichten van een controle of een onderzoek betreffende de toepassing van de inkomstenbelastingen"*¹⁴⁸

*"De ambtenaren van de administratie der directe belastingen, voorzien van hun aanstellingsbrief, mogen, wanneer zij met dezelfde taak belast zijn..."*¹⁴⁹

147. Anders dan wat de rechtspraak voordien had gestipuleerd (cf. *supra.* nr. 68), vereist de wet geen expliciete motivatie door de fiscale ambtenaren voor hun controle, zolang ze voorzien zijn van een aanstellingsbewijs en belast zijn met een taak van controle in toepassing met de inkomstenbelastingen. Dit zorgt voor veel onduidelijkheid en problematiek met het legaliteitsbeginsel, aangezien in de praktijk er wel degelijk een motivatie is vereist, maar dit niet uit bovenstaande wettelijke grondslag kan worden gehaald.

Acht van de tien respondenten acht bovenstaande bepalingen duidelijk. Grotendeels hebben de respondenten begrepen dat ambtenaren van de administratie deze bevoegdheid hebben. Echter kunnen ze hier helemaal geen motivatieplicht uithalen. Twee respondenten, namelijk de personen zonder juridische of fiscale achtergrond, achten deze bepaling onduidelijk. Een andere respondent, ook zonder juridische of fiscale achtergrond had erbij vermeld dat er een aanwijzing van fraude of belastingontduiking aanwezig zou moeten zijn. Deze zienswijze is niet in overeenstemming met de rechtspraak (cf. *supra.* nr. 68).

2.1.4.3.4.2 Wat betreft de btw (W.BTW)

148. *"...ambtenaren die bevoegd zijn om de toepassing van de belasting over de toegevoegde waarde te controleren..."*¹⁵⁰

*"Met hetzelfde doel mogen die ambtenaren eveneens op elk tijdstip..."*¹⁵¹

149. Net zoals de inkomstenbelasting is er indien er een strikte interpretatie wordt gehanteerd geen grondslag voor het feit dat de fiscus een motivatie moet geven voor de fiscale visitatie. Een loutere controle voor de toepassing van de btw zou voldoende zijn volgens de wettelijke grondslag.

Negen van de tien respondenten acht bovenstaande bepaling duidelijk. Één respondent (zonder

¹⁴⁸ Artikel 319, eerste lid WIB92.

¹⁴⁹ Artikel 319, tweede lid WIB92.

¹⁵⁰ Artikel 63, eerste lid W.BTW.

¹⁵¹ Artikel 63, derde lid W.BTW.

juridische of fiscale achtergrond) duidt zelfs op het feit dat de fiscus niet zomaar algemene bevoegdheden heeft, maar deze zijn gericht op het controleren van btw-kwesties.

2.1.4.4 Tussenconclusie

150. Er wordt getoetst aan het legaliteitsbeginsel in de context van artikel 319 WIB92 en 63 W.BTW door te controleren of de belastingdienst de onderzoeksdaden uitvoert binnen de grenzen die de wet stelt, en of die wet voldoende duidelijk en voorzienbaar is voor belastingplichtigen.

151. De wet biedt een duidelijke grondslag voor de toegang tot bedrijfslokalen en stelt dat belastingplichtigen vrije toegang moeten verlenen aan fiscale ambtenaren. Dit voldoet in principe aan het grondwettelijk (fiscaal) legaliteitsbeginsel, omdat de wet de bevoegdheid van de fiscus nauwkeurig omschrijft en deze duidelijk is na een stricte interpretatie. Echter blijven er enkele juridische onzekerheden. Zo roept de formulering over toegangstijden bij de btw, die spreekt van toegang "op elk tijdstip", vragen op. Deze vragen zouden eventueel kunnen leiden tot onduidelijkheid over toegang buiten reguliere werkuren. Eveneens is er de onduidelijkheid over de verplichting van de fiscale ambtenaren om hun aanstellingsbewijs te tonen, aangezien de wet in beide gevallen schetst dat er bezit moet zijn, maar er minder duidelijkheid is over de verplichting om het te tonen aan de belastingplichtige. Zeker als we het hebben over de btw.

152. In sommige gevallen zou de wet dus niet volledig voldoen aan het vereiste van duidelijkheid, wat mogelijk in strijd is met het legaliteitsbeginsel. Er is ruimte voor strikte interpretaties die de rechten van de belastingplichtige kunnen beïnvloeden, op een manier dat tegenstrijdig is met wat de rechtsleer en rechtspraak hebben aangehaald, waardoor het in bepaalde situaties problematisch kan zijn.

153. De respondenten achten merendeels de bovenstaande wettelijke bepalingen duidelijk. Echter interpreteren de rechtspraak en de fiscus deze op totaal andere manieren. Belangrijk op te merken is dat de bepalingen op zichzelf grotendeels duidelijk zijn, maar problematisch is dat de fiscus en de rechtspraak dezelfde bepalingen gebruiken voor bevoegdheden die de respondenten niet hebben kunnen afleiden uit de betreffende bepalingen. Waar er geen actieve plicht is van de fiscus om zijn aanstellingsbewijs te tonen achten de respondenten dit merendeels wel. En waar er een motivatie vereist is volgens de rechtspraak, kunnen de respondenten enkel afleiden van de wettelijke bepalingen dat de fiscale ambtenaren van inkomstenbelasting en btw bevoegd zijn en hun onderzoeksdaden vrij kunnen verrichten. De respondenten vermelden dat een duidelijke afbakening van de bevoegdheden van de fiscus onontbeerlijk zou zijn, tevens adviseert één respondent of een uniforme toepassing van de inkomstenbelasting en btw niet idealiter zou zijn.

2.2 Het fiscale gelijkheidsbeginsel

2.2.1 Belgen zijn gelijk voor de (fiscale) wet

154. Het gelijkheids- en non-discriminatiebeginsel heeft zijn grondslag in artikel 10 en 11 van de Grondwet.¹⁵² *"De Belgen zijn gelijk voor de wet"* en *"het genot van rechten en vrijheden aan Belgen toegekend moeten zonder discriminatie verzekerd worden"* zijn principes die uit de Grondwet voortvloeien. Artikel 172 GW¹⁵³ is een bijzondere toepassing van het gelijkheidsbeginsel dat in fiscale zaken wordt gebruikt, met andere woorden, artikel 172 GW is het fiscale gelijkheidsbeginsel. Het Grondwettelijk Hof zegt terecht in 2023 dat *"Artikel 172, eerste lid, van de Grondwet vormt, in fiscale aangelegenheden, een bijzondere toepassing van het in de artikelen 10 en 11 van de Grondwet vervatte beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie."*¹⁵⁴

2.2.2 Objectief en redelijkheid als onderscheidingscriterium

155. Dit beginsel schrijft principieel voor dat alle belastingplichtigen die zich in eenzelfde toestand bevinden, op dezelfde wijze moeten worden belast.¹⁵⁵ Daarnaast wordt er gekeken of deze ongelijke behandeling wel een legitiem doel, dat zijn grondslag moet vinden in het algemeen belang, heeft als rechtvaardiging. Hiermee wordt bedoeld dat de ongelijke behandeling een wettig of geoorloofd doel nastreeft.¹⁵⁶

156. Natuurlijk is het wel normaal dat er in fiscale context bepaalde gevallen anders worden behandeld. Dit wordt tevens erkend door het EHRM (toenmalige commissie).¹⁵⁷ Het is namelijk eigen aan belastingstelsels dat ze differentiaties en verschillen maakt tussen belastingplichtigen.¹⁵⁸ Daarom moet er ook volgens het EHRM een ruimere beoordelingsmarge zijn als het neerkomt op gelijkheid in fiscale zaken. Dit maakt het Hof duidelijk met de volgende bewoording: *"The Commission is also of the view that the margin of appreciation must be wider in this area than it is in many others"*.¹⁵⁹ Logischerwijs beschikt de fiscale wetgever dan ook over een ruime beoordelingsmarge, waardoor hij de mogelijkheid heeft om belastingplichtigen aan te wijzen en

¹⁵² Artikel 10 GW luidt als volgt: *"Er is in de Staat geen onderscheid van standen. De Belgen zijn gelijk voor de wet; zij alleen zijn tot de burgerlijke en militaire bedieningen benoembaar, behoudens de uitzonderingen die voor bijzondere gevallen door een wet kunnen worden gesteld."*

"De gelijkheid van vrouwen en mannen is gewaarborgd"; Artikel 11 GW luidt als volgt: *"Het genot van de rechten en vrijheden aan de Belgen toegekend moet zonder discriminatie verzekerd worden. Te dien einde waarborgen de wet en het decreet inzonderheid de rechten en vrijheden van de ideologische en filosofische minderheden"*.

¹⁵³ Artikel 172 GW luidt als volgt: *"Inzake belastingen kunnen geen voorrechten worden ingevoerd."*

"Geen vrijstelling of vermindering van belasting kan worden ingevoerd dan door een wet."

¹⁵⁴ GwH 30 november 2023, 165/2023, overw. B.18.2.

¹⁵⁵ DE JONCKHEERE M., 'De niet-rijksbelastingen, Lokale belastingen' in TIBERGHIE, A., *Tiberghien. Handboek voor Fiscaal Recht*, Kluwer, 2024, 2701.

¹⁵⁶ SOMERS S., 'De toetsing van de verscheidenheid van bijzondere aansprakelijkheidsregimes aan het gelijkheidsbeginsel', *TPR* 2015, afl. 1, 28.

¹⁵⁷ EHRM 11 november 1986, 11089/84, 'Lindsay/The United Kingdom'.

¹⁵⁸ VAN LIMPT P. en DEBELVA F., 'De Vliegtaks (TILEA). Grondwetsconform, maar geen hoogvlieger', *AFT* 2024, afl. 2, 21.

¹⁵⁹ EHRM 11 november 1986, 11089/84, 'Lindsay/The United Kingdom'.

verschillende situaties kan vaststellen, zonder daarbij het fiscale gelijkheidsbeginsel in het gedrang te brengen.¹⁶⁰

157. Het gelijkheidsbeginsel waaraan de belastingreglementen onderworpen zijn, vereist daarom een juridische gelijkheid en niet een feitelijke gelijkheid. Van feitelijke gelijkheid kan er immers geen sprake van zijn.¹⁶¹

158. Er mag een verschil in behandeling bestaan tussen bepaalde categorieën van personen, maar dit onderscheid moet objectief en redelijk zijn en op een verantwoorde wijze worden gerechtvaardigd.¹⁶² Deze verantwoording moet beoordeeld worden met betrekking tot het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel. Tevens moet er rekening gehouden worden met de aard van het geldende beginsel. Concreet is het gelijkheidsbeginsel pas geschonden wanneer blijkt dat er geen redelijke en evenredige verhouding bestaat tussen de aangewende middelen en het nagestreefde doel.¹⁶³

159. Om een onderscheid in behandeling vast te stellen, moet eerst worden vastgesteld of de betrokken categorieën van personen voldoende vergelijkbaar zijn. Op basis van een analyse beoordeelt de rechter of de vergelijking relevant is. Een analyse van de wet of het reglement waarin de onderscheidende behandeling is vastgelegd, met bijzondere aandacht voor het doel dat werd nagestreefd door de wet- of regelgever, is vereist.¹⁶⁴ Als er tussen de verschillende categorieën niet in voldoende mate vergelijkbaarheid is, kan het verschil in behandeling niet verder aan het gelijkheidsbeginsel worden getoetst.¹⁶⁵

2.2.3 Toetsing aan het gelijkheidsbeginsel

2.2.3.1 Probleemstelling

160. Elke Belg, en dus ook elke belastingplichtige, is gelijk voor de wet. Dit betekent concreet dat categorieën van personen gelijk behandeld moeten worden op basis van het gelijkheidsbeginsel. Is het daarom gerechtvaardigd dat de fiscus de ene belastingplichtige anders behandelt dan de andere? Worden belastingplichtigen wel op een gelijke manier behandeld door de fiscus bij de onderzoeksdaten die besproken zijn in het eerste hoofdstuk? Anderzijds is het ook relevant om het gelijkheidsbeginsel te toetsen aan het *bankgeheim*, dat niet van toepassing is bij de btw, maar wel bij de inkomstenbelasting. Is er een rechtvaardiging die dit zou verantwoorden?

¹⁶⁰ VAN LIMPT P. en DEBELVA F., 'De Vliegtaks (TILEA). Grondwetsconform, maar geen hoogvlieger', *AFT* 2024, afl. 2, 21.

¹⁶¹ DE JONCKHEERE, M., 'De niet-rijksbelastingen, Lokale belastingen' in TIBERGHIEN, A., *Tiberghien. Handboek voor Fiscaal Recht*, Kluwer, 2024, 2701.

¹⁶² VERDINGH Y., 'Algemene beginselen' in VERDINGH Y., *Vennootschapsbelasting*, Kluwer, 2024, 7.

¹⁶³ VERDINGH Y., 'Algemene beginselen' in VERDINGH Y., *Vennootschapsbelasting*, Kluwer, 2024, 7; Cass. 10 december 2009, F.08.0020.N; Arbitragehof 4 juli 1991, 20/91. overw. B.4.

¹⁶⁴ DE JONCKHEERE, M., 'De niet-rijksbelastingen, Lokale belastingen' in TIBERGHIEN, A., *Tiberghien. Handboek voor Fiscaal Recht*, Kluwer, 2024, 2701.

¹⁶⁵ Cass. 25 mei 2019, *LRB* 2019, afl. 2, 72.

Net zoals bij het legaliteitsbeginsel gaat er tewerk gegaan worden met het vragen van een fictieve prejudiciële vraag aan het Grondwettelijk Hof en daarna een prognose van hoe het Hof deze situatie effectief zou kunnen behandelen.

2.2.3.2 Fictieve prejudiciële vraag

161. Een allesomvattende (fictieve) prejudiciële vraag zou als volgt luiden:

Schenden artikel 319 WIB 1992 en artikel 63 W.BTW, het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel neergelegd in de artikelen 10 en 11 en 172 van de Grondwet, doordat de fiscus krachtens artikel 319 WIB92 de keuze heeft om belastingplichtigen op andere wijze te behandelen, daarmee bedoelt dat hij bij de ene belastingplichtige zijn recht tot onderzoek kan gebruiken en bij de andere niet?

Schendt anderzijds artikel 318 WIB92 het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel, zoals neergelegd in de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, door belastingplichtigen die onder de btw-regeling vallen anders te behandelen dan belastingplichtigen die onder de inkomstenbelasting vallen, met betrekking tot de toepassing van het bankgeheim?

2.2.3.3 Effectieve toetsing

2.2.3.3.1 Belastingplichtigen die anders worden behandeld

162. Zoals in het eerste hoofdstuk al duidelijk blijkt te zijn, worden belastingplichtigen anders behandeld bij mogelijks dezelfde situaties. Principieel moeten belastingplichtigen die in dezelfde toestand bevinden, gelijk behandeld worden. Toch kan er wel een verschil in fiscale behandeling worden gemaakt indien het onderscheid objectief en redelijk valt te rechtvaardigen (cf. *supra*. nr. 158). Wanneer de twee zaken die vergeleken worden, voldoende vergelijkbaar zijn in het licht van de aard en het doel van de betreffende handeling, is er geen sprake van ongelijke behandeling.¹⁶⁶

163. Het gelijkheidsbeginsel gecodificeerd in artikelen 10, 11 en 172 GW zijn in principe van toepassing op handelingen die betrekking hebben op de wetgever, daarmee bedoelt de wetgevende macht. Daarnaast zijn er ook algemene beginselen van behoorlijk bestuur die van toepassing zijn op de overheid, daarmee bedoelt de uitvoerende macht. Tot deze categorie behoort ook de handelingen die de fiscale administratie verricht.¹⁶⁷

164. Om precies te zijn, algemene beginselen van behoorlijk bestuur zijn algemene rechtsbeginselen, zoals het gelijkheidsbeginsel, waaraan de overheid zich moet houden bij de uitoefening van zijn administratieve functies. In tegenstelling tot het gelijkheidsbeginsel in de Grondwet, zijn deze beginselen ongeschreven, maar hebben toch dezelfde kracht als wet.¹⁶⁸

165. Er kan geen schending zijn van het gelijkheidsbeginsel conform de Grondwet door de fiscus indien zij bepaalde gevallen anders behandelt. De bovenstaande prejudiciële vraag met betrekking

¹⁶⁶ Cass. 10 december 2009, F.08.0020.N: zie ook COOLSAET A. (ED.) DE SOMER S. (ED.), *Beginselen van behoorlijk bestuur*, die Keure, 2025, 338.

¹⁶⁷ OPDEBEEK I. VAN DAMME M., (ed.) *Beginselen van behoorlijk bestuur*, die Keure, 2006, 40.

¹⁶⁸ ROSELETH, J., 'Onderzoek en controle' in X., *De NV in de praktijk*, NVP 2015, Afl. 155, II.2.7 – 65.

tot de onderzoeksdaten van de fiscus zou daarom ongeldig zijn. Daarentegen zou er wel een schending kunnen zijn van het gelijkheidsbeginsel conform de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

166. In de rechtspraak zijn er diverse gevallen waar de administratie durft het gelijkheidsbeginsel te schenden. Inzake de onderzoeksdaten zal de administratie vrij beslissen wie ze aan de controle onderwerpt. Het gelijkheidsbeginsel laat toe dat bepaalde belastingplichtigen systematisch grondiger gecontroleerd worden dan anderen, op voorwaarde dat er een objectief en redelijk verband bestaat tussen het doel (correcte vestiging van de belasting) en het middel (diepgaande controles).¹⁶⁹ Of er effectief een aantasting is van het gelijkheidsbeginsel moet er per situatie gekeken worden. Daardoor kan de administratie twee belastingplichtigen die zich volledig in dezelfde omstandigheden bevinden, verschillend van elkaar behandelen, afhankelijk van de motivatie.

167. Om een concreet beeld te geven van hoe dit in de praktijk kan toegepast worden, wordt er een fictieve casus besproken.

168. Belastingplichtige A is een bouwbedrijf naar Belgisch recht.¹⁷⁰ Hij heeft zijn oorsprong in 2022 en sindsdien houdt hij zich bezig met het bouwen van daken. In 2023 heeft A een aangifte in de vennootschapsbelasting en btw ingediend. Bij de beoordeling van deze aangifte door de administratie zijn er echter enkele onregelmatigheden ontdekt. Er blijken grote kosten te zijn voor "onderaanneming", terwijl er geen enkel bewijs is dat deze "onderaanneming" daadwerkelijk is uitgevoerd door onderaannemers. Daarnaast is er een te hoog bedrag aan btw betaald afkomstig van onbekende leveranciers. Echter is er geen enkele voorgeschiedenis van belastingplichtige A, met betrekking tot belastingontduiking of fraude.

169. Ondanks dat, onderwerpt de fiscus belastingplichtige A aan een hevige controle, met herhaaldelijke verzoeken tot inlichtingen, aanvullende informatie en gesprekken met leveranciers. Daarnaast gaat de fiscus ook op visitatie bij de maatschappelijke zetel van belastingplichtige A. In een week tijd is de fiscus drie dagen op visitatie geweest bij dezelfde belastingplichtige. Ondanks het feit dat er niet direct werd aangenomen door de fiscus dat er sprake was van opzet of belastingontduiking. Andere belastingplichtigen, namelijk belastingplichtige B en C die ook een bouwbedrijf zijn met dezelfde achtergrond, kregen enkel een verzoek tot aanvullende informatie.

170. Indien deze specifieke situatie wordt getoetst aan het gelijkheidsbeginsel kunnen we het volgende waarnemen. Het doel van de controle is het waarborgen van een correcte belastingheffing, daarmee is dit doel legitiem. Het middel waarmee de fiscus echter het vorige doel probeert te bereiken, namelijk de herhaaldelijke vragen om inlichtingen en opeenvolgende visitaties, lijken excessief in verhouding tot het doel. Vooral omdat er hier waargenomen kan worden dat er geen

¹⁶⁹ ROSELETH, J., 'Onderzoek en controle' in X., *De NV in de praktijk*, NVP 2015, Afl. 155, II.2.7 – 66.

¹⁷⁰ Bovenstaande casus is puur fictief en dient louter ter kadering en staving van de problematiek die onderzocht zal worden in deze scriptie.

enkele aanwijzingen waren van belastingontduiking en dezelfde belastingplichtige nooit is veroordeeld tot fraude.

171. Het doel is correct, echter het middel is niet proportioneel ten opzichte van het doel. Tevens is het verschil in behandeling alles behalve objectief en redelijk. Andere bouwbedrijven worden niet op dezelfde manier gecontroleerd, dit verschil wordt ook niet rechtvaardigt.

2.2.3.3.1.1 Tussenconclusie

172. In bovenstaande casus is er sprake van een schending van het gelijkheidsbeginsel. Er is een verschil in behandeling, wat principieel mag, maar deze wordt niet objectief en redelijk gerechtvaardigd. Tevens zijn de middelen dat de fiscus probeert te bereiken, disproportioneel in verhouding tot het doel. Indien de belastingplichtige A in bovenstaande casus een vennootschap was dat in het verleden meermaals werd veroordeeld voor fraude en er duidelijke elementen zouden zijn voor belastingontduiking dan valt het bovenstaande te rechtvaardigen, waardoor er geen schending van het gelijkheidsbeginsel zou zijn.

2.2.3.3.2 Geen bankgeheim in de btw

173. Het *bankgeheim* is principieel niet bestaande (cf. *supra*. nr. 77), er geldt immers een discretieplicht (bij de inkomstenbelasting). Toch wordt er in de rechtsleer gesproken over een (potentieel) *bankgeheim* waarop in deze scriptie verder wordt gebouwd.

174. In tegenstelling tot de inkomstenbelasting hebben we geen *bankgeheim* bij de btw (cf. *supra*. nr. 76). Zo mag de fiscus na machtiging van de door minister toegewezen ambtenaar gegevens opvragen met een oog op het belasten van de belastingplichtige conform artikel 62 bis W.BTW. Wel moet het onderzoek de juiste heffing van de btw beogen.

175. *Is er sprake van een schending van het gelijkheidsbeginsel, gezien het feit dat een belastingplichtige in de btw niet hetzelfde niveau van bescherming geniet (aangezien er geen bankgeheim geldt), terwijl een belastingplichtige in de inkomstenbelasting dat wel heeft?*

176. Om te spreken van een schending van het gelijkheidsbeginsel conform artikel 10, 11 en 172 van de Grondwet moet er eerst en vooral sprake zijn van een vergelijkbaarheid van de situaties. Het EHRM vult dit criterium niet op een formele manier in, maar kijkt naar vergelijkbaarheid op een praktische en effectieve manier.¹⁷¹ Anderzijds kijkt het Hof naar het doel van de verschillende behandeling dat ter sprake kan zijn.¹⁷² Daarnaast moet het onderscheid objectief en redelijk zijn (cf. *supra*. nr. 158).

¹⁷¹ SOMERS S., 'De toetsing van de verscheidenheid van bijzondere aansprakelijkheidsregimes aan het gelijkheidsbeginsel', *TPR* 2015, afl. 1, 27.

¹⁷² SOMERS S., 'De toetsing van de verscheidenheid van bijzondere aansprakelijkheidsregimes aan het gelijkheidsbeginsel', *TPR* 2015, afl. 1, 28.

177. Indien de vergelijkbaarheid van de btw en de inkomstenbelasting worden bekeken, zijn er een aantal nuances die gemaakt kunnen worden. De btw richt zich meer op de commerciële transacties en de omzet van een onderneming, terwijl de inkomstenbelasting betrekking heeft op de effectieve winst.¹⁷³ In een bepaalde mate kan er een vergelijkbaarheid waargenomen worden, echter is er wel een gerechtvaardigd onderscheid tussen beide. Namelijk omdat, naar mijn mening, bij de inkomstenbelasting er wel degelijk een *bankgeheim* nodig is in tegenstelling tot de btw. Dit *bankgeheim* is in de inkomstenbelasting nodig, want de inkomstenbelasting heeft meer betrekking op diverse situaties, zoals de personenbelasting, vennootschapsbelasting, rechtspersonenbelasting en belasting van niet-inwoners.¹⁷⁴ Terwijl de indirecte belasting, waar de btw onder valt, meer betrekking heeft op transacties tussen ondernemingen, aangezien ondernemingen de btw terug kunnen vorderen en particulieren niet.¹⁷⁵

178. Het *bankgeheim* dateert al van 1962 voor de inkomstenbelasting in administratieve commentaren. De onderliggende reden, toen, was de bezorgdheid dat de financiële instellingen zouden worden overspoeld door aanvragen door de fiscus. Dit zou vervolgens leiden tot klanten die zich naar het buitenland verplaatsen om te genieten van een fiscaal *bankgeheim* dat daar voorhanden was.¹⁷⁶

179. Anderzijds is de bescherming van het privéleven een cruciaal gegeven dat de wetgever voor ogen heeft. Dit blijkt uit een parlementaire vraag aan de minister van Financiën die als volgt luidt: *"Dit document herinnert eraan dat er in België geen bankgeheim bestaat. Hoogstens is het de fiscus door het Wetboek van de inkomstenbeslastingen verboden – om systematisch onderzoek te vermijden dat afbreuk zou doen aan de eerbied voor het privéleven van de belastingplichtigen – de fiscale controle van banken te gebruiken als een middel om het belastbaar inkomen van hun cliënten vast te stellen."*¹⁷⁷

180. De btw heeft ook mechanismen om misbruik van de fiscus te vermijden. Er moet namelijk een machtiging verleend worden, die uitzonderlijk en telkens geval per geval bekeken wordt.¹⁷⁸ Deze machtiging zorgt voor enige terughoudendheid, in die mate dat er niet arbitrair en roekeloos wordt gehandeld door de fiscus.

Een rechtvaardiging dat de Belgische wetgever hanteert voor het 'onderscheid' was het volgende: *"Bij de indirecte belastingen bestaat er geen discretieplicht voor financiële instellingen, omdat in die*

¹⁷³ COUTURIER J., PEETERS B., *Belgisch belastingrecht in hoofdlijnen*, Maklu, 2017, 933.

¹⁷⁴ Artikel 1 WIB92.

¹⁷⁵ COUTURIER J., PEETERS B., *Belgisch belastingrecht in hoofdlijnen*, Maklu, 2017, 935.

¹⁷⁶ Parl. St., Kamer, wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992 wat betreft de bancaire discretieplicht en de toegang tot het Centraal Aanspreekpunt 7 januari 2016, 1558/001, 5. <https://www.dekamer.be/FLWB/pdf/54/1558/54K1558001.pdf>

¹⁷⁷ Vraag nr. 664 van de heer LARCIER, KAMER, 2001-2002, 5 maart 2002, 13233.

¹⁷⁸ VAN DER MAAT K., 'Geen bankgeheim, wel een discretieplicht in het Belgisch fiscaal recht', *R.W.* 2008-2009/11, 444.

*bepalingen wordt gesteld dat de administratie bij machtiging de nodige inlichtingen kan opvragen bij de financiële instellingen met het oog op een juiste belastingheffing.*¹⁷⁹

181. In de rechtsleer ziet men ook geen onderscheid tussen het *bankgeheim* in de inkomstenbelasting en de indirecte belasting. De regeling inzake indirecte belasting lijkt immers op die van de inkomstenbelasting. Indien de fiscus de discretieplicht van artikel 318, eerste lid WIB92 wil doorbreken, dan is er tevens een machtiging vereist door een daartoe bevoegde ambtenaar.¹⁸⁰

182. Een gewoon verzoek aan de bank om informatie van een klant te krijgen, bijvoorbeeld voor een kopie van de rekeninguittreksels van een klant, is dus niet mogelijk in kader van de inkomstenbelasting. Dit zou alleen kunnen binnen het kader van een controle van de bank zelf, wat echter weinig waarschijnlijk is.¹⁸¹

In de btw was er de verplichting van de financiële instelling om de opgevraagde gegevens te verlenen, indien er een machtiging is (cf. *supra*. nr. 76). Dit kan lijken op een discretieplicht als de inkomstenbelasting. Dit zorgt er principieel voor dat er in de eerste plaats ook bij de btw de administratie geen gewoon verzoek kan richten tot de bank om informatie van een klant te ontvangen.

183. Tevens is het bij de indirecte belasting zo dat er bij de btw de aanvraag van de fiscus zijn doel niet voorbijschiet. Zelfs bij de successierechten is er een meldingsplicht boven op de machtiging vereist en bij de registratierechten moet er een bijzondere machtiging verleend worden, die dan een algemene machtiging uitsluit.¹⁸²

2.2.3.3.2.1 Tussenconclusie

184. De machtiging die moet verleend worden in de btw kan potentieel wel gezien worden als een goed beschermingsmechanisme en misschien zelfs als een gelijkwaardige bescherming als bij de inkomstenbelasting. Alhoewel het op het eerste zicht een potentiële schending lijkt te zijn van het gelijkheidsbeginsel, doordat er wel een *bankgeheim* is bij de inkomstenbelasting en niet bij de btw, is het zo dat beide belastingen een eigen systeem hebben als het komt op het raadplegen van bankgegevens, dat zijn werking rechtvaardigt.

185. Dus de opvatting dat er principieel geen schending is van het gelijkheidsbeginsel, aangezien beide belastingen hun eigen doelen, belastingplichtigen en beschermingsmechanismen hebben, is op zich verdedigbaar.

¹⁷⁹ Parl. St., Kamer, wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992 wat betreft de bancaire discretieplicht en de toegang tot het Centraal Aanspreekpunt 7 januari 2016, 1558/001, 5.

¹⁸⁰ VAN DER MAAT K., 'Geen bankgeheim, wel een discretieplicht in het Belgisch fiscaal recht', *R.W.* 2008-2009/11, 445.

¹⁸¹ VERHOEYE J., 'BESTAAT EEN BANKGEHEIM BIJ INKOMSTENBELASTING EN BTW?', *Fiscalibus* 22 januari 1998, <https://www.fiscalibus.be/show.php?id=426&search1=bestaat%20een%20bankgeheim> (geraadpleegd op 11 maart 2025).

¹⁸² VAN DER MAAT K., 'Geen bankgeheim, wel een discretieplicht in het Belgisch fiscaal recht', *R.W.* 2008-2009/11, 444.

2.3 Het recht op eerbiediging van het privéleven

2.3.1 Grondslag

186. Het recht op eerbiediging van het privéleven heeft zijn grondslag in artikel 8 EVRM¹⁸³ en artikel 22 van de Grondwet¹⁸⁴. Deze rechtsregels zorgen voor bescherming van elk individu, in die mate dat eenieder het recht moet hebben een leven te leiden zoals men dat zelf verkiest. Het begrip van privéleven heeft een ruime invulling, namelijk dat ook het professionele leven hieronder kan vallen.¹⁸⁵

187. Wel is op te merken dat artikel 8 EVRM de oudste en belangrijkste rechtsbron is wat betreft het recht op privéleven.¹⁸⁶ Artikel 8 EVRM is immers een verdragsrechtelijke bepaling die directe werking heeft, wat concreet betekent dat burgers hier direct op kunnen beroepen.¹⁸⁷ Tevens heeft het EVRM voorrang op alle nationale bepalingen, inclusief de Grondwet.¹⁸⁸

188. De wetgever gaf expliciet aandacht bij het opstellen van artikel 22 GW dat de gebruikte termen dezelfde betekenis hadden zoals artikel 8 EVRM. Dit blijkt uit enkele parlementaire verslagen.¹⁸⁹ Daarom stelt er bij deze voorrangsregel ook weinig problemen voor.¹⁹⁰

2.3.2 Inmenging door de overheid

189. Voor zowel artikel 22 GW als artikel 8 EVRM is er een uitzonderingsregel op het recht op privéleven. Het recht op privéleven is immers niet absoluut. In een democratische samenleving is het namelijk vereist dat de overheid in een aantal specifieke gevallen wel moet kunnen interveniëren in de uitoefening van deze grondrechten.¹⁹¹ Deze mogelijkheden noemen ook wel *escape clauses* en zitten meestal vervat samen in het artikel van het recht.¹⁹²

190. Concreet toegepast op het recht op privéleven bevat het eerste lid van artikel 8 EVRM de inhoud van het recht. Daarentegen bevat het tweede lid de uitzondering op het recht, namelijk dat

¹⁸³ Artikel 8 EVRM luidt als volgt: "Een ieder heeft recht op respect voor zijn privéleven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie".

¹⁸⁴ Artikel 22 GW luidt als volgt: "Ieder heeft recht op eerbiediging van zijn privéleven en zijn gezinsleven, behoudens in de gevallen en onder de voorwaarden door de wet bepaald".

¹⁸⁵ DE RAEDT S., 'Basisbeginselen inzake de toepassing van het recht op privéleven in fiscale zaken.' In S. DE RAEDT & A. VAN DE VIJVER (Eds.), *Grondrechten in fiscalibus*, Larcier, 2016, 478.

¹⁸⁶ DE RAEDT S., 'Basisbeginselen inzake de toepassing van het recht op privéleven in fiscale zaken.' In S. DE RAEDT & A. VAN DE VIJVER (Eds.), *Grondrechten in fiscalibus*, Larcier, 2016, 475.

¹⁸⁷ Cass. 16 november 2004, AR P.04.0644.N.

¹⁸⁸ Cass. 16 november 2004, AR P.04.0644.N.

¹⁸⁹ Parl. St. Kamer 1992-1993, nr. 997/5, 12: de grondwetgever heeft met artikel 22 GW een "zo groot mogelijke concordantie willen nastreven met artikel 8 EVRM, teneinde betwistingen over de inhoud van dit Grondwetsartikel respectievelijk 8 EVRM te vermijden".

¹⁹⁰ DE RAEDT S., 'Basisbeginselen inzake de toepassing van het recht op privéleven in fiscale zaken.' In S. De Raedt & A. Van de Vijver (Eds.), *Grondrechten in fiscalibus*, Larcier, 2016, 476.

¹⁹¹ DE BOCK E., 'De huiszoeking: enkele topics toegelicht aan de hand van recente rechtspraak' in DIRK VAN DAELE D. EN GOOSSENS F., *Politie & Recht, tijdschrift voor strafrechtelijke en bestuurlijke rechtshandhaving*, die Keure, 2023/2, 59.

¹⁹² DE BOCK E., 'De huiszoeking: enkele topics toegelicht aan de hand van recente rechtspraak' in DIRK VAN DAELE D. EN GOOSSENS F., *Politie & Recht, tijdschrift voor strafrechtelijke en bestuurlijke rechtshandhaving*, die Keure, 2023/2, 60.

*"geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen".*¹⁹³

191. Inmenging moet voor het algemeen belang gebeuren. Vanuit een fiscaal oogpunt zijn er een aantal voorwaarden waaraan voldaan moet worden vooraleer de overheid zich kan inmengen en interveniëren. Namelijk dat

- een wettelijke basis voorhanden moet zijn (legaliteitsvereiste);
- een inmenging noodzakelijk is in een democratische samenleving en proportioneel dient te zijn (noodzakelijkheidsvereiste);
- een inmenging een legitiem doel moet dienen, die limitatief in het artikel wordt opgesomd (legitimiteitsvereiste).¹⁹⁴

192. De nationale overheden beschikken net zoals bij het gelijkheidsbeginsel (cf. *supra*. nr. 156) over een ruime appreciatiemarge waardoor de toetsing van de voorwaarden kan verschillen van land tot land. Deze ruimere invulling kan leiden tot een ruim begrip van het algemene belang en daardoor wordt het legitimiteitsvereiste louter gezien als een formaliteit.¹⁹⁵

2.3.3 Toetsing aan het recht op privacy

2.3.3.1 Probleemstelling

193. Het recht op privacy is een grondrecht dat tevens is verankerd in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Dit recht garandeert dat ieder individu recht heeft op bescherming van zijn privé- en beroepsleven en dient daarom geëerbiedigd te worden door zowel individuen als publieke entiteiten. Daarom moet de fiscale administratie dit ook eerbiedigen als het komt op het uitvoeren van onderzoeksdadens.

194. Niettemin kan de vraag worden gesteld of de onderzoeksdadens die door de fiscus worden verricht dit recht schenden, aangezien er zeer ingrijpende handelingen worden verricht namens de fiscus, zoals de fiscale visitatie en het raadplegen van bankgegevens.

Evenals bij de toetsing van het legaliteitsbeginsel (cf. *supra*. nr. 130) als bij de toetsing van het gelijkheidsbeginsel (cf. *supra*. nr. 161), wordt ook hier de toetsing gedaan via verschillende fictieve prejudiciële vragen aan het Grondwettelijk Hof.

¹⁹³ Artikel 8, tweede lid EVRM.

¹⁹⁴ GOEDERTIER G. EN VANDE LANOTTE J., 'Recht op eerbiediging van het privéleven en het gezinsleven', in GOEDERTIER G., VANDE LANOTTE J. EN DE PELSMAEKER T., *Handboek Belgisch Publiekrecht*, die Keure, 2013, 428; DE RAEDT S., 'Basisbeginselen inzake de toepassing van het recht op privéleven in fiscale zaken.' In S. DE RAEDT & A. VAN DE VIJVER (Eds.), *Grondrechten in fiscalibus*, Larcier, 2016, 488.

¹⁹⁵ DESMYTTERE F., 'Het eigendomsrecht, Inhoudelijke analyse' in DESMYTTERE F., *Fiscale nalevingskosten. Het eigendomsrecht en de vrijheid van ondernemerschap*, Kluwer, 2023, 326.

2.3.3.2 Fictieve prejudiciële vraag

195. De allesomvattende (fictieve) prejudiciële vragen zouden als volgt luiden:

"Schenden de artikelen 319 WIB92 en 63 W.BTW, de in artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens gewaarborgde rechten van de eerbiediging van het privéleven, in die zin geïnterpreteerd dat zij de bevoegde fiscale ambtenaren een algemeen zoekrecht verleend tot vrije toegang van de in die artikelen vermelde bedrijfslokalen, waarbij deze ambtenaren deze lokalen zelfs zonder voorafgaandelijke toestemming mogen doorzoeken?"

"Schenden bovenstaande bepalingen eveneens het recht op eerbiediging van het privéleven, indien de fiscus een recht wordt toegekend om bewoonde lokalen of particuliere woningen te onderzoeken mits een machtiging van de politierechter die al dan niet gemotiveerd is?"

"Schendt anderzijds artikel 318 WIB92, de in artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens gewaarborgde rechten van eerbiediging van het privéleven, in die zin geïnterpreteerd dat de bevoegde fiscale ambtenaren, zonder toestemming van de belastingplichtige, zijn bankgegevens kan raadplegen in het kader van een fiscaal onderzoek?"

"Schendt toekomstig artikel, de in artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens gewaarborgde rechten van eerbiediging van het privéleven, in die zin geïnterpreteerd dat de fiscus software (AI) inzet, die gegevens automatisch opslaat en analyseert met als doel om frauduleuze geldstromen sneller op te sporen?"

2.3.3.3 Effectieve toetsing

2.3.3.3.1 Het actief zoekrecht tegen het recht op privéleven

196. Krachtens artikel 319 WIB92 en 63 W.BTW voert de fiscus visitaties uit. Dit heeft betrekking op een actief zoekrecht, namelijk dat de fiscus de bedrijfslokalen mag betreden en mag overgaan tot onderzoek van de daar liggende stukken (cf. *supra*. nr. 62). Maar een visitatie, kan een inmenging vormen voor het recht op privéleven dat onder andere wordt gewaarborgd in artikel 8 EVRM.

197. In een arrest van het Grondwettelijk Hof daterend van 2017 is een gelijkaardige prejudiciële vraag behandeld als de fictieve van hiervoor.¹⁹⁶ Deze vraag werd gesteld door de rechtbank van

¹⁹⁶ GwH 12 oktober 2017, 116/2017.

De vraag was of artikel 319 WIB92 en 63 W.BTW, artikel 8 EVRM zouden schenden, *"in die zin geïnterpreteerd dat zij de bevoegde fiscale ambtenaren een algemeen, onvoorwaardelijk en onbeperkt recht verlenen tot vrije toegang van de in die artikelen vermelde bedrijfslokalen, waarbij deze ambtenaren deze lokalen zonder voorafgaandelijke toestemming mogen doorzoeken en onderzoeken en andere daden stellen die aan een strafrechtelijke huiszoeking doen denken met het oog op het onderzoeken van de boeken en de stukken die zich aldaar bevinden, ongeacht of dit gebeurt met het oog op de controle van de toepassing van de fiscale wetgeving of met het oog op het vaststellen van strafrechtelijk gesanctioneerde fiscale inbreuken?"*

eerste aanleg te Gent, zij vroeg zich af of de interpretatie dat de administratie een actief zoekrecht zou hebben, wel in overeenstemming zou zijn met het recht op privéleven.¹⁹⁷ De toetsing van het Grondwettelijk Hof wordt samen met andere zienswijzen behandeld.

198. Zoals voorheen behandeld kan de administratie enkel onderzoeksdaden verrichten indien er aan enkele voorwaarden is voldaan, in die mate dat er geen schending is met artikel 8 EVRM (cf. *supra*. nr. 191).

199. Eerst en vooral moet voldaan zijn aan de wettelijkheidsvereiste. Naast het feit dat er een wettelijke bepaling moet zijn en dat de wettelijke bepaling nauwkeurig moet zijn, moet zij ook een voorzienbaar karakter hebben. Elk individu moet principieel de gevolgen van een bepaalde handeling kunnen voorzien. Dit werd bevestigd door verschillende hogere hoven.¹⁹⁸ Waar men in de eerste plaats zou denken dat artikel 319 WIB92 en 63 W.BTW genoeg zijn als wettelijke basis en er dus zou voldaan zijn aan de eerste voorwaarde, zijn er meningsverschillen te ondervinden in de rechtsleer. BOSSUYT J. oordeelt dat bovenstaande artikelen niet als wettelijke basis kunnen fungeren voor het actief zoekrecht, aangezien er talrijke interpretatieproblemen waren en deze kunnen wijzen op een ernstig gebrek aan nauwkeurigheid en voorzienbaarheid.¹⁹⁹ Hij duidt ook aan het feit dat de fiscus geen actief zoekrecht kan ontlelen aan artikel 319 WIB92 en 63 W.BTW.

200. Doorheen deze scriptie is de interpretatie problematiek ook te merken, vooral bij de uiteenzetting van hoofdstuk één (cf. *supra*. nr. 63) en de toetsing van het legaliteitsbeginsel (cf. *supra*. nr. 151).

201. Volgens het Hof in het arrest van 2017, lijkt er voldaan te zijn aan het legaliteitsvereiste. Het Hof vindt immers dat de wettelijke basis preciseert waar, wanneer en door wie de visitatie kan worden uitgevoerd en wat het voorwerp ervan is. Rekening houdend met het feit dat de belastingplichtige op elk moment kan verzetten en het doelgebonden karakter van de visitatie, vindt het Hof artikelen 319 WIB92 en 63 W.BTW voldoende duidelijk opdat de rechtsonderhorige kan weten waaraan hij zich moet verwachten en voldoen zij dus aan de eerste voorwaarde.²⁰⁰

202. Daarnaast moet er voldaan zijn aan het noodzakelijkheidsvereiste, wat betekent dat de betreffende handeling proportioneel is en een inmenging in een democratische samenleving noodzakelijk dient te zijn.

203. Volgens DE RAEDT S. moet er een onderscheid worden gemaakt tussen de noodzakelijkheid van de beslissing om een beroep te doen op het visitatierecht als onderzoeksmaatregel.²⁰¹ En

¹⁹⁷ VANDEN BRANDEN J., 'Onderzoek en controle' in ROSELETH J. EN VANDEN BRANDEN J., *Fiscale procedure inkomstenbelastingen*, Kluwer, 2023, 78; Rb. Gent 27 juni 2006.

¹⁹⁸ HvJ 5 juli 2012, C-318/10, 'SIAT v. België', § 57-59; EHRM 7 juli 2011, 'Serkov v. Oekraïne', §. 34; EHRM 17 februari 2004, 'Maestri t. Italië', § 30; GwH 14 maart 2013, 39/2013, B.8.1.

¹⁹⁹ BOSSUYT J., 'Hoog bezoek: de fiscale visitatie doorgelicht', *AFT* 2013/8-9, 14.

²⁰⁰ GwH 12 oktober 2017, 116/2017, 6503, overw. B.12; VANDERMARLIERE S., 'Zwijgrecht tegenover fiscale spreekplicht' in *Module Btw Vandewinckele*.

²⁰¹ DE RAEDT S., 'Noodzakelijkheidsvereiste en de onderzoeksbevoegdheden van de fiscale administratie' in DE RAEDT S., *De draagwijdte van het recht op privéleven bij de informatie-inzameling door de fiscale administratie*, Intersentia, 2017, 510.

anderzijds moet de noodzakelijkheid van de wijze van uitvoering van dit visitatierecht beoordeeld worden. Aangezien het hier gaat over fiscale visitatie, zijn deze in het bijzonder meer *privacy-invasief* dan andere maatregelen.²⁰² Er moet in concreto beoordeeld worden, maar wat zeker is, is het feit dat deze noodzakelijkheidsvereiste de appreciatiemarge van de administratie zeer beperkt. Als de fiscale visitatie gerechtvaardigd is door concrete vermoedens van fraude en er proportioneel wordt gehandeld dan kan er aan de noodzakelijkheidsvereiste voldaan zijn.

204. Het Hof geeft bij toetsing van deze voorwaarde aandacht aan dat de fiscale visitatie gepaard moet gaan met effectieve waarborgen tegen misbruik.²⁰³ Het feit dat de fiscale ambtenaren in bezit moeten zijn van een aanstellingsbewijs, dat het plaatsbezoek de beroepsactiviteit van de belastingplichtige niet mag belemmeren en dat de belastingplichtige niet gedwongen kan worden, vindt het Hof voldoende waarborgen tegen misbruik.²⁰⁴

Met de volgende bewoording geeft het Hof blijk dat er is voldaan aan de tweede vereiste van noodzakelijkheid, namelijk: *"de visitatie is een belangrijk middel voor de belastingadministratie dat moet toelaten om de nodige vaststellingen te doen met betrekking tot de regelmatigheid van de belastingaangifte en kan dus noodzakelijk worden geacht in een democratische samenleving."*²⁰⁵

205. Wat betreft de laatste voorwaarde, namelijk de legitimizeitsvereiste, wordt er algemeen aanvaard dat de strijd tegen fiscale criminaliteit hieraan zou voldoen.

Volgens het EHRM kan deze grond derhalve gelden als een legitieme doelstelling om te voorzien in regels met betrekking tot de huiszoeking.²⁰⁶ Tevens kunnen we de visitaties zien als handelingen in belang van economisch welzijn van het land, dat wordt opgesomd in artikel 8, tweede lid EVRM.

Terecht beoordeelde het Hof ook dat aan deze vereiste voldaan werd. Namelijk dat artikelen 319 WIB92 en 63 W.BTW een legitiem doel nastreven, in die zin dat de fiscale visitatie toelaat dat er nodige vaststellingen worden gedaan met betrekking tot de regelmatigheid van belastingen. Deze vaststellingen beogen de correcte inning van de belastingen die noodzakelijk zijn voor de goede werking van de overheid en voor het economisch welzijn van het land.²⁰⁷

206. Overigens had het Hof ook bedenkingen over de prejudiciële vraag die werd gesteld, namelijk dat er werd vergeleken met strafrechtelijke huiszoekingen. Desalniettemin benadrukt het Hof de finaliteit die concreet verschillen, zoals ook voorheen in hoofdstuk één werd uiteengezet (cf. *supra*. nr. 52).

²⁰² DE RAEDT S., 'Noodzakelijkheidsvereiste en de onderzoeksbevoegdheden van de fiscale administratie' in DE RAEDT S., *De draagwijdte van het recht op privéleven bij de informatie-inzameling door de fiscale administratie*, Intersentia, 2017, 510.

²⁰³ GwH 12 oktober 2017, 116/2017, overw. B.13.1; Zie ook EHRM 14 maart 2013, 24117/08, 'Bernh Larsen Holding AS e.a. t. Noorwegen', § 163.

²⁰⁴ GwH 12 oktober 2017, 116/2017, overw. B.13.3- B.13.4; VANDERMARLIERE S., 'Zwijgrecht tegenover fiscale spreekplicht' in *Module Btw Vandewinckele*.

²⁰⁵ GwH 12 oktober 2017, 116/2017, overw. B.13.2.

²⁰⁶ DE BOCK E., 'De huiszoeking: enkele topics toegelicht aan de hand van recente rechtspraak' in DIRK VAN DAELE D. EN GOOSSENS F., *Politie & Recht, tijdschrift voor strafrechtelijke en bestuurlijke rechtshandhaving*, die Keure, 2023/2, 60; EHRM 6 oktober 2016, 33696/11, 'K.S. EN M.S. t. Duitsland'.

²⁰⁷ GwH 12 oktober 2017, 116/2017, overw. B.7; VANDERMARLIERE S., 'Zwijgrecht tegenover fiscale spreekplicht' in *Module Btw Vandewinckele*.

207. Concluderend beantwoordt het Hof de prejudiciële vraag ontkennend, wat duidt op het feit dat er geen schending is van het recht op privéleven krachtens artikel 8 EVRM.

208. Echter de toetsing die hiervoor werd gedaan met betrekking tot het legaliteitsbeginsel, blijkt een andere uitweg te hebben (cf. *supra*. nr. 152). Louter het feit dat er een wettelijke basis is, is geen voldoende rechtvaardiging voor de legaliteitsvereiste. De legaliteitsvereiste zou vermoedelijk falen, aangezien er een overweging is naar onvoorzienbaarheid en onduidelijkheid. In het licht van de waarborgen die artikel 8 EVRM biedt, is het immers moeilijk dat er een actief zoekrecht aan de fiscus toekomt.²⁰⁸

2.3.3.3.1.1 Tussenconclusie

209. Alvast dient er in concreto bekeken te worden, en aangezien het arrest van het Grondwettelijk Hof vrij recent is, geef ik de voorrang aan het Hof. Het feit dat de wet de bevoegde fiscale ambtenaren een algemeen, onvoorwaardelijk en onbeperkt recht verlenen tot vrije toegang tot de vermelde bedrijfslokalen, en deze zonder voorafgaandelijke toestemming mogen doorzoeken en onderzoeken, is principieel geen schending van het recht op privéleven.

In die wijze dat de wetgever een billijk evenwicht tot stand heeft gebracht tussen de rechten van de betrokkenen en de noodzaak om de regelmatigheid van de belastingen te controleren.²⁰⁹

2.3.3.3.2 Het zoekrecht met machtiging tegen het recht op privéleven

210. Anders dan bij de fiscale visitatie bij de bedrijfslokalen, heeft de fiscus ook de mogelijkheid om bewoonde lokalen of particuliere woningen te onderzoeken. In een later arrest in 2019 heeft het Grondwettelijk Hof zich uitgesproken over de fiscale visitatie bij bewoonde lokalen of particuliere woningen en zijn bestaanbaarheid met artikel 8 EVRM.²¹⁰

211. Zoals eerder geschetst moet de politierechter principieel de machtiging die hij geeft voor de fiscale visitatie motiveren (cf. *supra*. nr. 38). Echter is de vraag of deze machtiging niet of beperkt motiveren in strijd is met het recht op privéleven. De prejudiciële vraag die voor het Hof kwam luidt als volgt: *'Schenden artikel 319 tweede lid WIB 92 en artikel 63 derde lid Wetboek BTW,...., al of niet samen gelezen met artikel 8 EVRM, in de zin dat een door enkele verwijzing naar een niet minimaal aan de hand van concrete feiten onderbouwde aanvraag, verleende machtiging van de (Politie)rechter geen dan toch minstens geen eigen motivering bevat tot visitatie in particuliere woningen of bewoonde lokalen?'*

212. Wat betreft de legaliteitsvereiste en en legitimizeitsvereiste verwees het Grondwettelijk Hof naar een vorig arrest van 12 oktober 2017, die over de fiscale visitatie bij bedrijfslokalen ging. Hierbij meent het Grondwettelijk Hof dat de inmenging de inning van de belasting beoogt en daarom

²⁰⁸ BONNÉ J. EN VETTERS W., 'Visite, visite, een huis vol visite... Een analyse van het fiscaal visitatierecht inzake inkomstenbelastingen en BTW', *TFR* 2014/1-2, nr. 453, 24.

²⁰⁹ VANDERMARLIÈRE S., 'Zwijgrecht tegenover fiscale spreekplicht' in *Module Btw Vandewinckele*.

²¹⁰ GwH 27 juni 2019, 104/2019.

een legitiem doel dient.²¹¹ Tevens oordeelde het Grondwettelijk Hof toen dat de wettelijke bepalingen (althans in de interpretatie die het Hof eraan gaf) voldoende duidelijk waren.²¹²

Het Hof moest vooral buigen over de vraag of de maatregelen noodzakelijk zijn in een democratische samenleving en in een redelijke verhouding staan tot de beoogde doelstelling. Vooral omdat er sprake moet zijn van effectieve waarborgen tegen misbruik.²¹³

213. De machtiging die de politierechter voorafgaand geeft kan principieel gezien worden als een waarborg tegen misbruik. Niettemin benadrukt het Hof dat indien de artikelen 319 WIB92 en 63 W.BTW zou worden geïnterpreteerd dat de politierechter louter een machtiging zonder motivatie kan geven, effectief wel een schending kan zijn van artikel 8 EVRM, aangezien de fiscale visitatie niet gepaard zou zijn met effectieve waarborgen tegen misbruik. In dat opzichte zou dus de prejudiciële vraag bevestigend worden beantwoord.²¹⁴

214. Jedoch is er ook die interpretatie dat een motivatie wel vereist is. Bij deze interpretatie wijst het Hof erop dat de prejudiciële vraag ontkennend dient te worden beantwoord. Het Hof benadrukt dit met de volgende bewoording: *"het kan worden aanvaard dat de politierechter de machtiging tot visitatie motiveert door verwijzing naar en overname van de vermeldingen in de aanvraag tot machtiging of de bijgevoegde stukken."*²¹⁵

215. Tevens verwijst het Hof naar een arrest van het Hof van Cassatie van 2012, waarin wordt opgesomd dat de motivatie bepaalde zaken moet vermelden, namelijk in het kader van welk onderzoek, welke woning en aan welke personen er een machtiging wordt verleend.²¹⁶ Bovendien moet er een reden van noodzakelijkheid al dan niet op een beknopte wijze gestipuleerd worden.²¹⁷

2.3.3.3.2.1 Tussenconclusie

216. Het preventief optreden van de politierechter is een goed mechanisme tegen strijdigheden met grondrechten en misbruik. De politierechter is immers onafhankelijk en onpartijdig en heeft een grote appreciatiemarge om al dan niet een machtiging te verlenen.²¹⁸ Het recht op privéleven zou in gedrang kunnen komen als de politierechter naast deze machtiging geen bijhorende motivatie en redengeving zou toevoegen. Deze motivatie moet er effectief zijn om in bestaanbaarheid te zijn met het recht op privéleven.

²¹¹ GwH 27 juni 2019, 104/2019, overw. B.7.

²¹² GwH 27 juni 2019, 104/2019, overw. B.8.

²¹³ EHRM 14 maart 2013, 24117/08, 'Bernh Larsen Holding AS e.a. t. Noorwegen', § 163.

²¹⁴ GwH 27 juni 2019, 104/2019, B.9.1, B.9.5; Zie ook EHRM 14 maart 2013, 24117/08, 'Bernh Larsen Holding AS e.a. t. Noorwegen', § 163.

²¹⁵ GwH 27 juni 2019, 104/2019, overw. B.9.6.

²¹⁶ Cass. 27 maart 2012, P.11.1701.N.

²¹⁷ Cass. 27 maart 2012, P.11.1701.N.

²¹⁸ DE MEYST D., INDESTEEGE S., SMET S., THEUNIS J., VERBIST S. EN VRANCKEN M., 'De toetsing aan grondrechten door het Grondwettelijk Hof. Overzicht van rechtspraak 2019', *TBP* 2021, afl. 1, 15.

2.3.3.3 Het bankgeheim tegen het recht op privéleven

217. Net zoals de vorige prejudiciële vragen dient er bij deze ook na te gaan worden of het in strijd is met het recht op privéleven. Het hof van beroep te Gent in 2018 kwam voor hetzelfde dilemma te staan. Namelijk of er een schending van het recht op privéleven zou zijn, door het feit dat er bij artikel 322 WIB92 de fiscus bij de vraag om bepaalde inlichtingen tegenover de bank, niet eerst deze inlichtingen moet vragen aan de belastingplichtige zelf. De rechtbank van eerste aanleg te Gent vroeg naar aanleiding daarvan in ondergeschikte orde dat er een prejudiciële vraag aan het Grondwettelijk Hof wordt gesteld door het hof van beroep.²¹⁹ Echter is het niet zo ver gekomen en heeft het hof van beroep zelf deze kwestie opgelost. Namelijk dat artikel 322 WIB92 *"niet per definitie te beschouwen is als een inbreuk op artikel 8 EVRM, maar een legitiem doel in de zin van artikel 8.2 EVRM beoogt, nl. de inning van de belastingen die noodzakelijk zijn voor de goede werking van de overheid en voor het economisch welzijn van het land."*²²⁰

218. In een ander arrest van het hof van beroep te Antwerpen in 2016 oordeelde het hof daar dat de verkrijging van bankgegevens conform 318 WIB92 conform is met artikel 8 EVRM.²²¹ Zelfs indien de betreffende bankgegevens onrechtmatig werden bekomen, *in die opzichte dat er een schending van artikel 318 WIB92 kan getoond worden, kunnen de bankgegevens via toepassing van de antigoonleer nog steeds gebruikt worden.*²²²

219. Voor een meer uitgebreide toetsing kunnen we de volgende arresten van het Grondwettelijk Hof analyseren.

220. Eerst had het Grondwettelijk Hof gebogen over deze problematiek op 14 februari 2013.²²³ Meer bepaald gaat het over artikelen 55 en 56 van de wet van 14 april 2011 die een deel toevoegde aan het huidige artikel 322, §2 tot 4 WIB92, tevens een artikel 333/1 toevoegde.

221. Vooraleer het Hof begint met de toetsing aan het recht op privéleven conform artikel 8 EVRM vindt het Hof het waard het volgende te benadrukken: *"Het bankgeheim in ons land is beperkt en zelfs eerder een discretieplicht. Maar als het bankgeheim geldt, kan het althans volgens een enge interpretatie van de wet, enkel in zeer strikte omstandigheden worden opgeheven. Deze strikte interpretatie staat een efficiënte fraudebestrijding in de weg."*²²⁴

²¹⁹ HvB Gent 27 november 2018, 2017/AR/1591.

De prejudiciële vraag luidt als volgt: *"Schendt artikel 322, § 1 WIB 92 de artikelen 8 EVRM en 22 GW, in de mate dat, wanneer de fiscale Administratie een vraag om inlichtingen stelt aan een derde met betrekking tot een bepaalde belastingplichtige, zij er niet toe gehouden is deze inlichtingen eerst op te vragen bij de belastingplichtige zelf, terwijl een inmenging in het recht op eerbiediging van het privéleven slechts verantwoord kan worden door dwingende redenen van algemeen belang en deze inmenging evenredig dient te zijn met de nagestreefde doelstelling van algemeen belang?"*.

²²⁰ HvB Gent 27 november 2018, 2017/AR/1591.

²²¹ HvB Antwerpen 14 juni 2016, 2014/AR/2248.

²²² VANDEN BRANDEN J., 'Onderzoek en controle' in ROSELETH J. EN VANDEN BRANDEN J., *Fiscale procedure inkomstenbelastingen*, Kluwer, 2023, 114.

²²³ GwH 14 februari 2013, 6/2013.

²²⁴ GwH 14 februari 2013, 6/2013, overw. B.6.4.

222. Wat betreft de legitimiteitsvereiste, erkende het Hof dat het toepassingsgebied duidelijk wordt omschreven in 322, §3 WIB92. Tevens werd de versoepeling van het fiscaal *bankgeheim* duidelijk beoogd door de wetgever om belastingontduiking te bestrijden. Daarnaast verwijst het Hof bij de toetsing naar enkele voorbereidende werken die toelichting geven over de begrippen "*aanwijzingen van belastingontduiking*".²²⁵ Namelijk dat de betreffende aanwijzingen niet effectief bewezen moeten zijn, maar ze mogen ook niet berusten op wilde of vage veronderstellingen. Er moet voldoende geloofwaardigheid zijn in de aanwijzingen die de administratie naar boven haalt.²²⁶ Daarom stelt het Hof vast dat er is voldaan aan de legitimiteitsvereiste, namelijk dat er degelijk wel gestreefd wordt naar een doelstelling van algemeen belang (legitiem doel) conform artikel 8.2 EVRM, in zoverre een correcte belastinginning nodig is om het economisch welzijn van een land te verzekeren.²²⁷

223. Het Hof stond vooral stil bij de toetsing van de voorzienbaarheid van de wettelijke bepaling, met name of de situatie waar de administratie de financiële instellingen kan bevragen voldoende duidelijk is.²²⁸

224. Artikel 55 van de bestreden wet wordt dus onder de loop genomen.²²⁹ Artikel 55 zorgde als het ware voor een toevoeging bij artikel 322 WIB92, waardoor de fiscus op een meer soepeler manier inlichtingen kon verkrijgen (cf. *supra*. nr. 92). Namelijk is de fiscus in staat om in twee hypothesen inlichtingen te verkrijgen van financiële instellingen met betrekking tot hun cliënten.²³⁰ Enerzijds bij aanwijzingen van belastingontduiking en anderzijds bij toepassing van artikel 341 WIB92.²³¹

225. Er moet duidelijkheid zijn welke informatie kan aangevraagd worden en door wie het effectief kan uitgevoerd worden. Artikel 322, §2 en 3 WIB92 is op dat zicht niet problematisch. Namelijk moeten de gegevens *nuttig zijn om het bedrag van de belastbare inkomsten te bepalen, evenwel bepaald door een ambtenaar met minstens de titel van adviseur, die hiertoe werd aangesteld door de Minister van Financiën, een ambtenaar met een titel van ten minste attaché*.²³² Deze omschrijving wordt geacht voldoende voorzienbaar te zijn in het licht van rechtspraak van het EHRM.²³³

226. Wat betreft beide hypothesen acht het Grondwettelijk Hof dat die voldoende nauwkeurig is afgebakend. Tevens vindt het Hof de wettelijke grondslag voldoende duidelijk en voorzienbaar.²³⁴

²²⁵ GwH 14 februari 2013, 6/2013, overw. B.6.4.

²²⁶ Parl. St., Kamer, 2010-2011, DOC 53-1208/007, 11-14.

²²⁷ GwH 14 februari 2013, 6/2013, overw. B.7.

²²⁸ DE RAEDT S., *De draagwijdte van het recht op privéleven bij de informatie-inzameling door de fiscale administratie*, Intersentia, 2017, 584.

²²⁹ Artikel 55 van de wet van 14 april 2011.

²³⁰ Artikel 322, §2 tot 4 WIB92.

²³¹ Artikel 341 WIB92 luidt als volgt: "*Behoudens tegenbewijs mag de raming van de belastbare grondslag, zowel voor rechtspersonen als voor natuurlijke personen, worden gedaan volgens tekenen en indiciën waaruit een hogere graad van goederheid blijkt dan uit de aangegeven inkomsten.*"

²³² Artikel 322, §2 WIB92; DE RAEDT S., *De draagwijdte van het recht op privéleven bij de informatie-inzameling door de fiscale administratie*, Intersentia, 2017, 585.

²³³ DE RAEDT S., *De draagwijdte van het recht op privéleven bij de informatie-inzameling door de fiscale administratie*, Intersentia, 2017, 585.

²³⁴ GwH 14 februari 2013, 6/2013, overw. B.9.3, B.9.9.

227. Vervolgens kijkt het Hof of de inmenging in het recht op privéleven voldoende redelijk is verantwoord. Dit acht het Hof ook als voldaan verwijzend naar het volgende:

- de fiscus kan slechts toegang hebben tot de bankgegevens indien er aanwijzingen zijn van belastingontduiking en deze ook kan voorleggen;²³⁵
- bij het opvragen van de gegevens, kan de fiscus enkel en alleen gegevens opvragen die nuttig zijn voor het bepalen van de belasting;²³⁶
- er is een *getrapte* procedure die de fiscus verplicht de inlichtingen eerst bij de belastingplichtige zelf te verkrijgen en er is een machtiging vereist van een ambtenaar aangesteld door de minister van Financiën.²³⁷

Deze procedurele vereisten zorgen voor voldoende bescherming van het recht op privéleven bij eventuele inmenging ervan. Wat wijst op dat de inmenging in het recht op privéleven redelijk is verantwoord.²³⁸

228. Het Grondwettelijk Hof acht de bevoegdheid van de fiscus voldoende afgebakend, duidelijk en voorzienbaar. Er is een legitiem doel dat noodzakelijk is en die wordt op een proportionele manier bereikt, wat concreet betekent dat het bankonderzoek in lijn is met het recht op privéleven.²³⁹

229. Na maar liefst een maand heeft het Grondwettelijk Hof opnieuw uitgesproken over deze kwestie.²⁴⁰ Deze keer met een prejudiciële vraag. Het Grondwettelijk Hof heeft in navolging van het vorig arrest daterend van 14 februari 2013 opnieuw op dezelfde wijze geoordeeld. Namelijk dat de prejudiciële vraag ontkennend dient beantwoord te worden, aangezien het opvragen van inlichtingen bij financiële instellingen door de fiscus een voldoende duidelijke en voorzienbare wettelijke grondslag heeft.²⁴¹ Tevens omdat er voldoende waarborgen zijn voor de bescherming van de rechten van de belastingplichtige en het op een redelijke manier gebeurt.²⁴²

230. De waarborgen zijn zeer belangrijk in dat opzichte om in verenigbaarheid te zijn met het recht op privéleven overeenkomstig artikel 8 EVRM. Overigens beklemtoont een rechtbank van Oost-Vlaanderen in 2024 dat deze waarborgen belangrijk zijn tegen ongewilde willekeurige inmengingen van het privéleven.²⁴³ Zo neemt de rechtbank in zijn vonnis een memorie van toelichting op, waarbij er opmerkingen zijn van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer.²⁴⁴ De Commissie erkende dat het recht op privéleven en bescherming van de persoonlijke levenssfeer

²³⁵ GwH 14 februari 2013, 6/2013, overw. B.11.1.

²³⁶ GwH 14 februari 2013, 6/2013, overw. B.11.2; Artikel 322, § 2, tweede lid WIB92.

²³⁷ GwH 14 februari 2013, 6/2013, overw. B.11.3.

²³⁸ GwH 14 februari 2013, 6/2013, overw. B.11.6.

²³⁹ BOSSUYT J. EN DEBELVA F., 'Uitzondering fiscaal bankgeheim verenigbaar met recht op privéleven', *TFR* 2013/11, nr. 443, 499; DE RAEDT S., *De draagwijdte van het recht op privéleven bij de informatie-inzameling door de fiscale administratie*, Intersentia, 2017, 584.

²⁴⁰ GwH 14 maart 2013, 39/2013.

²⁴¹ GwH 14 maart 2013, 39/2013, overw. B.8.3, B.8.9, B.12.

²⁴² BOSSUYT J. EN DEBELVA F., 'Uitzondering fiscaal bankgeheim verenigbaar met recht op privéleven', *TFR* 2013/11, nr. 443, 499.

²⁴³ Rb. Oost-Vlaanderen 22 oktober 2024, 22/558/A; KELL L., 'Rechtbank hekelt onregelmatig bankonderzoek door fiscale ambtenaren: Antigoon is geen wasmachine', *Fisc.Koer.* 2024, afl. 18, 462.

²⁴⁴ Amendement nr. 15 (VERHERSTRAETEN) op het wetsontwerp houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 1208/007.

geen absolute rechten zijn. Hij laat tevens blijken dat deze beperking van het *bankgeheim* samen met de modaliteiten zelfs nodig zijn met de volgende bewoording: "*het bestrijden van de fiscale fraude een verdergaande afbouw van het fiscale bankgeheim kan rechtvaardigen, althans in zoverre deze afbouw gepaard gaat met een goede, kwalitatieve wetgeving en een evenwichtige procedure die aandacht schenkt aan de rechten en belangen van alle betrokken partijen en die arbitrair gebruik van onderzoeksbevoegdheden afdoende uitsluit.*"²⁴⁵

231. Op te merken is dat de Commissie in haar adviezen heeft gepleit voor garanties en dankzij dezelfde Commissie zijn deze effectief tot het leven geroepen.²⁴⁶ Onder invloed van de Commissie werd immers de *getrapte* procedure ingevoerd, in die wijze de verplichting van de fiscus om eerst de betreffende gegevens aan de belastingplichtige te vragen, vooraleer hij zich wendt tot de financiële instelling. Eveneens eiste de Commissie dat de belastingplichtige kennis zou hebben van de vraag tot inlichtingen gericht aan de bank. Deze schriftelijke kennisgeving werd ook voorzien door de wetgever.²⁴⁷

2.3.3.3.1 Tussenconclusie

232. Uit de rechtspraak blijkt dat de fiscus bij het opvragen van bankgegevens gebonden is aan duidelijke wettelijke waarborgen ter bescherming van het recht op privéleven. De rechtspraak is er ook over het algemeen eens dat er geen automatische schending is van artikel 8 EVRM, indien de fiscus bankgegevens opvraagt, aangezien er voldaan wordt aan een legaliteits-, legitimizeits- en noodzakelijkheidsvereiste.

233. Het Grondwettelijk Hof benadrukt dat de inmenging in het privéleven gerechtvaardigd is, mits voldaan wordt aan strikte voorwaarden. Onder andere moeten er aanwijzingen van belastingontduiking ter sprake zijn, de gevraagde gegevens moeten relevant zijn en er moet respect zijn voor de door de wet bepaalde *getrapte* procedure.

234. Deze waarborgen zorgen ervoor dat het opvragen van bankgegevens door de fiscus proportioneel en voorzienbaar blijft, waardoor het bestaanbaar is met artikel 8 EVRM. Het biedt voldoende bescherming tegen willekeurige inbreuken op het privéleven doordat de fiscus enkel onder bepaalde voorwaarden bankgegevens kan raadplegen.

235. Eveneens bevestigt de rechtspraak dat een evenwichtige procedure essentieel is om willekeurige inmenging te voorkomen en tegelijkertijd fiscale fraude effectief te bestrijden.

2.3.3.3.4 Artificiële intelligentie tegen het recht op privéleven

²⁴⁵ Rb. Oost-Vlaanderen 22 oktober 2024, 22/558/A.

²⁴⁶ AFSCRIFT T. en STAS P., 'De opheffing van het bankgeheim in directe belastingen', AFT 2012/04, Kluwer, 16.

²⁴⁷ Parl. St. Kamer 2010-2011, 1208/007, 13.

236. Het inkijken en delen van de bankgegevens door de fiscus vormt een inmenging op het recht van privéleven. Desondanks is deze gerechtvaardigd door aan de drie betreffende voorwaarden te voldoen. Is er echter voldaan aan deze voorwaarden indien het door AI gebeurt, of deze gegevens automatisch worden uitgewisseld (cf. *supra*. nr. 98)? AI kan namelijk ingezet worden om belastingfraude te herkennen, waarbij deze AI getraind wordt om bepaalde patronen te erkennen.

237. Ondanks dat AI ook fouten kan maken en zich vergissen, is het dan wel nodig om deze in te zetten in de strijd tegen belastingfraude? Zo zijn er (AI) modellen die beperkingen hebben. Ze herkennen wel patronen en correlaties, zoals een toename van banktegoed of een bepaald type voertuig. Echter kunnen zij geen logisch causaal verband leggen met fiscale fraude. Deze stijgingen van het vermogen van de belastingplichtige kunnen andere oorzaken hebben, waarmee wordt bedoeld dat de voorspellende (AI) modellen enkel correlaties kunnen vaststellen en geen causaliteit.²⁴⁸ Althans is de causaliteit vinden en bewijzen juist hetgene wat evident lijkt te zijn. Eveneens leidt het feit dat AI bepaalde transacties als verdacht markeert, naar een onterechte verdenking en potentieel ook een inbreuk op het privéleven. Daarom is het vrezen dat de combinatie van een verregaande gegevensverzameling en analyses door AI een onevenredige controle op burgers mogelijk maakt.²⁴⁹

238. In de "*supernota*" is er sprake van om software (AI) in te zetten om fraude tegen te gaan.²⁵⁰ Het doel is immers om frauduleuze geldstromen sneller op te sporen, maar is dit wel in overeenstemming met het recht op privéleven overeenkomstig artikel 8 EVRM?

239. Als het neerkomt op de toetsing van de drie voorwaarden kan er het volgende besloten worden. Er moet voldaan zijn aan de legaliteitsvereiste, zijnde een wet die duidelijk, voorzienbaar en nauwkeurig is. Aangezien het hier gaat over een *supernota*, kan er aangenomen worden dat er een wettelijk kader opvolgend zou komen, dat zou voldoen aan de vorige eisen.²⁵¹ Eveneens zou er voldaan zijn aan de legitimizeitsvereiste, namelijk dat het de naleving van de fiscale wetten zonder twijfel verhoogt, waardoor het de economische welzijn van een land bevordert. De voorwaarden van noodzakelijkheid en proportionaliteit is een meer grijze zone in dit geval. Alhoewel het niet zeker is hoe het Grondwettelijk Hof zou oordelen bij deze problematiek kan er een prognose worden gemaakt.

Indien er eventuele maatregelen en modaliteiten worden meegenomen, die het recht op privéleven zouden waarborgen, zou het Hof kunnen oordelen zoals zij voorheen heeft geoordeeld in 2013,

²⁴⁸ VAN DE VIJVER A. EN DE RAEDT S., 'Mensenrechten en digitalisering van de belastingadministratie: is artificiële intelligentie gevaarlijker dan menselijke intelligentie?' in ROZIE J. (ed.), *Ondernemingsstrafrecht*, Boom Juridisch, 2023, 97.

²⁴⁹ TAEYMANS M., 'Het fiscaal bankgeheim smelt als sneeuw voor de zon', *Juristenkrant* 2023, afl. 461, 5.

²⁵⁰ MEES F. en BOSSAERT J., 'Iedereen moet hier schrik voor hebben. Gaat fiscus straks actief neuzen in je bankrekeningen?' *HLN* 22 oktober 2024, <https://www.hln.be/binnenland/iedereen-moet-hier-schrik-voor-hebben-gaat-fiscus-straks-actief-neuzen-in-je-bankrekeningen~a0d7da479/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F> (geraadpleegd op 20 maart 2025).

²⁵¹ DE RAEDT S., 'Datamining met banksaldi gaat over veel meer dan privacy', *Trends* 2 november 2024, <https://trends.knack.be/ opinie/datamining-met-banksaldi-gaat-over-veel-meer-dan-privacy/> (geraadpleegd op 20 maart 2025).

waardoor er dus een bestaanbaarheid is met artikel 8 EVRM.²⁵² Jedoch kan het Hof ook oordelen zoals zij recent in 2022 heeft geoordeeld.²⁵³ In deze zaak achtte het Hof een schending van het recht op privéleven, doordat er een uitbreiding was van de te vermelden financiële gegevens. Namelijk dat het niet strikt noodzakelijk zou zijn in een democratische samenleving omdat de doelstellingen ook op een andere, minder privacygevoelige manier zouden kunnen worden bereikt.²⁵⁴ Hiermee zou er dan een potentiële schending van artikel 8 EVRM worden waargenomen.

240. Terecht dient ook de nuance gemaakt te worden dat de noodzakelijkheidsvereiste steeds aanwezig moet zijn. In casu zou dan ook beargumenteerd kunnen worden dat de automatisering wordt gebruikt om belastingfraude tegen te gaan. Echter is deze noodzaak niet altijd in concreto aanwezig.²⁵⁵

241. Ook VAN DE VIJVER A. en DE RAEDT S. laten blijken dat geautomatiseerde verzameling van data, meer bepaald door AI, enkele risico's met zich meebrengt. Namelijk dat de belastingambtenaren blindelings vertrouwen gaan hebben voor de resultaten. Zeker en vooral bemerken ze dat het enorm *privacy-invasief* zou zijn.²⁵⁶

242. Het fiscaal *bankgeheim* in België verdwijnt steeds meer en meer. Een eerste tendens blijkt te merken door het feit dat de overheid via het Centraal Aanspreekpunt (CAP) bankgegevens verzamelt om belastingfraude en zware criminaliteit te bestrijden.²⁵⁷ Deze ontwikkelingen openen de deur voor het gebruik van AI bij fiscale opsporing.

243. Vanaf februari 2025 treedt ook de *AI-Act* in werking. Hierbij is de vereiste dat er met AI transparant om moet gegaan worden en dat besturen er ook voor moeten zorgen dat ze uitleggen hoe AI concreet zou werken in specifieke gevallen en of AI enige hoge of beperkte risico's met zich meebrengt.²⁵⁸ Dit is een eerste stap in het bevorderen van transparantie en het veilig maken van AI, op een manier die AI nog steeds bruikbaar houdt, en tegelijkertijd rekening houdt met fundamentele rechten.

²⁵² GwH 14 februari 2013, 6/2013; GwH 14 maart 2013, 39/2013.

²⁵³ GwH 8 december 2022, 162/2022, *FJF* 2023/5, 193-195.

²⁵⁴ GwH 8 december 2022, 162/2022, *FJF* 2023/5, 193-195.

²⁵⁵ VAN DE VIJVER A. EN DE RAEDT S., 'Mensenrechten en digitalisering van de belastingadministratie: is artificiële intelligentie gevaarlijker dan menselijke intelligentie?' in ROZIE J. (ed.), *Ondernemingsstrafrecht*, Boom Juridisch, 2023, 93.

²⁵⁶ VAN DE VIJVER A. EN DE RAEDT S., 'Mensenrechten en digitalisering van de belastingadministratie: is artificiële intelligentie gevaarlijker dan menselijke intelligentie?' in ROZIE J. (ed.), *Ondernemingsstrafrecht*, Boom Juridisch, 2023, 110.

²⁵⁷ TAEYMANS M., 'Het fiscaal bankgeheim smelt als sneeuw voor de zon', *Juristenkrant* 2023, afl. 461, 5.

²⁵⁸ EUROPEES PARLEMENT, 'EU AI Act: first regulation on artificial intelligence', 19 februari 2025 <https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20230601STO93804/eu-ai-act-first-regulation-on-artificial-intelligence#ai-regulation-in-europe-the-first-comprehensive-framework-4> (geraadpleegd op 22 april 2025).

2.3.3.3.4.1 Tussenconclusie

244. AI kan wat de mens op korte tijd niet kan. Hij kan enorme hoeveelheden financiële data analyseren om patronen te herkennen en om zo verdachte transacties te signaleren. Dit zorgt voor efficiëntie van belastingcontroles en kan fraude dermate sneller opsporen. Echter heeft het ook zijn beperkingen en problemen zoals eerder besproken.

Het inzetten van AI vormt principieel niet een heel groot probleem. Het probleem ligt bij het inzetten van AI zonder controle achteraf door een bevoegde persoon. Belangrijkste is dat het recht van privéleven conform artikel 8 EVRM niet wordt geschonden.

Hoewel de overheid met deze AI een eerlijker belastingstelsel en efficiëntere inning nastreeft, blijft de balans tussen fiscale opsporing en het waarborgen van het recht op privéleven een punt van discussie.

2.4 Conclusie en aanbeveling

245. In dit hoofdstuk werden een aantal handelingen van hoofdstuk één getoetst aan hogere beginselen, namelijk aan het fiscaal legaliteitsbeginsel, het fiscaal gelijkheidsbeginsel en het recht op eerbiediging van het privéleven. Deze toetsing had concreet tot doel na te gaan of het huidige optreden van de fiscus, meer bepaald de fiscale visitaties en het raadplegen van bankgegevens, in overeenstemming zijn met hogere normen van de rechtsstaat.

246. Het fiscaal legaliteitsbeginsel stipuleert dat fiscale handelingen slechts toelaatbaar zijn indien zij berusten op een duidelijke en ondubbelzinnige wettelijke grondslag. Hoewel de wet in artikel 319 WIB92 voor de inkomstenbelasting en artikel 63 W.BTW voor de btw de visitatiebevoegdheid van de fiscus regelt, blijken sommige handelingen toch onduidelijk te zijn. Doch van een ander oogpunt blijkt de wet toch wel duidelijk te zijn en kan de fiscus zijn handelingen baseren op de voornoemde wettelijke bepaling. Het is een grijze zone die door de rechtspraak wordt aangevuld. De bovenstaande analyse duidt duidelijk op een inconsistentie van de wetgeving met de rechtspraak en rechtsleer.

247. Wat blijkt uit het onderzoek vanuit de respondenten, moeten deze wettelijke bepalingen meer duidelijk en afgebakend worden herschreven. Het is immers niet duidelijk welke bevoegdheden de fiscus heeft in elk geval, aangezien niet elke handeling van de fiscus een duidelijke wettelijke grondslag heeft. Zo vragen enkele respondenten ook een duidelijke omschrijving van bepaalde elementen zoals “aanstellingsbrief” en “werkuren” en opteren ze ervoor dat er een eenvoudiger taalgebruik wordt gehanteerd en archaïsch taalgebruik wordt vermeden.

248. Het is aangeraden om een afzonderlijke zelfstandige instantie tot het leven te roepen, die toezicht houdt op de fiscus en bekijkt of de fiscus zijn bevoegdheden te buiten gaat. Ook kan op die manier het arbitrair handelen van de fiscus bestreden worden. Maar vooraleer moet natuurlijk duidelijk in de wet gestipuleerd worden welke bevoegdheden de fiscus effectief heeft, zonder dat de rechtspraak dit telkens moet aanvullen.

249. Met betrekking tot het fiscaal gelijkheidsbeginsel werd enerzijds getoetst of er sprake is van een schending wanneer de fiscus belastingplichtigen ongelijk behandelt. Anderzijds werd er onderzocht of het loutere feit dat de btw geen *bankgeheim* telt in tegenstelling tot de inkomstenbelasting, een schending vormt van het fiscaal gelijkheidsbeginsel. In beide gevallen kon worden geconcludeerd dat het fiscaal gelijkheidsbeginsel niet werd geschonden, en dat het verschil in behandeling in beide situaties gerechtvaardigd bleek te zijn.

250. De respondenten voelden dat er evenwel een schending zou zijn van het fiscaal gelijkheidsbeginsel, aangezien zij ervaringen hebben die stipuleren op een ongelijke behandeling vergeleken met andere belastingplichtigen. Om dit te vermijden is het wenselijk dat bij elke visitatie expliciet wordt gemotiveerd waarom een onderscheid wordt gemaakt, waarom een bepaalde

handeling op die bepaalde belastingplichtige wordt uitgevoerd en dat deze motivering achteraf *achterhaalbaar* is.

Zo kan er ook voorzien worden van een register of databank van fiscale visitaties, waarin gelijkaardige situaties geanonimiseerd worden bijgehouden, zodat verschillen in behandeling kunnen worden opgespoord. Net zoals het legaliteitsbeginsel is een onafhankelijke instantie die toezicht houdt hierop onontbeerlijk.

251. Wat het recht op eerbiediging van het privéleven betreft, werd onderzocht of de inmenging door de fiscus in de persoonlijke levenssfeer van de belastingplichtige wel proportioneel en noodzakelijk is in het licht van artikel 8 EVRM. Hierbij werd onder andere het actief zoekrecht, het zoekrecht met machtiging, de raadpleging van bankgegevens en het gebruik van artificiële intelligentie kritisch beoordeeld. De rechtspraak toont aan dat de fiscus verregaande bevoegdheden heeft, maar dat deze niet onbeperkt zijn. De toetsing maakt duidelijk dat de wetgever mechanismen en systemen heeft opgericht die ervoor zorgen dat fundamentele rechten worden beschermd, zoals de vereiste van machtiging en het *getrapt* systeem. Principieel kan worden geconcludeerd dat er geen schending is van het recht op eerbiediging van het privéleven, mits de fiscus op een proportionele en zorgvuldige wijze handelt.

252. Vooral is het belangrijk dat elke fiscale onderzoeksdaad voorafgaand aan een proportionaliteitstoets zou moeten worden onderworpen, waarbij wordt nagegaan of het doel van de controle in verhouding staat tot de inbreuk op het privéleven. Het subsidiariteitsbeginsel, of het principe van telkens de minst ingrijpende maatregel te nemen, moet goed verankerd worden bij de fiscus. Eventueel is het evident dat de fiscus dit ook zelf motiveert en zijn urgentie van handelen op die manier schriftelijk staakt. Ook hier lijkt een toezichtsinstantie ter controle idealiter.

253. Ten slotte opent het gebruik van artificiële intelligentie (AI) door de fiscus ongetwijfeld nieuwe mogelijkheden in de strijd tegen fiscale fraude. Door het analyseren van grote hoeveelheden data kunnen verdachte patronen sneller en efficiënter worden opgespoord dan via de klassieke controle. Toch roept deze evolutie ook fundamentele vragen op over transparantie, de bescherming van de rechten van de belastingplichtige en de correctheid van de AI.

Drie respondenten (alle drie met een juridische achtergrond) vinden dat AI een objectieve meerwaarde kan bieden bij het detecteren van belastingfraude. Namelijk dat AI efficiënter is, het proces kan automatiseren en AI patronen kan herkennen die voor menselijke controleurs onzichtbaar blijven. Echter achten alle drie respondenten ook dat AI de privacy van de belastingplichtige in gevaar kan brengen. Daarom is voldoende juridische waarborgen en eventueel een wettelijk kader naar voren brengen prioritair.

Algemene conclusie

254. Deze masterthesis heeft zich gebogen over de grenzen van fiscale onderzoeksbevoegdheden, met bijzondere aandacht voor twee ingrijpende onderzoeksbevoegdheden, namelijk de fiscale visitatie en het raadplegen van bankgegevens. Beide vormen voor de administratie onmisbare bevoegdheden in de strijd tegen fraude en in de handhaving van fiscale rechtvaardigheid. Maar hun noodzakelijkheid is tegelijk hun gevaar. Deze onderzoeksdaan reiken diep in zowel het professionele als privésfeer van de belastingplichtige, waardoor ze soms in gedrang kunnen komen met fundamentele rechten.

255. In theorie zijn deze bevoegdheden wettelijk omkaderd en worden ze begrensd door het legaliteitsbeginsel, het gelijkheidsbeginsel en het recht op eerbiediging van het privéleven. In de praktijk blijken deze grenzen vaak vager of afhankelijk van interpretatie, zowel door de administratie zelf als door de rechtspraak. Door deze onduidelijkheid en ruime interpretatiemogelijkheid wordt in deze thesis tevens geopteerd voor een duidelijk en helder wettelijk kader. Een kader dat geen ruimte laat voor uiteenlopende meningen en interpretaties, maar die de bevoegdheden van de fiscus eenvoudig stipuleert en ondubbelzinnig vastlegt wat hij al dan niet mag. De Raedt S. vermeldt dan ook terecht dat *"De oorzaak van die onenigheid over de interpretatie van de wet ligt ongetwijfeld in de onduidelijkheid van de wet zelf. En in de rechtspraak van de hoogste rechtscolleges, die er niet in slaagden duidelijkheid te brengen."*²⁵⁹

256. Positief is dat de wetgever bij de recente fiscale hervormingen meer aandacht wil geven aan de fiscale procedure. Het initieel doel is namelijk de rechtszekerheid verhogen door te streven naar snelle publicaties van circulaire   en aanpassing van de administratieve commentaar bij de bekendmaking van nieuwe wetgeving.²⁶⁰ Zij wil met andere woorden de fiscale wet verduidelijken, wat juist de insteek en motivatie van deze thesis was in de eerste plaats, en ook wat de thesis uiteindelijk suggereert.

257. Het is dan ook niet zozeer een kwestie van meer of minder bevoegdheden, maar van betere afstemming tussen doel en middel, tussen controle en bescherming, tussen efficiëntie en rechtszekerheid. De uitdaging voor de toekomst ligt in het ontwikkelen van een fiscaal systeem dat ruimte laat voor het effectief optreden door de fiscus, maar tegelijk voldoende waarborg biedt van fundamentele rechten. Fundamentele rechten gaan tegenwoordig meer en meer in gedrang komen door de opkomst van AI. Het is evident dat er een mogelijkheid bestaat om AI in te zetten, aangezien dit zeer efficiënt lijkt te zijn. Echter is het belangrijk dat er achteraf ook controle is door bevoegde personen, in die mate dat niet alles aan AI wordt overgelaten, alsook dat er een duidelijk wettelijk kader komt omtrent AI.

²⁵⁹ DE RAEDT S., 'Een overheid die wil controleren of de burger zijn fiscale verplichtingen is nagekomen, hoeft die niet te benaderen met politiebijstand', *Trends* 7 april 2025, <https://trends.knack.be/opinie/naar-de-afschaffing-van-de-fiscale-visitatie/> (geraadpleegd op 1 mei 2025).

²⁶⁰ X., 'Ingrijpende hervormingen op het vlak van de fiscale procedure', *Jubel* 11 februari 2025, <https://www.jubel.be/ingrijpende-hervormingen-op-het-vlak-van-de-fiscale-procedure/> (geraadpleegd op 1 mei 2025).

258. Een definitief antwoord op de vraag waar precies de grenzen van het fiscaal optreden liggen, is moeilijk te geven. Wat deze scriptie wel duidelijk maakt, is dat die grens voortdurend onder druk blijkt te staan en daarom blijvende aandacht is vereist.

3. Bibliografie

3.1 Wetgeving

3.1.1 Internationale en Europese wetgeving

Richtlijn (EU) 2011/16/ van de Raad betreffende de administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen en tot intrekking van Richtlijn 77/799/EEG, Pb.L. 15 februari 2011, <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2011/16/oj/nld>.

Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en van de Fundamentele Vrijheden, *BS* 19 augustus 1955.

3.1.2 Belgische wetgeving

Gecoördineerde Grondwet, *BS* 17 februari 1994.

Wet van 7 juni 1969 tot vaststelling van de tijd gedurende welke geen opsporing ten huize of huiszoeking mag worden verricht, *BS* 28 juni 1969.

Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde, *BS* 3 juli 1969.

Wetboek Inkomstenbelasting 1992, *BS* 10 april 1992.

Wet 14 april 2011 houdende diverse bepalingen, *BS* 6 mei 2011.

Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, *BS* 23 december 2013.

Wet 25 april 2014 op het statuut van en het toezicht op kredietinstellingen, *BS* 7 mei 2014.

3.1.3 Circulaires en parlementaire stukken en vragen

Parl. St., Kamer, 1961-1962, 264/42, 217.

Parl. St., Kamer, 1977-1978, 113/11, 23-24.

Parl. St. Kamer 1992-1993, nr. 997/5, 12: de grondwetgever heeft met artikel 22 GW een "zo groot mogelijke concordantie willen nastreven met artikel 8 EVRM, teneinde betwistingen over de inhoud van dit Grondwetsartikel respectievelijk 8 EVRM te vermijden".

Vraag nr. 126 van de heer PIETER, KAMER, 2000-2001, 29 januari 1996, 8047-8056.

Vraag nr. 664 van de heer LARCIER, KAMER, 2001-2002, 5 maart 2002, 13233.

Amendement nr. 15 (VERHERSTRAETEN) op het wetsontwerp houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 1208/007.

Parl. St., Kamer, 2010-2011, DOC 53-1208/007, 11-14.

Circ. Ci.RH81/616.308 van 5 maart 2012.

Vraag nr. 16500 van de heer Mathot, KAMERCOMMISSIE FINANCIËN EN BEGROTING, van 17 april 2013, Com 719, 19.

Beknopt verslag, Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers, 2014, 20 maart 2014, plen.191, 11-15.

Btw-Comm., nr. 63/33.

Btw-Comm., nr. 63/55.

Parl. St., Kamer, wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992 wat betreft de bancaire discretieplicht en de toegang tot het Centraal Aanspreekpunt 7 januari 2016, 1558/001, 5, <https://www.dekamer.be/FLWB/pdf/54/1558/54K1558001.pdf>.

EUROPEES PARLEMENT, 'EU AI Act: first regulation on artificial intelligence', 19 februari 2025 <https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20230601STO93804/eu-ai-act-first-regulation-on-artificial-intelligence#ai-regulation-in-europe-the-first-comprehensive-framework-4> (geraadpleegd op 22 april 2025).

3.2 Rechtspraak

EHRM 11 november 1986, 11089/84, 'Lindsay t. Verenigd Koninkrijk'.

EHRM 17 februari 2004, 39748/98, 'Maestri t. Italië'.

EHRM 7 juli 2011, 39766/05, 'Serkov t. Oekraïne'.

EHRM 14 maart 2013, 24117/08, 'Bernh Larsen Holding AS e.a. t. Noorwegen'.

EHRM 6 oktober 2016, 33696/11, 'K.S. EN M.S. t. Duitsland'.

HvJ 5 juli 2012, C-318/10, 'SIAT v. België'.

Arbitragehof 4 juli 1991, 20/91.

Arbitragehof 12 november 1992, 70/1992.

GwH 13 maart 2008, 54/2008.

GwH 27 mei 2008, 86/2008.

GwH 14 februari 2013, 6/2013.

GwH 14 maart 2013, 39/2013.

GwH 18 juni 2015, 92/2015.

GwH 12 oktober 2017, 116/2017.

GwH 27 juni 2019, 104/2019.

GwH 8 december 2022, 162/2022, *FJF* 2023/5, 193-195.

GwH 30 november 2023, 165/2023.

Cass. 13 april 1978, N-19780413-3.

Cass. 16 december 2003, A.R. P.03.1087.N, *Arr.Cass.* 2003, nr. 653.

Cass. 1 oktober 2004, F.02.0016.N.

Cass. 16 november 2004, AR P.04.0644.N.

Cass. 14 september 2007, *FJF*, 2008/15.

Cass. 12 september 2008, *FJF*, 2009/48.

Cass. 10 december 2009, F.08.0020.N.

Cass. 27 maart 2012, P.11.1701.N.

Cass. 19 april 2012, AR F.11.0058.N.

Cass. 25 mei 2019, *LRB* 2019, afl. 2, 72.

Cass. 17 december 2019, P.19.0845.N.

Cass. 30 mei 2022, AR F.21.0104.N.

Cass. 16 juni 2023, F.21.0181.N.

Cass. 6 oktober 2023, F.22.0082.F.

HvB Antwerpen 23 oktober 2001.

HvB Bergen 21 september 2005.

HvB Antwerpen 9 november 2010, 2009/1382.

HvB Bergen 9 september 2015, *FJF*, 2016/50.

HvB Antwerpen 14 juni 2016, 2014/AR/2248.

HvB Gent 27 november 2018, 2017/AR/1591.

HvB Brussel 14 mei 2019, 2014/AF/303.

HvB Brussel 16 oktober 2019, 2015/AF/124.

HvB Gent 20 april 2021, 2020/AR/268.

HvB Gent 21 oktober 2021.

HvB Gent 15 maart 2022, 2020/AR/1369.

HvB Antwerpen 18 oktober 2022, 2021/AR/571.

HvB Gent 28 november 2023, 2022/AR/1414.

HvB Gent 25 juni 2024, 2023/AR/264.

Rb. Gent 27 juni 2006.

Rb. Gent 11 juni 2013.

Rb. Gent 4 maart 2016, *Fiscoloog* 2016, afl. 1480, 12.

Rb. Oost-Vlaanderen 4 mei 2020, 15/980/A.

Rb. Antwerpen 11 maart 2022, 20/5534/A.

Rb. Oost-Vlaanderen 22 oktober 2024, 22/558/A.

3.3 Rechtsleer

AFSCHRIFT T. en STAS P., 'De opheffing van het bankgeheim in directe belastingen', *AFT* 2012/04, Kluwer, 12.

BONNÉ J. EN VETTERS W., 'VISITE, VISITE, een huis vol visite... Een analyse van het fiscaal visitatierecht inzake inkomstenbelastingen en BTW', *TFR* 2014/1-2, nr. 453, 24.

BOSSUYT J. EN DEBELVA F., 'Uitzondering fiscaal bankgeheim verenigbaar met recht op privéleven', *TFR* 2013/11, nr. 443, 499.

BOSSUYT J., 'Hoog bezoek: de fiscale visitatie doorgelicht', *AFT* 2013/8-9, 4.

BUYSSE C., 'Visitatie: geen uitbreiding ter plaatse naar andere belastingplichtigen?', *Fiscoloog* 2019, afl. 1621, 1.

COOLSAET A. (ED.) DE SOMER S. (ED.), *Beginnelsen van behoorlijk bestuur*, die Keure, 2025.

COUTURIER J., PEETERS B., *Belgisch belastingrecht in hoofdlijnen*, Maklu, 2017.

DE BOCK E., 'De huiszoeking: enkele topics toegelicht aan de hand van recente rechtspraak' in DIRK VAN DAELE D. EN GOOSSENS F., *Politie & Recht, tijdschrift voor strafrechtelijke en bestuurlijke rechtshandhaving*, die Keure, 2023/2, 59.

DE JONCKHEERE M., 'De niet-rijksbelastingen, Lokale belastingen' in TIBERGHIE, A., *Tiberghien. Handboek voor Fiscaal Recht*, Kluwer, 2024, 2701.

DE MEYST D., INDESTEEGE S., SMET S., THEUNIS J., VERBIST S. EN VRANCKEN M., 'De toetsing aan grondrechten door het Grondwettelijk Hof. Overzicht van rechtspraak 2019', *TBP* 2021, afl. 1, 15.

DE RAEDT S., 'Basisbeginselen inzake de toepassing van het recht op privéleven in fiscale zaken.' In S. DE RAEDT & A. VAN DE VIJVER (Eds.), *Grondrechten in fiscalibus*, Larcier, 2016, 475.

DE RAEDT S., 'Noodzakelijkheidsvereiste en de onderzoeksbevoegdheden van de fiscale administratie' in DE RAEDT S., *De draagwijdte van het recht op privéleven bij de informatie-inzameling door de fiscale administratie*, Intersentia, 2017.

DELANOTE M., 'Invordering federale fiscale schulden, algemeen kader' in DELANOTE M., *Invordering federale fiscale schulden*, Kluwer, 2022, 13.

DERAEDT S., 'Machtiging tot huisvisitatie van de fiscus moet wel degelijk worden gemotiveerd (noot onder GwH 27 juni 2019)', *NJW* 2019, nr. 407, 610.

DERAEDT S., 'Recht op verzet van de belastingplichtige bij fiscale visitaties (noot onder GwH 12 oktober 2017)', *NJW* 2017, nr. 372, 852.

DESMYTTRE F., 'Het eigendomsrecht, Inhoudelijke analyse' in DESMYTTRE F., *Fiscale nalevingskosten. Het eigendomsrecht en de vrijheid van ondernemerschap*, Kluwer, 2023, 309.

DIEPVENS S., 'De eenjarige verjaardag van antigoon in het fiscaal recht: een blijde gebeurtenis of een ware treur mars?' in HELMS T., PINTENS W., DECLERCK C., SMET R., ANDERSON M., VOET S., VAN DEN BOSSCHE A., CERULUS U., DE PAGE P., MEDAER B., DIEPVENS N., GIJBELS M., VAN GYSEL A., KOLKMAN W., PUELINCKX-COENE M., SEYNS S., VANLERBERGHE B., WAUTELET P., VANDEN ABEELE G., PEETERS B. en MAELFAIT A., *Patrimonium 2016*, die Keure, 2016, 279.

GOEDERTIER G. EN VANDE LANOTTE J., 'Recht op eerbiediging van het privéleven en het gezinsleven', in GOEDERTIER G., VANDE LANOTTE J. EN DE PELSMAEKER T., *Handboek Belgisch Publiekrecht*, die Keure, 2013, 428.

KELL L., 'Rechtbank hekelt onregelmatig bankonderzoek door fiscale ambtenaren: Antigoon is geen wasmachine', *Fisc.Koer.* 2024, afl. 18, 462.

LUTS, J., 'Pleidooi voor het opvullen van teleologische leemten in het voordeel van belastingplichtigen' in GOMMERS S. EN LUTS J., *Liber Discipulorum Luc De Broe. Chronicles of Tax Law Disciples. Essays at the occasion of Prof. Luc De Broe's emeritus ceremony*, 244.

MAREELS D., *Bancaire en financiële fiscaliteit*, Anthemis, 2015.

NGUYEN D. en DESMYTTRE F., 'DAC8: het begin van een ruimere fiscale gegevensuitwisseling', *Fiscale Actualiteit* 2024/06.

NGUYEN D. en DESMYTTRE F., 'DAC8: het einde van het virtuele bankgeheim', *Fiscale Actualiteit* 2024/05.

OPDEBEEK I. VAN DAMME M., (ed.) *Beginnelen van behoorlijk bestuur*, die Keure, 2006.

ROSELETH, J., 'Onderzoek en controle' in X., *De NV in de praktijk*, NVP 2015, Afl. 155, II.2.7 – 65.
SOMERS S., 'De toetsing van de verscheidenheid van bijzondere aansprakelijkheidsregimes aan het gelijkheidsbeginsel', *TPR* 2015, afl. 1, 27.

TAEYMANS M., 'Het fiscaal bankgeheim smelt als sneeuw voor de zon', *Juristenkrant* 2023, afl. 461, 5.

TAGHON, C., 'Bondig overzicht van de onderzoeks- en controlebevoegdheden' in X., *De BV in de praktijk*, II.8.2 - 21.

TIBERGHIE A., *Handboek voor Fiscaal Recht*, Kluwer, 2023.

VAN DE VELDE E., 'Afspraken' met de fiscus: de grenzen, juridische kwalificatie en rechtsgevolgen, Intersentia, 2009.

VAN DE VIJVER A. EN DE RAEDT S., 'Mensenrechten en digitalisering van de belastingadministratie: is artificiële intelligentie gevaarlijker dan menselijke intelligentie?' in ROZIE J. (ed.), *Ondernemingsstrafrecht*, Boom Juridisch, 2023, 93.

VAN DER MAAT K., 'Geen bankgeheim, wel een discretieplicht in het Belgisch fiscaal recht', *R.W.* 2008-2009/11, 444.

VAN LIMPT P. en DEBELVA F., 'De Vliegtaks (TILEA). Grondwetsconform, maar geen hoogvlieger', *AFT* 2024, afl. 2, 21.

VANDEBERGH H., 'Het zgn. visitatierecht van de fiscus: een verkeerde discussie?', *TFR* 2014, afl. 465, 579.

VANDEN BRANDEN J., 'Onderzoek en controle' in ROSELETH J. EN VANDEN BRANDEN J., *Fiscale procedure inkomstenbelastingen*, Kluwer, 2023, 66.

VANDEN BRANDEN J., 'Stand van zaken rechtspraak visitatie' in *Fiscaal Praktijkboek Directe belastingen 2020-2021*, Kluwer, 452; TIBERGHIE A., *Handboek voor Fiscaal Recht*, Kluwer, 2023, 1138.

VANDERMARLIERE S., 'Zwijgrecht tegenover fiscale spreekplicht' in *Module Btw Vandewinckele*.

VERDINGH Y., 'Algemene beginselen' in VERDINGH Y., *Vennootschapsbelasting*, Kluwer, 2024, 7.

VISSCHERS A. en ENGELIN J., 'Heeft de BBI een janusgezicht in het kader van onderzoeksdelicten naar fiscale fraude?' in DEBELVA F., *Liber Amicorum Luc De Broe. The Least Taxed Road. Essays at the occasion of Prof. Luc De Broe's emeritus ceremony*, Kluwer, 2024, 1112.

VISSCHERS A., 'Bestaat er nog een bankgeheim in het Belgisch fiscaal recht?' in DE BROE L., (ed.), BELLENS A., VERSTRAETE H., ISENBAERT M., HAELTERMAN A. en VISSCHERS A., *Fiscaal recht*, die Keure, 2008, 56.

WARSON E., *Invulling en precedentswaarde van rulings*, Intersentia, 2011.

WESTEN B., DE RAEDT S., DE TROYER I., DE WULF I., VANSLEMBROUCK J., BLANCKE E. en OST M., 'Overzicht rechtspraak 2018-2022, Algemeen belastingrecht – Inkomstenbelastingen', *AFT* 2024/6, 83.

X., 'Kan een belastingplichtige zich op zijn zwijgrecht beroepen om niet te antwoorden op een vraag om inlichtingen?', *Fisc.Koer.* 2015, afl. 16, 799.

3.4 Actualiteit

BROENS B., 'Hof van beroep fluit voortvarende fiscus terug' *De Tijd* 10 november 2021, <https://www.tijd.be/politiek-economie/belgie/federaal/hof-van-beroep-fluit-voortvarende-fiscus-terug/10345485.html> (geraadpleegd op 22 april 2025).

BURON S., 'dankzij ai weet de fiscus binnenkort alles over uw vermogen', *Trends* 24 juni 2024, <https://trends.knack.be/geld/belastingen/dankzij-ai-weet-de-fiscus-binnenkort-alles-over-uw-vermogen/> (geraadpleegd op 21 december 2024).

DE RAEDT S., 'Datamining met banksaldi gaat over veel meer dan privacy', *Trends* 2 november 2024, <https://trends.knack.be/opinie/datamining-met-banksaldi-gaat-over-veel-meer-dan-privacy/> (geraadpleegd op 28 januari 2025).

DE RAEDT S., 'Datamining met banksaldi gaat over veel meer dan privacy', *Trends* 2 november 2024, <https://trends.knack.be/opinie/datamining-met-banksaldi-gaat-over-veel-meer-dan-privacy/> (geraadpleegd op 20 maart 2025).

DE RAEDT S., 'Een overheid die wil controleren of de burger zijn fiscale verplichtingen is nagekomen, hoeft die niet te benaderen met politiebijstand', *Trends* 7 april 2025, <https://trends.knack.be/opinie/naar-de-afschaffing-van-de-fiscale-visitatie/> (geraadpleegd op 1 mei 2025).

DE RAEDT S., 'Vijandige visitaties van belastingcontroleurs horen thuis in het strafrecht', *Trends* 13 juni 2024, <https://trends.knack.be/opinie/vijandige-visitaties-van-belastingcontroleurs-horen-thuis-in-het-strafrecht/> (geraadpleegd op 28 januari 2025).

DE ROUCK P., 'Fiscus mag alleen binnen langs de voordeur' *De Tijd* 27 februari 2025, <https://www.tijd.be/netto/news/belastingen/fiscus-mag-alleen-binnen-langs-de-voordeur/10589740.html> (geraadpleegd op 22 april 2025).

DE VEL A., 'Inval fiscus bij Optima Bank vorig jaar was onrechtmatig' *HLN* 11 juni 2013, <https://www.tijd.be/ondernemen/financiele-diensten-verzekeringen/financiele-diensten-verzekeringen/Inval-fiscus-bij-Optima-was-onrechtmatig/9357845.html> (geraadpleegd op 22 april 2025).

DEPREZ F., 'Artificiële intelligentie helpt financiële misdaad indijken', *Belgisch Financieel Forum* 9 juni 2024, <https://financialforum.be/nl/bfw-digitaal/artificiele-intelligentie-helpt-financiele-misdaad-indijken> (geraadpleegd op 21 december 2024).

EL MABROUK F., 'Een bazooka voor de fiscus? Formateur De Wever wil AI loslaten op gigantische database met bankgegevens', *Nieuwsblad* 22 oktober 2024, https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20241021_96736225 (geraadpleegd op 21 december 2024).

GOEMAN E., 'Opheffing bankgeheim' is slechts kleine versoepeling', *Mo* 4 maart 2011, <https://www.mo.be/opinie/opheffing-bankgeheim-slechts-kleine-versoepeling> (geraadpleegd op 21 december 2024).

MEES F. en BOSSAERT J., 'Iedereen moet hier schrik voor hebben. Gaat fiscus straks actief neuzen in je bankrekeningen?' *HLN* 22 oktober 2024, <https://www.hln.be/binnenland/iedereen-moet-hier-schrik-voor-hebben-gaat-fiscus-straks-actief-neuzen-in-je-bankrekeningen~a0d7da479/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F> (geraadpleegd op 20 maart 2025).

SAELENS N., 'De Wever wil AI gebruiken om belastingaangiften te controleren', *Business AM* 22 oktober 2024, <https://businessam.be/de-wever-ai-gebruiken-belastingaangiften-controleren/> (geraadpleegd op 21 december 2024).

VAN DROOGENBROECK K., 'Het Hof erkent dat de fiscus al die jaren een onterecht sanctiebeleid heeft gevoerd. Dat is een fiscaal schandaal' *De Morgen* 8 januari 2025, <https://www.demorgen.be/nieuws/het-hof-erkent-dat-de-fiscus-al-die-jaren-een-onterecht-sanctiebeleid-heeft-gevoerd-dat-is-een-fiscaal-schandaal~b31130cf/> (geraadpleegd op 22 april 2025).

VAN MALDEGEM P., 'Fiscus en justitie kijken vaker in register met bankrekeningen', *De Tijd* 08 juli 2024, <https://www.tijd.be/netto/news/belastingen/fiscus-en-justitie-kijken-vaker-in-register-met-bankrekeningen/10554665.html#:~:text=Sinds%202022%20bevat%20de%20databank,Overheid%20Justitie%20en%20de%20notarissen> (geraadpleegd op 21 december 2024).

VERHOEYE J., 'BESTAAT EEN BANKGEHEIM BIJ INKOMSTENBELASTING EN BTW?', *Fiscalibus* 22 januari 1998, <https://www.fiscalibus.be/show.php?id=426&search1=bestaat%20een%20bankgeheim> (geraadpleegd op 11 maart 2025).

X., 'Tax transparency rules for crypto-asset transactions (DAC8)', 22 juli 2024, [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2023\)739310](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2023)739310) (geraadpleegd op 25 december 2024).

X., 'Weet de fiscus binnenkort alles dankzij artificiële intelligentie?', *DFW* 30 april 2024, <https://www.dfw-accountants.be/nieuws/weet-de-fiscus-binnenkort-alles-dankzij-artificiel> (geraadpleegd op 21 december 2024).